

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ

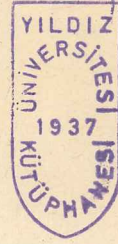
Kayıt numarası: 42225

Demirbaş numarası: 39954

Kot numarası: R 151
64

Ek:

MÜHÜR

2

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ
RÖLÖVE - RESTORASYON ANA BİLİM DALI

ANADOLUHİSAR'DA MAHALLE ÖLÇEĞİNDE
KORUMA AMACINA YÖNELİK ÇALIŞMA

MİMAR BERRİN BEYGO

LİSANSÜSTÜ BİTİRME TEZİ

YÖNETEN:
PROF. TURGUT ÖVÜNÇ

İstanbul, 1983

İ Ç İ N D E K İ L E R

G İ R İ Ş -----	I
I. BÖLÜM : BOĞAZİÇİNİN GENEL TANIMI	
VE ÖNEMİ -----	3
II. BÖLÜM : ANADOLUHİSARI FİZİKSEL	
V E R İ L E R -----	7
II.1. ANADOLUHİSARININ KONUMU	
VE SINIRLARI -----	7
II.2.1. Anadoluhisarının Topografik	
ve Jeolojik Yapısı -----	12
II.2.2. Anadoluhisarı İklim ve	
Bitki Örtüsü -----	14
II.3. ULAŞIM -----	15
II.4. DERELELER -----	20
II.4.1. Göksu Deresinin Yeri	
ve Fiziki Durumu -----	20

II.4.2. Göksu Deresinin

Topografyası ----- 21

II.4.3. Göksu Deresinin

Tarihteki Durumu ----- 22

III. BÖLÜM: ANADOLUHİSARININ

TARİHSEL GELİŞİMİ ----- 27

III.1. ESKİÇAĞDA ----- 27

III.2. BİZANS DÖNEMİ ----- 27

III.3. OSMANLI DÖNEMİ ----- 28

III.4. GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU ----- 29

IV. BÖLÜM: ANADOLUHİSARININ

SOSYO EKONOMİK DURUMU ----- 31

V. BÖLÜM: ANADOLUHİSARINDA

YAPILANMA ÖZELLİKLERİ ----- 35

V.1. KALE ----- 39

V.1.1. Kalenin Tarihçesi ----- 39

V.1.2. Kalenin İnşaat Tekniği ----- 41

V.1.3. Kalenin Günümüzdeki Durumu ----- 43

V.1.4. Kaleyle İlgili Çalışmalar ----- 47

V.2. ANADOLUHİSARINDA SİVİL	
MİMARİ ÖRNEKLERİ -----	57
V.3. ANADOLUHİSARINDA ÖNEMLİ	
OSMANLI DEVRİ ESERLERİ -----	69
VI. BÖLÜM: BOĞAZİÇİ DOĞAL VE TARİHİ SİT	
DEĞERLERİNİ İÇEREN 1/5000	
ÖLÇEKLİ NAZIM PLANI AÇIKLAMA	
VE UYGULAMA RAPORU -----	77
ANADOLUHİSARINDA TESBİT	
EDİLMİŞ YAPILAR LİSTESİ -----	81
BOĞAZİÇİ SİT KORUMA YÖNETMELİĞİ	
AÇISINDAN ANADOLUHİSARININ	
DURUMU -----	87
VII. BÖLÜM:	
SONUÇ (ÖNERİLER) -----	92
FOTOĞRAFLAR -----	101
BİBLİYOGRAFYA -----	I

G İ R İ Ş

1982-83 Öğretim yılında diploma projesi konusu olarak Anadoluhisar Kalesi (rölöve - restorasyon) ve Göksu deresi düzenlemesini aldım. 4 ay boyunca kalede rölöve çalışmalarında bulunurken yakın çevreyide tetkik imkânı buldum ve diploma araştırma tez konusu olarak Anadoluhisar Kalesi + Hisarüstü mahallesini aldım.

İmkânlarımın elverdiği süre ve şartlarda kütüphane taramaları ve yerinde incelemelerle tesbit çalışmalarında bulundum.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulundan aldığım bilgiye göre çalışma yaptığım bölge korunması gerekli 1. derece önemli tarihi sit alanıdır. Kötü kentleşmenin bütün İstanbul

ölçeğindeki zararlarından Hisarüstü mahallesi de etkilenmektedir. Fakat sokak ölçeğinde ve tek yapı ölçeğinde halen iyi durumda olan dokular mevcuttur. Çalışmalarımızın amacı Osmanlı mimarisinin bu güzel örneklerinin tümüyle ortadan kalkmadan gerçek bir korumaya alınmasıdır.

Başta, tez yürütücüsü hocam Prof. TURGUT ÖVÜNÇ olmak üzere , yıl içindeki projemin gelişmesinde yardımcı olan hocalarım Prof. BEHÇET ÜNSAL'la, Dr. REHA GÜNAY'a ve bana her zaman yardımcı olan kürsünün diğer hocaları Öğr.Gör. NEVZAT İLHAN, Öğr.Gör. LEMİ Ş. MEREY ve Doç.ÖZDEN SÜSLÜ'ye teşekkür ederim.

Ayrıca Anadoluhisar Kalesi rölöve çalışmalarında bana yardım eden arkadaşım Y.Mim. AYDIN YAMANER'e de teşekkür ederim.

Mimar BERRİN BEYGO

Eylül 1983

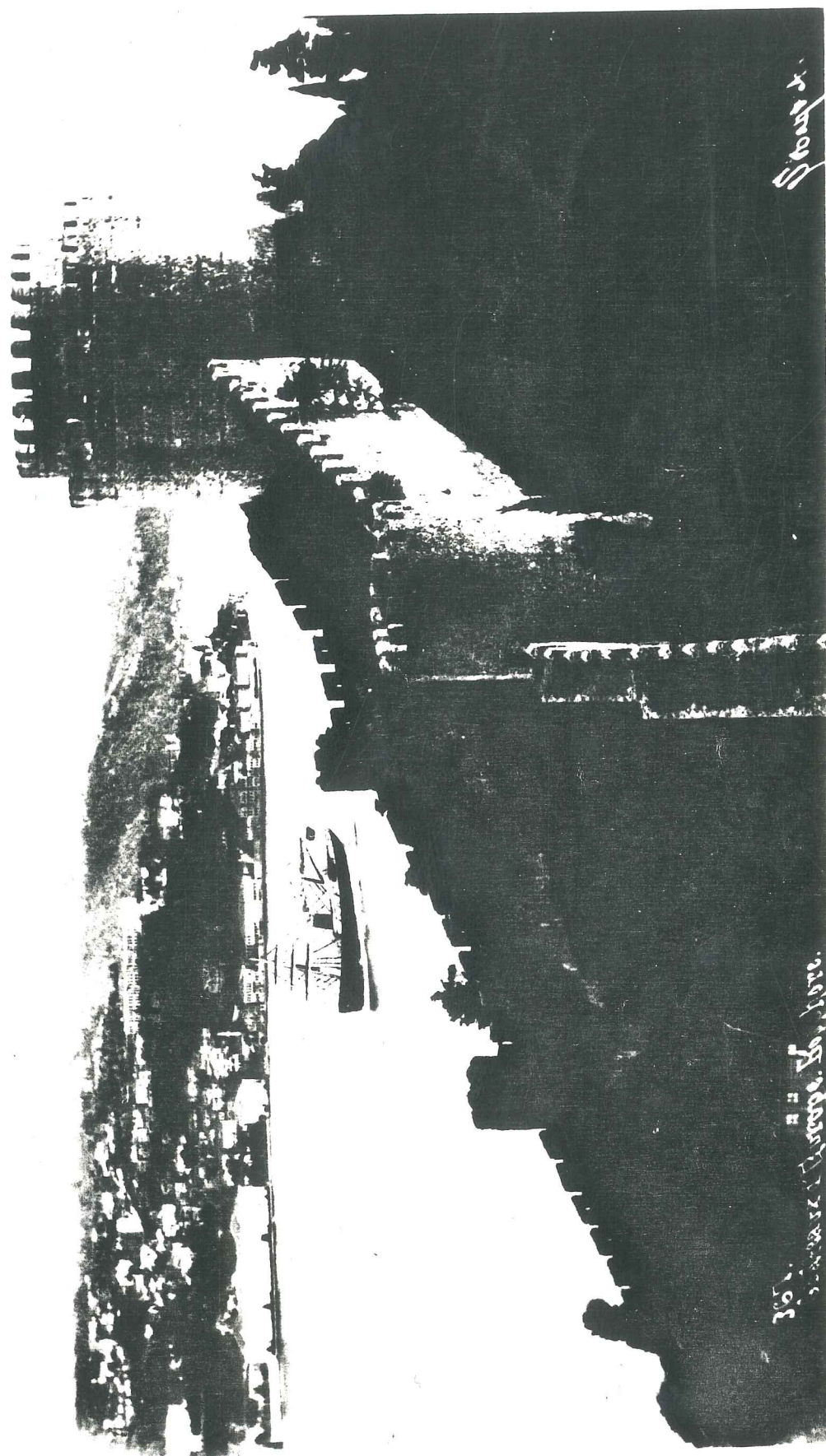
I. BÖLÜM

BOĞAZİÇİNİN GENEL TANIMI VE ÖNEMİ

Karadeniz'i Marmara üzerinden Akdeniz'e bağlayan iki büyük boğazdan biri olan İstanbul Boğazının iki yakasına "Boğaziçi" denir.

Boğaziçi konumu, tabii ve coğrafi şartları nedeniyle İstanbul'a özelliğini veren çok önemli bir ögedir. Boğazsız İstanbul'u düşünmek mümkün değildir. Dünya milletleri İstanbul'u anlatmaya boğaziçini anlatmayla başlarlar. (Bak: Levha: 1)

İstanbul Boğazının uzunluğu 46 km, en derin yeri 90 m ve en dar yeri 698 m dir. Boğaziçinde

五

361. *Chrysomelidae*. 1861.

kıyılar karşılıklı olarak birbirlerinin kıvrımlarını izler. Bu izleyiş boğazın devamı boyunca sürer ¹ .

Boğaziçi, topoğrafya, yükselti, nisbi konum gibi faktörlerin karakterlerindeki değişikliklerden dolayı önemli farklarla birbirlerinden ayrılan yerel iklim tipleri gösterir. Yazlar sıcak ve kuraktır. Kuraklık güney ve batı kıyılarımızda olduğu gibi şiddetli değildir. Yöredeki bölgelerin hepsi yağış alır ² . Bitki örtüsünün yarı maki, yarı orman oluşu bize Akdeniz ve Karadeniz arasında bir geçiş iklimi olduğunu gösterir ³ .

Tarihçesi:

Eskiçağ tarihçilerine göre Bosporus sahillerinin en eski ahalisi Thraklardır. Bunlar iz

(1) Meydan Larousse, Cilt 2, s. 456 (Boğaziçi maddesi)

(2) Pamay, İst. Boğ. ve Sor. Simp., s. 40.

(3) İbid., s. 67.

bırakmadan Fenikeliler sonra Yunanlılar önünden çekilmişlerdir. Thraklar avar, cenkçi, çiftçi bir kavimdir ⁴ .

Bizans devrinde Boğaziçi önemli bir geçit yeri olduğundan dolayı birtakım siyasi olaylara sahne olmuştur. Bizans'ın ilk yüzyıllarında küçük kıyı köyleri kurulmuş, saraylar ve manastırlar yapılmıştır. Bizans'ın zayıflamasıyla bunlar terk edilmiştir. Bizans döneminde yerleşme merkezlerinden Khrysopolis (Üsküdar), Stquros (Beylerbeyi), Borosdon (Kanlıca) en önemlileridir ⁵ .

Bizans devrinde sadece stratejik önemi olan boğaz Osmanlılar döneminde canlanmış, su ulaşımı büyük önem kazanmış ve Türkler Boğaziçinde yalısıyla, kayıkhaneleriyle, ağaçlarıyla, köşk ve saraylarıyla kendilerine has bir medeniyet vücuda getirmişlerdir.

(4) Türk Ansiklopedisi, Cilt 7, s. 373.

(5) Ibid., s. 374.

Günümüzde hızla artan nüfus karşısında kötü kentleşme olayından İstanbul'da boğaziçi de nasibini alarak hızla bozulmaktadır. Türk mimari örneklerinin en güzellerinin sergilendiği Boğaziçine gereken önemin verilmesi ve gün geçmeden gerekli önlemlerin alınması dileğimizdir.

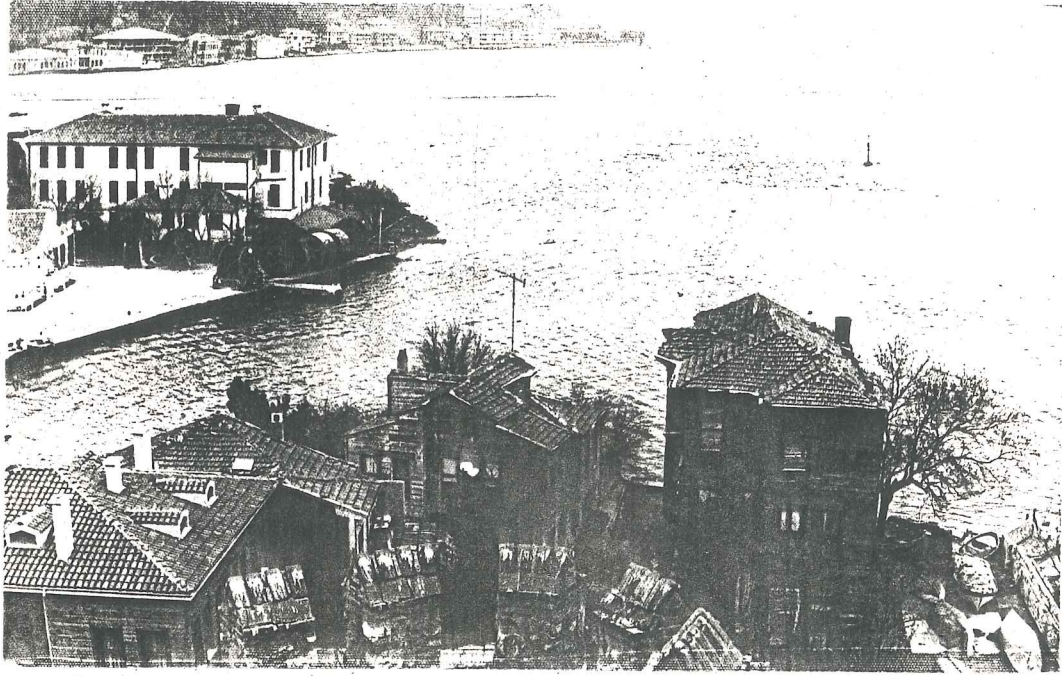
II. BÖLÜM

ANADOLUHİSARI FİZİKSEL VERİLER

II.1. ANADOLUHİSARININ KONUMU VE SINIRLARI

Boğaziçi'nin orta kısmındaki Anadoluhisarı Küçüksu deresi ile Bahaf Körfezi diye bilinen Kanlıca körfezine akan Kurbağalıdere arasında kalan kısımdır. (Bak. Fot: 1). Bugün Beykoz kazasına bağlı bir nahiyedir. Asya kıyısında Kandilli ile Çubuklu kazaları arasındadır (Bak. Levha: 2).

İstanbul ansiklopedisinden öğrendiğimiz bilgiye göre Anadoluhisarı "Asıl Anadoluhisarı" ve "Yenimahalle" adı ile iki mahalleye ayrılmış-

Fotoğraf: 1 - Boğaziçinin Anadolu yakası

tır(6). Aralarında Göksu deresiyle çayırı uzanır. Küçüksu deresinde Anadoluhisarının sınırları içindedir.

Şirketi Hayriye'nin 1330 (1914) da "Boğaziçi" adı ile yayınladığı eserde Anadoluhisarı için şu bilgi vardır.

"Kanlıca tarafına tesadüf eden nefsi kari-

ye ile ahiren teşekkül eyliyen (93 bozgunundan sonra) ve Kandilliye muttasıl olan Yenimahalle'-den ibaret olup Boğazın tam ortasındadır⁶ Köprüden 4.2 mil ve Şirketi Hayriye vapurlarıyla 40 dakikalık mesafededir. Bedayii Tabiiyye cihetiyle pek zengin bir köy olup Göztepe suyu kaynağı bu köye yarım saat uzaktadır. Yerli ahalisi balıkçılık ve sandalcılıkla geçinir. Toplarönü denilen mevkideki telgrafhane bir kablo ile Rumelihisarına ve bu vasıta ile İstanbul'a bağlıdır" ⁷ .

(Bak. Fot: 1).

1930 senesine kadar Kanlıca körfezinden Göksu deresine kadar mevcut olan binalar ⁸ .

- 1- II. Mahmut zamanında Hekimbaşı Salih Efendi Yalısı (Bir taraf yan kanadı yıkılmıştır. Durmakta ve son zamanlarda onarılmıştır.)

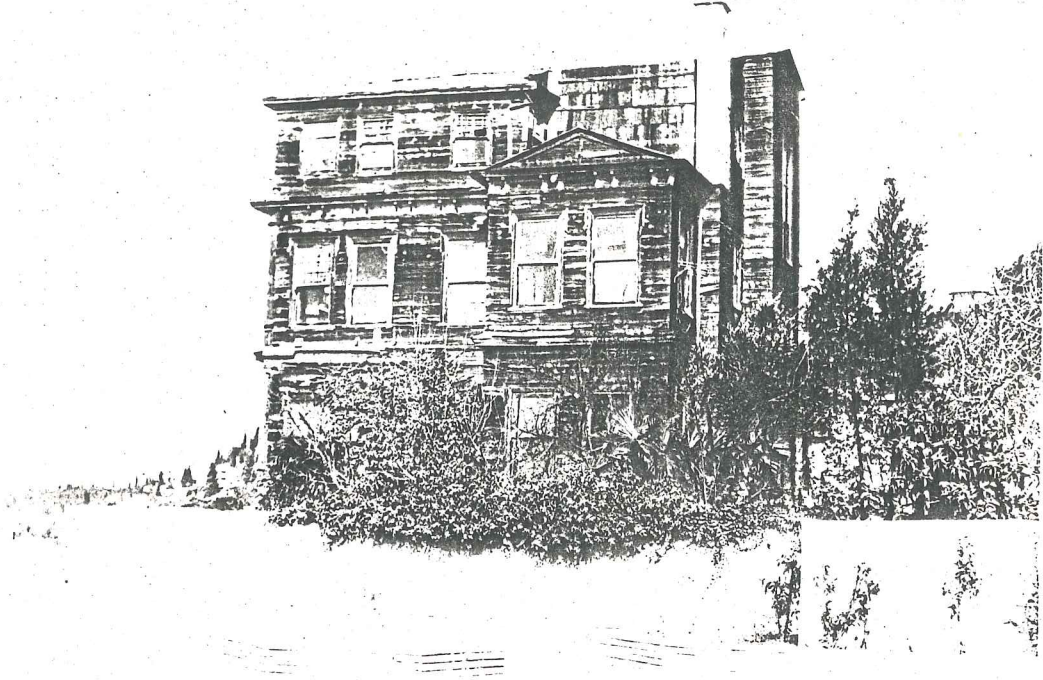
(6) İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, s. 802.

(7) Ibid., s. 803.

(8) Zarif Orgun Beyin notlarından.

- 2- Marki Necip Yalısı (Durmaktadır.)
- 3- Nuri Paşa Yalısı (Rahmi Koç satın almış ve restore edilmiştir.)
- 4- Amucazade Hüseyin Paşa Yalısı (Meşruta Yalı) Divanhanesi (Çok harap bir haldedir.)
- 5- Zarif Mustafa Paşa Yalısı Mehtabiye Bölümü.
- 6- Zarif Mustafa Paşa Yalısı Selamlık Bölümü (Restore edilmiştir.)
- 7- Zarif Mustafa Paşa Yalısı Harem Bölümü. (Yanındaki Ferruh Efendi Yalısına çarpan vapur bu yalıyı Zarif Paşa Yalısı üzerine yıkmış, zamanla her iki bina da yıkılıp ortadan kalkmıştır.)
- 8- Teşrifatçı Ferruh Efendi Yalısı. (Vapur çarpmasıyla yıkılmış, arsasında yeni bir bina yaptırılmıştır.)
- 9- Yasincizade Yalısı (1928 yılında çok harap durumda iken Avukat Vasfi Azi tarafından satın alınıp yıktırılmış, geniş arsasına dört beş bina yapılmıştır.)

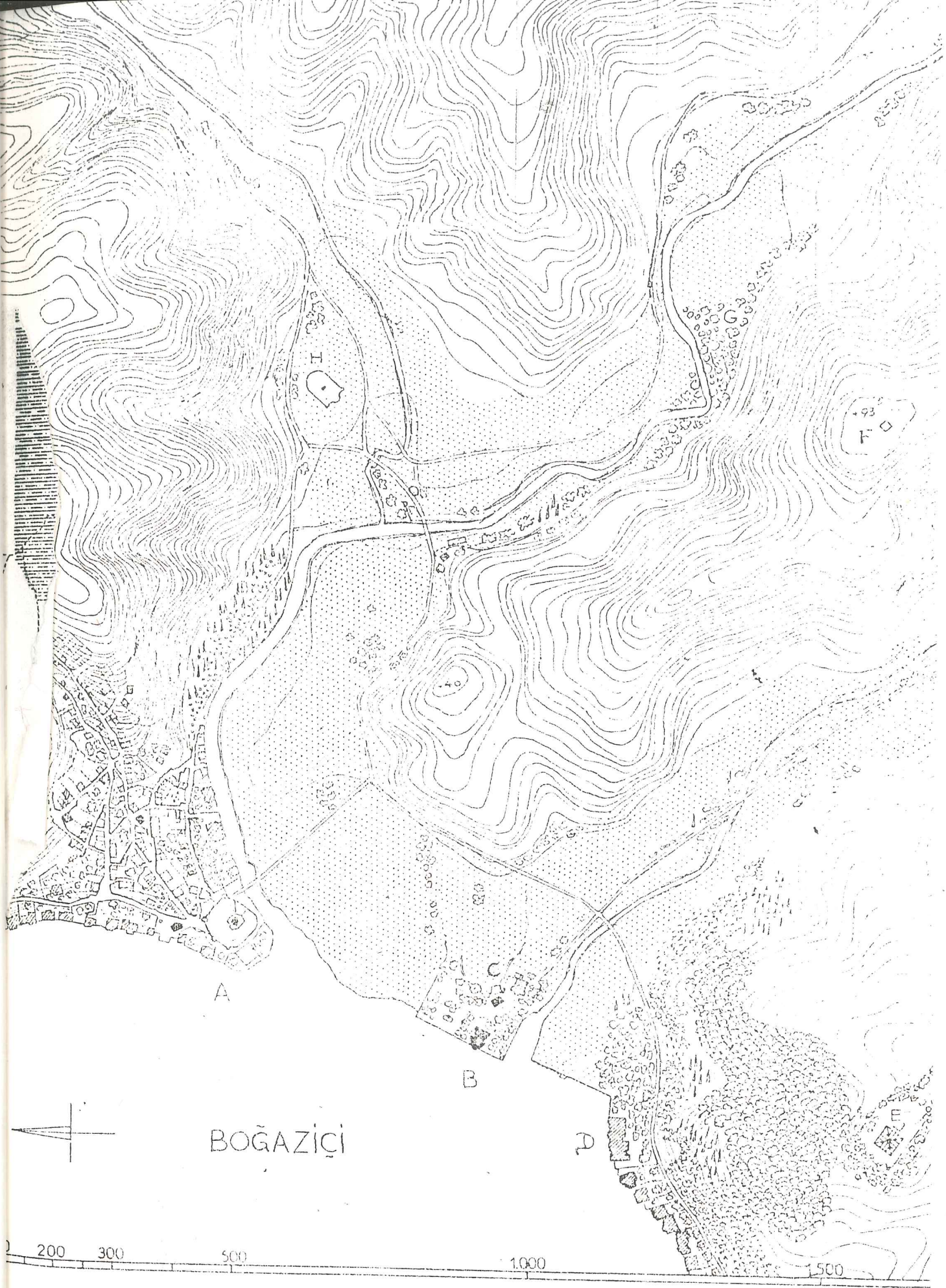
- 10- Giritli Asım Bey Yalısı. (Hamamönü denilen mevkidedir.)
- 11- Server Bey Yalısı. (Bu büyük yalı Sedat Bey yalısı olarak bilinir. Son zamanlarda hiç tamir görmediği için haraptır.)
- 12- Rıza Bey Yalısı (Bir profesör tarafından satın alınan bina iyi bir onarım görmüştür.)
- 13- Tevfik Bey Yalısı (Bir kısmı yıkılmış olmakla birlikte mevcut olan kısmı iyi durumdadır.)
- 14- Şeyh Talat Efendinin Halveti Tekkesi
- 15- Komodoz'un Yalısı (Satış yolu ile Remzi Beye, onun ölümü ile kızı Güzin Hanıma kalan yalı, onun tarafından Erdal İnönü'ye satılmıştır. Yalının son katı ilâvedir. Kaldırılırsa bina orijinal görünüşüne katılır. (Bak. Fot: 2).

Fotoğraf: 2 - Komodoz'un Yalısı

II.2.1. Anadoluhisarının Topografik ve Jeolojik Durumu

Anadoluhisarı yarımadasını yumrulu ve kesif mavi devon kalkerleri teşkil eder. Bu kesif kalkerler kireç imaline yaradıkları için kalenin yapım yıllarında Rumelihisarında olduğu gibi Anadoluhisarında da kireç ve tazi olduğu temini-

BOĞAZIÇI

(Küçük ve Büyük) Göksu Çayırıları ve mesireleri. 200 sene evvelki durumları. A. Anadolu Hisarı, B Küçük Su Kası, C Bes-i Hümayun ve Camii, D Kibrisli Yalısı, E Cemile Sultan Konağı, F Fesantash, G Dört Kardeşler mevkii, H Göksu Kası kölemleri ve mesireleri.

ne yaramışlardır ⁹ . (Bak. Levha: 3).

Anadoluhisarı aynı zamanda Göksu ve Küçük-
su vadilerinin mansap kısımlarına da hakimdir
(Bak. Levha: 4).

Boğaziçinin Anadolu yakasından Çamlıca'dan
görünümü ortalama olarak yükseltisi 120-130 m
olan "penepren" haline gelmiş bir düzlem şeklin-
dedir ¹⁰ .

Anadolu yakasında meyil % 5'ten başlar ku-
zeve çıkıldıkça artar. Meyilin fazla olduğu bu
yamaçlar makiler ve korularla kaplıdır ¹¹ .

(9) Özsöztürk, op. cit., s. 24.

(10) Aysu, İst. Boğ. ve Çev. Sor. Simp., s. 51.

(11) İbid., s. 52.

II.2.2. Anadoluhisarı İklim ve Bitki Örtüsü

Boğaz platosu bir aşınım yüzeyidir. Plato-
yu yaran vadilerin en önemlisi yöreyi ortadan iki-
ye bölen İstanbul Boğazıdır ¹² .

İstanbul çevresi kıyılarının, özellikle
Marmara ve Karadeniz kıyılarının gerek kum özel-
likleri, gerek deniz altı profili bakımından çok
elverişli plajlara sahiptir ve genellikle güneş-
li ve yağışsız bir yaz mevsimi geçirir.

"Boğaziçi topografya, nisbi konum, yüksel-
ti gibi faktörlerin karakterlerindeki değişiklik-
lerden dolayı bazı önemli farklarla birbirinden
ayrılan belirli yeni iklim tipleri arzeder." Yaz-
lar sıcak ve kuraktır. Kuraklık güney ve batı
kıyılarımızda olduğu gibi şiddetli değildir.

(12) İst. Ansiklopedisi, "Boğaziçi", s. 2853,
Cilt 5.

Yöredeki istasyonların hepsi yağış alır¹³.

Kış genellikle ılımandır.

II.3. ULAŞIM

İstanbul Boğazı Karadeniz havzasının yeğâne kapısı olarak ilk çağlardan beri en önemli ticaret yollarının kavşağı olmuştur.

Bizans döneminde sadece stratejik önemi olan boğaz Osmanlılar döneminde canlanmış su ulaşımı büyük önem kazanmıştır. Deniz ulaşımında preme, çektiri, pazar kayıkları ve dolmuşlar kullanılırdı. Ancak 19. yy.'ın 2. yarısında bunların yerini buharla çalışan yandan çarklı gemiler almıştır¹⁴. (Şirketi Hayriye vapurları).

(13) Erinç, İst. Boğ. ve Çev. Sor. Simp., s. 40.

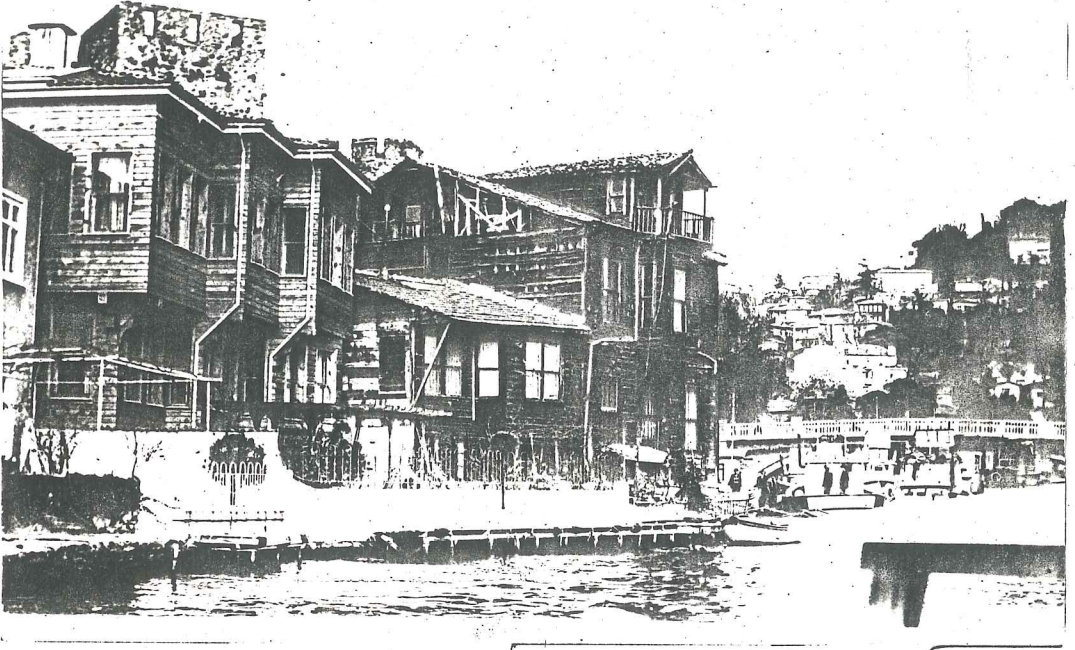
(14) Ünal, "Türk. Ap. Olg. Gelişimi", Çevre, s. 75.

Boğaziçi mehtaplarında Abdülhak Şinasi Hisar'ın yazdıklarından boğaziçinde su ulaşımının önemini anlıyoruz. "Hemen bütün meraklar resmi harabelere, memuriyetlere, rütbelere, nişanlara ait olduğu gibi, hayat ve sanat zevkleride kayık ve sandallarla bu güzel suların üstünde akşam gezintilerine, bu sulardan geçerek yapılan ziyaretlere, gidilen düğünlere, duyulan sazlara inhisar ediyordu. Bütün alâkalara merkez, bütün zevklere sahne, bütün gösterişlere meydan, hülâsa bütün ömürlere saha olan yer bu mavi suların üstüydü" 15. (Bak. Fot: 3).

İstanbulullar, 18. yy.'ın başına kadar kara ulaşımı aracı bilmezlerdi. Lâle Devrinden sonra ulaşım aracı olarak kullanılan arabalara daha çok mesire yerlerinde rağbet edilir, diğer zamanlarda ise yaya yürüme alışkanlığını sürdürürlerdi 16 .

(15) Hisar, Boğaziçi Mehtapları, s. 69.

(16) Ünal, op. cit., s. 75.

Fotoğraf: 3 - Boğaziçinin Göksu Deresi
girişindeki köprü ve
yalılar

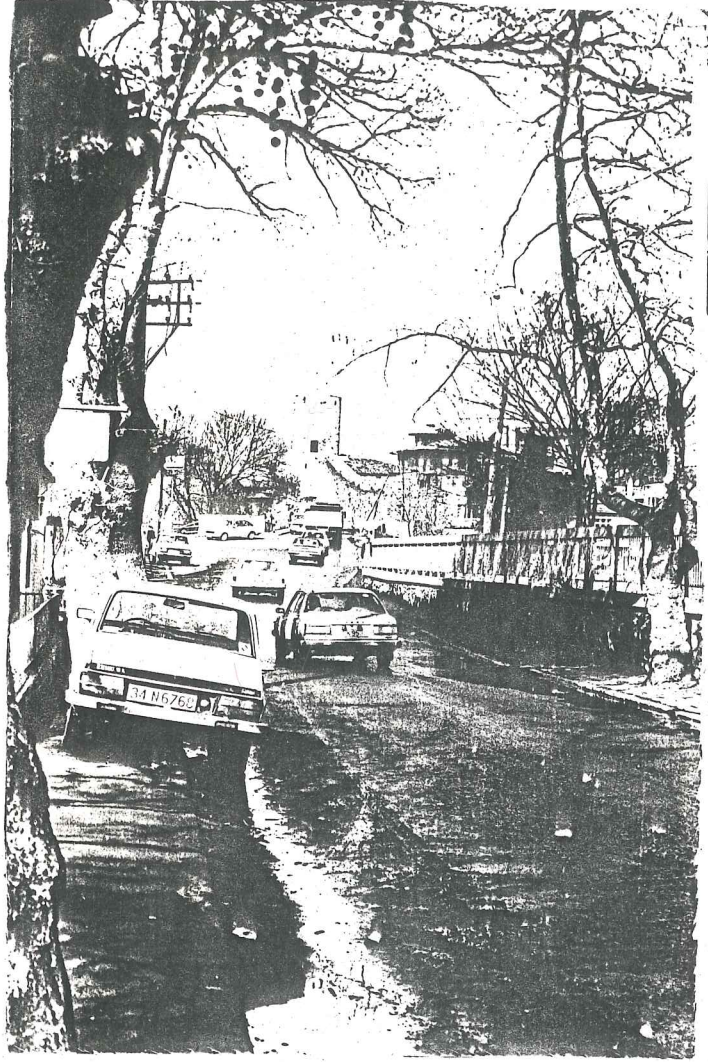
Boğaziçi'nde gezinti ve piknik yerlerinin en önemlisi Göksu mesiresi idi. Buraya her cuma günü muazzam bir kalabalık toplanırdı. Göksu çayırıları yaya, atlı arabalı onbinlerce ziyaretçi ile dolardı ¹⁷.

(17) Türk Ansiklopedisi, op. cit., s. 177.

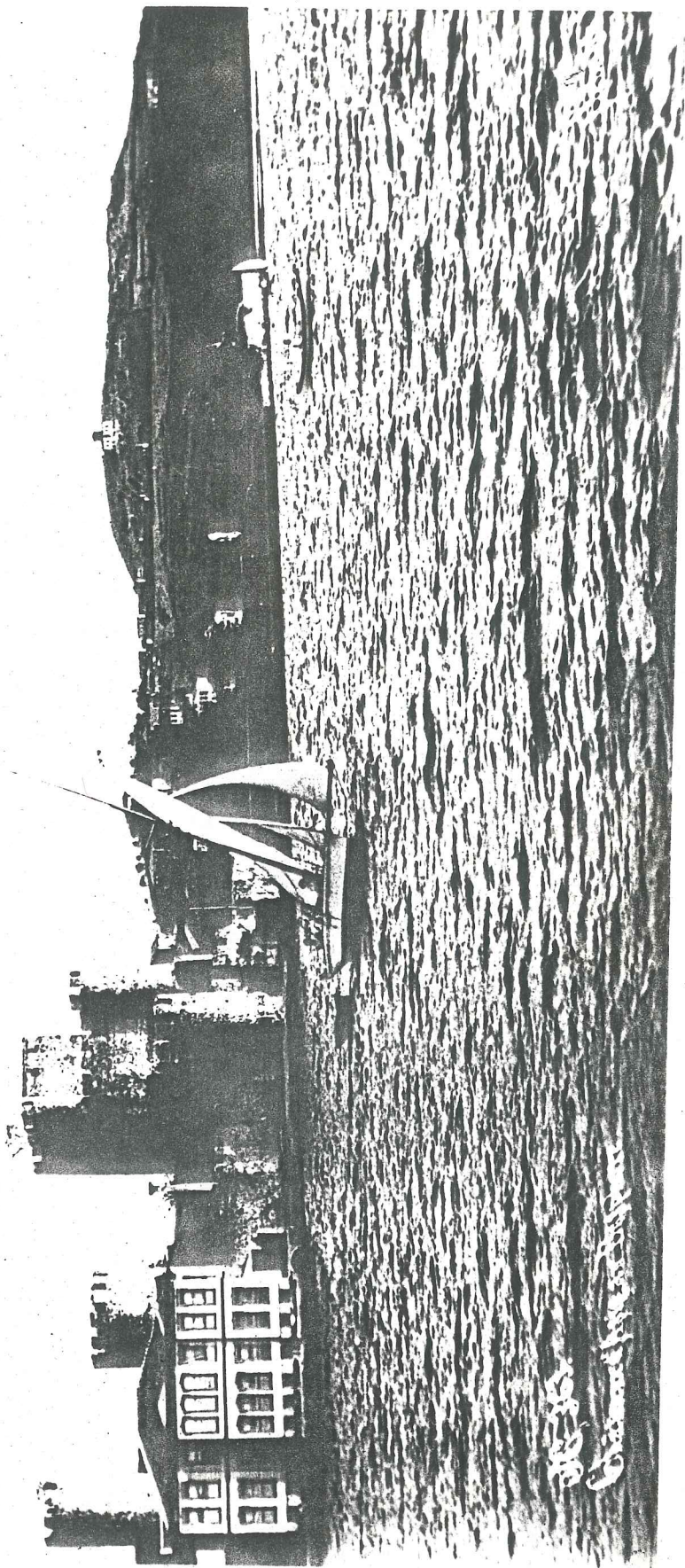
Günümüzde hızlı nüfus artışı ve motorlu kara trafiğinin yoğunlaşmasından dolayı gelişigüzel sahil yollarının açılması Anadoluhisarı'nda da tahribat yapmış, 1928 yılında Üsküdar - Beykoz sahil yolu genişletilirken bu bölgenin en önemli tarihi eseri olan Anadoluhisar kalesinin içinden geçirilen yol, hem çevredeki tarihi eserlere zarar vermiş, hem de kalenin bütünlüğünü bozmuştur ¹⁸ (Bak. Fot: 4).

Anadoluhisarında ulaşım bugün karadan ve denizden olmak üzere iki yönden de yapılmaktadır. Anadoluhisarı iskelesine şehir hatları vapurları hafta arasında Anadoluhisarı halkı için mesai saatlerinin başlangıç ve bitiş saatlerinde, hafta sonları da Boğaziçi gezisi yapan vapurlar uğramaktadır.

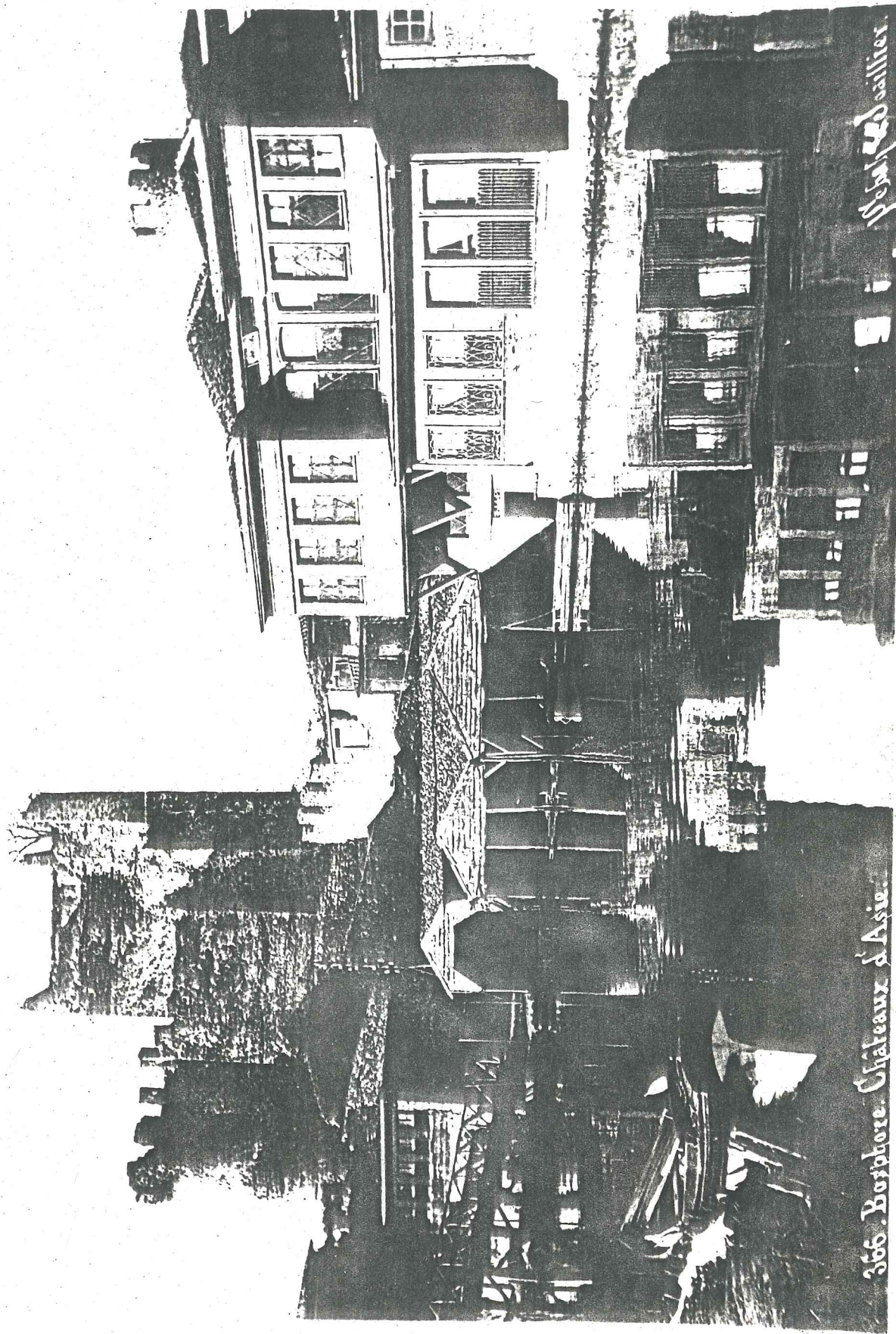
(18) Gabriel, İst. Türk Kaleleri, s. .

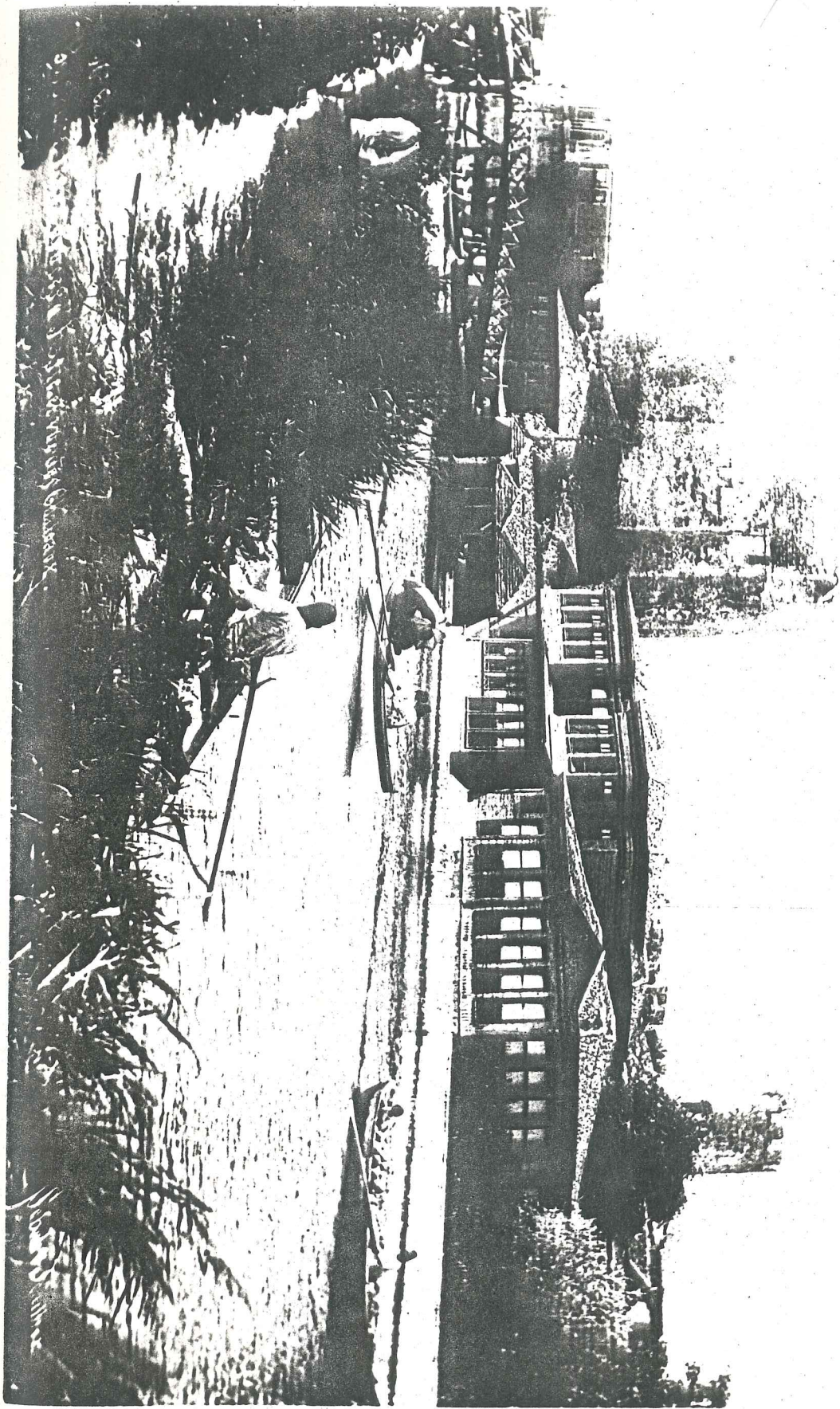

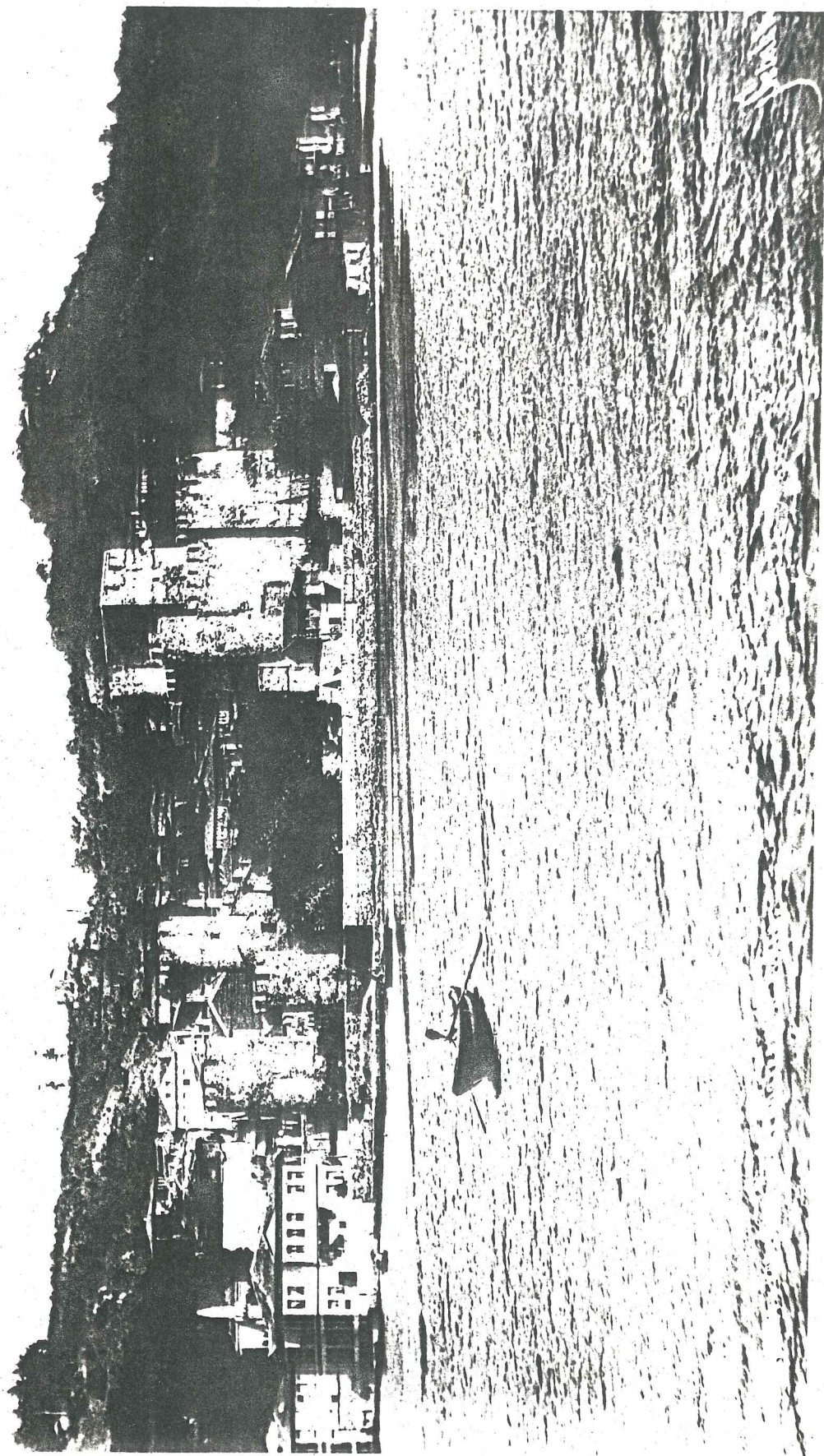
Fotoğraf: 4 - Üsküdar - Beykoz sahil yolu

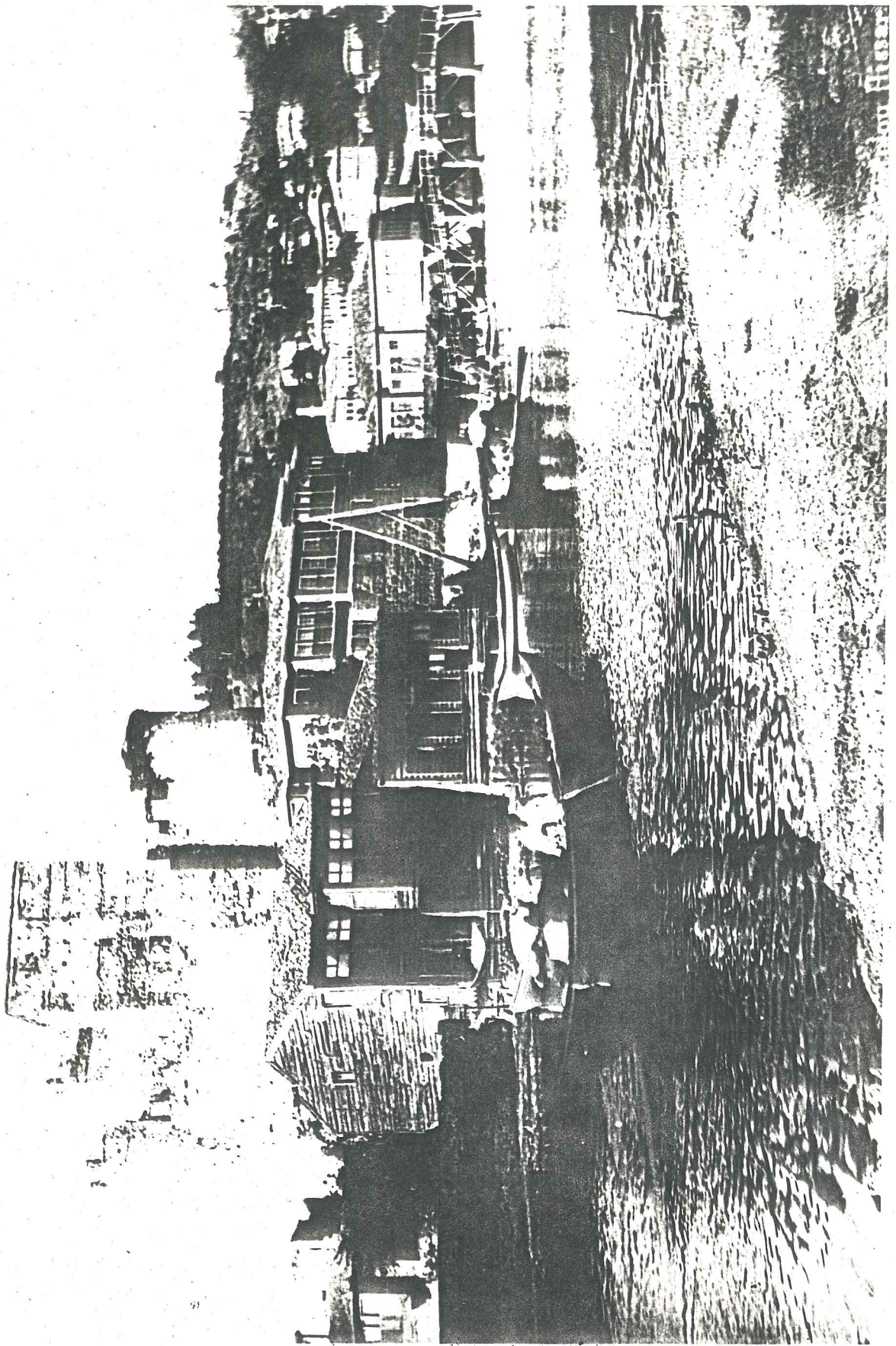

Wm. & A. S. Brown
Cincinnati, Ohio

II.4. DERELER

II.4.1. Göksu Deresinin Yeri ve Fiziki Durumu

Göksu deresi Kocaeli yarımadasında bulunan Kayışdağ, Alemdağ gibi arazinin yüksek yerlerinden doğarak İstanbul Boğazının orta kısmında ve en dar yeri olan Anadoluhisar mevkiinde denizin sularına karışan bir deredir (Bak. Fot: 5).

Fotoğraf: 5 - Göksu deresindeki yalılar

Kâğıthane deresine benzeyen bu akarsu on-
dan ufaksada, Küçükgöксу'dan büyüktür¹⁹. Kayış-
dağından doğan ve Anadoluhisarında boğaza karışan
bu derenin uzunluğu 25 km kadardır. Orta kısımla-
rında Kemer deresi, Taşlıdere gibi adaları vardır.
Derenin soldan aldığı önemli kolları olmadığı hal-
de sağdan aldığı Çavuşbaşı deresi, Hünkâr Suyu
önemli kollarıdır²⁰.

Dere ve kolları düz bir çubuk şeklinde uza-
mayıp birçok yerlerinde dirsekler yaparak istika-
metlerini değiştirirler.

II.4.2. Göksu Deresinin Topografyası

"Göksu deresi önemli kollar ile beraber ve
orta kısmında Sillur devrine ait kuarzitleri ve
aynı yaştaki konglemera ve greleri kateder. Aşa-
ğı kısmında da orta devona ait gronok, yumrulu

(19) İnciciyan, 18. Asırda İstanbul., s. 129.

(20) Özsöztürk, Anadoluhisarı Monografyası, s.4.

kalker ve şistlerin üzerinden geçer" ²¹ . Göksu mesiresi Kâğıthane ile önem bakımından yarışırdı. Fakat topografik durumu Kâğıthane'den farklıydı. Göksu çayırı küçük ve büyük Göksu arasındaki alanı denize kadar kaplar ve Dört Kardeşler mevkiine kadar giderdi. Arkadan Anadoluhisarı ve Yenimahalle sırtları ile sınırlanan çayır Dört Kardeşler mevkiinde biraz genişlerdi.

II.4.3. Göksu Deresinin

Tarihteki Durumu

Eski çağda Potamoion (Potamos = Irmak; Göksu vadisi) ve Aretas (daha doğrusu Aretai = hoş vasıflar, faziletler; Göksu deresi) olarak bilinen Göksu vadisinde ve deresinde bir yerleşim bulunmadığı sanılmaktadır.

Bizans devrinde bazı kaynaklardan bu bölgede Neapolis = Yenişehir adında küçük bir Bizans

(21) Ibid., s. 10.

yerleşmesinin, belkide bir koyun bulunduğu tahmin olunmaktadır. Bizans devrinde bu düşkünler yurdu- nu barındıran kasaba veya köyün yeri tam olarak bilinmemekle beraber Göksu vadisinde olduğu sanıl- maktadır ²² .

Adı sarp yamaçlar anlamına gelen Brokhtoi (veya Prookhtoi)un Vaniköy ile Göksu deresi man- sabı arasındaki dik yamaçlar olduğu sanılır.

I. Iustinianos'un Brokhtoi'da bir yazlık yaptırdığı bilinir. Burada aynı imparator Mikhael adında bir de kilise yaptırmıştır. Fakat bu te- sisin fazla yaşamadığı sanılır ²³ .

Osmanlılar döneminde Göksu mansabı 14. yy. sonlarında (1391) Yıldırım Beyazıd'ın Anadoluhisar kalesini yaptırmassından sonra daha fazla önem ka- zanmıştır ²⁴ . Göksu deresi Osmanlılar döneminde

(22) Türk Ansiklopedisi, Cilt 7, s. 373.

(23) Eyice, Bizans Devrinde Boğaziçi, s. 59.

(24) Ibid., s. 60.

Önemli ve halkın çok rağbet ettiği bir mesire yeridir.

Göksu civarında membalar ve şehirde ünlü olan uzun ve nefis patlıcan yetişen bahçeler vardır. Ayrıca Göksu deresi kenarında güzel bir düzlükle dere kenarında çömlek imalâthaneleri ve birde bugün mevcut olmayan padişah sarayına mahsus unu öğüten değirmen vardır ²⁵ . Sultan IV. Murat çok sevdiği Göksu'ya Gümüş Selvi adını vermiştir. Burası Boğaz'ın Anadolu sahilindeki üçüncü padişah binişidir ²⁶ .

Bu sevimli sahayı ve çayırları, ağaçların yanısıra mimari öğelerde süslemektedir. Derelerin üzerine atılmış çeşitli ahşap köprüler, çeşmeler ve Anadoluhisarının karşısına konmuş Küçüksu Kasrı da bölgeye ayrı bir güzellik vermektedir.

(25) Eldem, Tarihsel Bahçeler, s. 6.

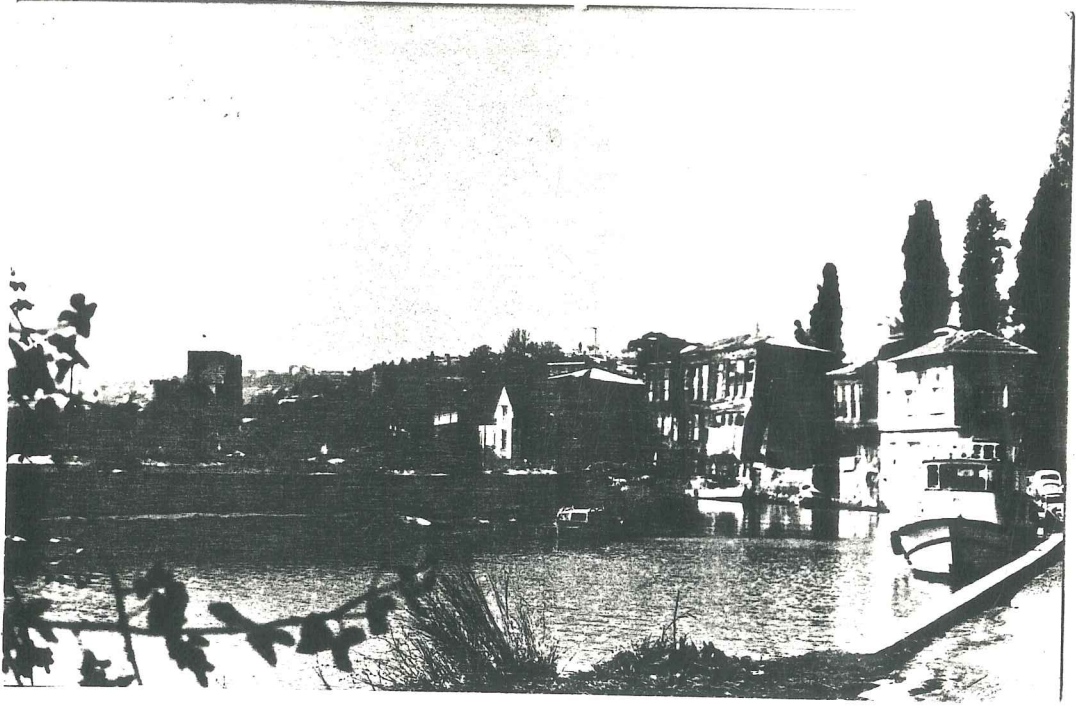
(26) İnciciyan, op. cit., s. 129.

Mesirenin Küçüksu kenarındaki sınırlı hasbahçe alanından başka her yanı halka açıktı. Evliya Çelebi Göksu mesiresi için şöyle diyor.

"Ab-ı hayat misal-i bir nehirdir ki, Alem dağlarından cereyan edip gelir. İki tarafları yüksek ağaçlarla müzeyyen bağlardır ve ekseri yerleri Halıcızade bahçeleri ve un değirmenleridir. Bu nehir üzerinde bir tahta köprü var. Cümle uşakkân kayıklar ile bu nehirden ileri ferahfezâ köylere varıp ağaçlar altında zevk ve sohbet ederler" 27 .

Göksu deresi kenarına yapılmasına izin verilen fabrikalar (193), Boğaz ağzındaki ve dere üzerindeki ilk mektepler ve çayırı bölen ağaçlı yol ile birlikte dere üzerindeki kötü yapılaşma bu çok güzel boğaz köşesinin güzelliğini bozmuştur. Tarihte çok önemli bir bölge olan dere günümüzde pislik içinde sadece sandalların çekildiği bir tatlı su olmuştur (Bak. Fot: 6).

(27) Eldem, op. cit., s. 6.

Fotoğraf: 6 - Göksu deresinin
bugünkü görünümü.

III. BÖLÜM

ANADOLUHİSARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

III.1. Eski Çağda

Göksu vadisine, Potamönion (tatlı su) deniliyordu ve dere eski çağlarda Aretas adı ile anılıyordu. Anadoluhisarı ve Göksu deresinde eski çağda yerleşme izlerine rastlanmaz ²⁸ .

III.2. Bizans Dönemi

Bizanslılar devrinde Anadoluhisarı pekde önemli bir yer değildi. Burası köylülerin ve ba-

(28) Meydan Larousse, Cilt 2, s. 506.

lıkçıların uğradığı sessiz ve bataklık bir sahaydı. Civardaki nüfus Anadoluhisarı'nın Göksu dere-sinin mümbit topraklarından yararlanıyorlardı. Fakat hisar bir yerleşme sahası değil, meskûn alandı.

III.3. Osmanlı Dönemi

Şimal ve lodos rüzgârlarına kapalı bulunan kıyıları daha o zamandan itibaren liman vazifesi görmekte idi. İşte fazla meskun olmaya çok faydalı ve faal olan bu mühim yer Osmanlılar tarafından seçilmiştir ²⁹ .

Anadoluhisarı kalesinin (1391) inşa edilmesi ile Anadoluhisarı stratejik bir önemde kazanmıştır.

(29) Özsöztürk, op. cit., s. 20.

Yıldırım Beyazıd devrinde Anadolu yakası-
nın bazı yerlerinde ilk Türk köyleri kurulmuştur.
Bunlardan bir tanesi de Anadoluhisarıdır ³⁰ .

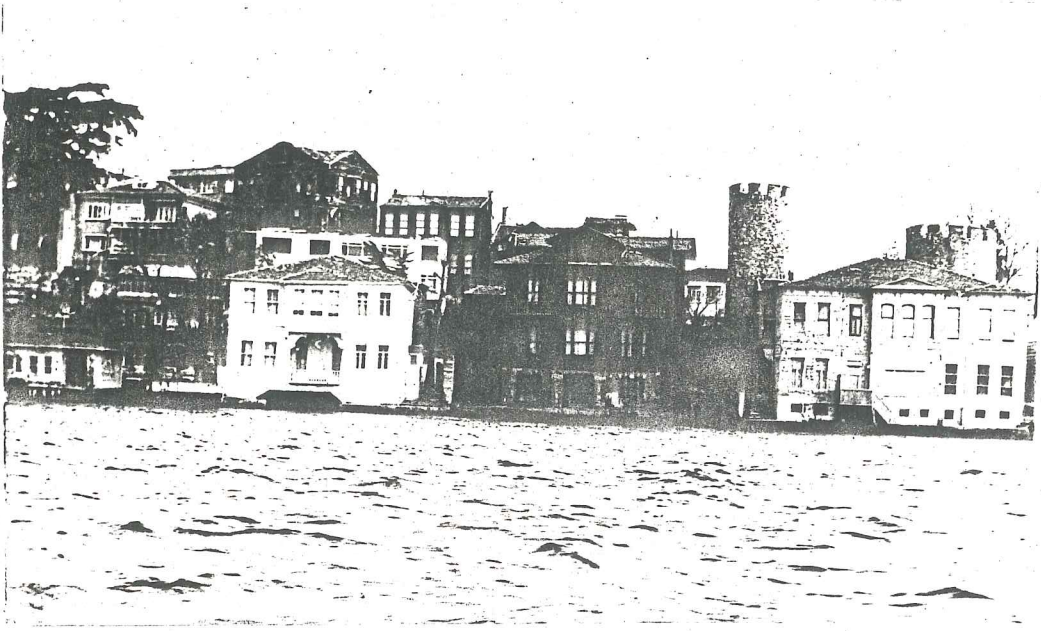
Osmanlı İmparatorluğu zamanında XVII. asır-
dan itibaren devlet ricalı, hanedan, halktan daha
çok Boğaziçine yayıldılar ve onların köşkleri,
yalıları, hayır müesseseleri Boğaziçini kapladı.
Bu güzel mimari örnekler Anadoluhisarında da inşa
edilerek Boğaziçinin eşsiz güzellikteki bölümle-
rinden birini oluşturdu. (Bak. Fot: 7).

III.4. Günümüzdeki Durumu

Günümüze gelene kadar Boğaziçinin nefis
silüeti yavaş yavaş değişti ve bozuldu. İmpara-
torluğun son temsilcileri olan ve gelirlerini
kaybeden aileler, yalılarını, saraylarını elden
çıkardı. Bunlar yakıldı, yıkıldı, satıldı. Sa-
nayileşme diye fabrikalar, kömür depoları en ol-

(30) Türk Ansiklopedisi, Cilt 7, s. 373.

madık yerlere kondu. Sağlıksız apartmanlar, oteller boğaziçi silüetini iyice bozdular.

Fotoğraf: 7 - Anadoluhisarında yalılar
ve kale.

IV. BÖLÜM

ANADOLUHİSARININ SOSYO EKONOMİK DURUMU

Anadoluhisarının yerli ahalisi balıkçılık ve sandalcılıkla geçinir ³¹ . Diğer bir kısım halkının geçim kaynağı ziraattir. Vadi tabanında patlıcan, kabak, fasulye, domates, biber bahçeleri mevcuttur. Kış sebzeleride lahana, pırasa v.s.dir. Bu bahçelerde yaz kış sebze alınır. Başlıca meşhur sebzesi patlıcandır. Tarla ziraatı olarak da buğday, çavdar, arpa, yulaf ve mısır ekilir. Mısırdan senede iki defa mahsül alınır.

(31) Koçu, İstanbul Ansiklopedisi, s. 803.

Meyvecilik yoktur. Yalnız vadiye civar olan yerlerde dut ağaçları görülür ³² .

Bura halkının başlıca geçim kaynağı balıkçılıktır. Küçük balıkçılık yerli halk, büyük balıkçılık ise Rize ve Trabzon'dan gelen kimseler tarafından yapılır.

Anadoluhisarında balıkçıların Sınırlı Sorumlu Balıkçılık Kooperatifi adında bir kooperatifleri var. Üye sayısı 65 (1983'te). 1983'te Kooperatif üyelerinden aldığım bilgilere göre;

60-70 tane 4-10 m. arası balıkçı motoru

7 tane 12-20 m. " " "

var. Deniz trafiğiyle ilgili kısıtlamalardan dolayı balıkçılık engellenmiş. Birkaçının haricinde diğerleri günlük balık tutuyor. İlkbahar ve sonbahar balık mevsimidir. Bu zamanlarda balıklar Marmara'dan Karadeniz'e veya Karadeniz'den

(32) Özsöztürk, op. cit., s. 24.

Marmara'ya göç ederler. Avlanan balıklar uskumru, istavrit, lüfer, barbunya, çinekop, torik, palamut v.s.dir.

Anadoluhisarı'nın balıkçılık ve ziraatle uğraşmayan diğer bir kısmını memur ve işçiler oluşturuyor. Küçük esnaf sadece yerli halkın zarruri ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar.

Göksu deresi kıyısında halat fabrikası vardır. (1 Mart 1933 de temeli atılmıştır). Yerrinin çok kötü seçilmiş olmasına rağmen bugünde halat ve ip imal etmektedir.

Göksu vadisinden kum çıkarılır, tatlı su kumu olduğu için rutubet yapmaz inşaatlarda kullanılır ³³.

Gençler Anadoluhisar Gençlik Kulübünde, bisiklet, kürek, hentbol, basketbol, futbol faaliyetlerinde bulunuyor ve kendi tesislerini kullanıyorlar. (Bak. Fot: 8).

(33) Ibid., s. 30.

Fotoğraf: 8 - Anadoluhisari Gençlik Kulübü

V. BÖLÜM

ANADOLUHİSARINDA YAPILANMA ÖZELLİKLERİ

Anadoluhisarında ilk yerleşmeler Osmanlılar devrinde görülmüştür. Konum olarak Boğaziçinin ortasında olan Anadoluhisar'ı Yıldırım Beyazıd'ın Güzelce Hisarı inşa ettirmesinden (1391) sonra önemi daha da artmıştır.

İstanbul'un fethinden sonra Türkler kendileriyle birlikte su kenarı yerleşimini, yalı mimarisini getirmişlerdir. XVII. yy.dan sonra da eğlence ve sayfiye yeri olması Boğaziçinin dolayısıyla Anadoluhisarının iyice gelişmesini sağlamıştır.

Evliya Çelebi, Seyahatnamesinin birinci cildinde Anadoluhisar'ı şöyle tarif eder:

"Anadoluhisar'ı kasabası lebi deryada Göksu'nun denize karıştığı mahalde bin seksen hanedir" ³⁴ .

Ayrıca Evliya Çelebi'den öğrendiklerimiz arasında Kale Camiinden maada, birkaç mescidi, bir küçük hamamı, yedi tane darüs sübyan ve 20 adet dükkânı vardır. Halkı zengin ve zevk sahibi insanlardır. Anadoluhisar halkı balıkçılık ve sandalcılıkla geçinirmiş.

Göksu ve Küçüksu deresi ile çayırları İstanbul'un mesire yerleri arasında halkın en çok rağbet ettiği yerlerdi.

Bostancı ocağına bağlı ve Bostancılar tarafından korunan Küçüksu çayırı deniz kıyısına I. Mahmud devrinde, devrin sadrazamı Divitdar

(34) Evliya Çelebi, Seyahatname., C. II., s. 163.

Anadoluhisari mahallesinin en önemli tarihi eseri olan kalenin çevresinde tarihi doku yer yer bozulmalara uğramakla birlikte günümüze kadar gelmiştir. İstanbul genelinde olduğu gibi kentsel bozulma Anadoluhisarında da kendini göstermektedir (Bak. Fot: 10).

Fotoğraf: 10 - Dış kale duvarlarına
bitişik yapılar.

V.1. KALE

Anadoluhisarının en önemli tarihi yapısı olan kale Göksu deresinin denize döküldüğü nokta ile Boğaz'ın çıkıntılarından birinin meydana getirdiği üçgen üzerinde kurulmuştur (Bak: Çizim: 2).

Boğaziçinin güzelliğine ayrı bir Ortaçağ heybet ve güzelliği ekleyen Anadoluhisarı yapıldığı günden bugüne kadar Güzel Hisar, Güzelce Hisar, Yeni Hisar, Yenice Hisar, Akça Hisar gibi çeşitli adlarla anılmıştır ³⁶ .

V.1.1. Kalenin Tarihçesi

Bu yapı İstanbul çevresindeki en eski Osmanlı eserlerinden biri sayılabilir. 1390-91 tarihlerinde Yıldırım Beyazıt tarafından yaptırılmıştır. Ankara savaşı sırasında Yıldırım Beyazıt'ın

(36) Hayat Ansiklopedisi, Cilt I., s. 175.

1402'de Timurlenk'e esir düşmesi sırasında, Sultan Süleyman'ın oğlu askerlerin takibinden kurtulmak amacı ile Bursa'dan gelerek bir süre Anadoluhisarı'na sığınmıştır.

1452 yılında Rumelihisarının Sultan II. Mehmet'in Avrupa yakasına inşa ettirmesinden sonra Anadoluhisarı'nın çevresine ek bir sur ilâve edilmiştir ³⁷ .

Ayrıca içine asker ve top yerleştirilmiştir. İstanbul'un fethi sırasında Rumelihisarı ile birlikte Boğaz'ın Osmanlı hakimiyeti altında tutulmasında önemli vazife görmüştür ³⁸ .

Zamanla askeri önemi kalmayan Anadoluhisarı bugün terk edilmiş bir vaziyettedir.

(37) Inciciyan, op. cit., s. 25.

(38) Hayat Ansiklopedisi, op. cit., s. 175.

V.1.2. Kalenin İnşaat Tekniği

Anadoluhisar Kalesi, iç duvarlar kayalık bir tepecik üzerine kurulmuştur. Beş metre yüksekliğindeki bu tepecik çevreye hakimdir ³⁹ .

Hisar dış kale duvarları, iç kale duvarları ve asıl kale olmak üzere üç kısımda incelenir.

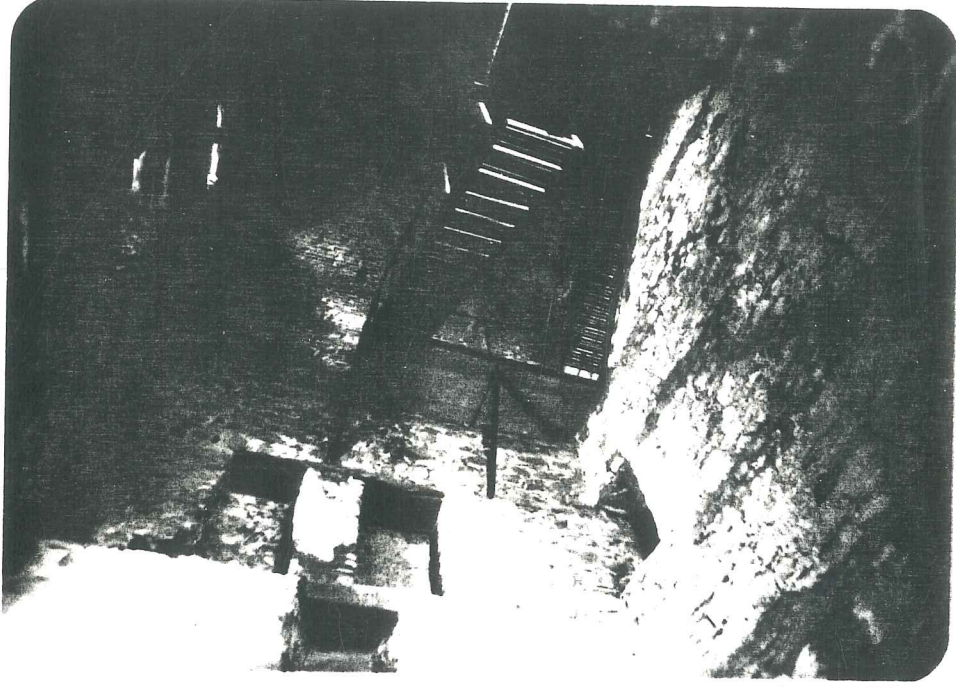
Asıl kale duvarları blok taşlarla yapılmıştır ve araları harçla doldurulmuştur. Taş örgülerin arasında tuğla örgüleride bulunur ⁴⁰ .

Asıl kalenin yalnız inşa edildiği ve kısa bir süre böyle kaldığı ihtimali kuvvetlidir ⁴¹ . Üç kattan meydana geldiği içindeki izlerden anlaşılmaktadır (Bak. Fot: 11). Üçüncü kat beşik tonozla

(39) Koçu, op. cit., s. 810.

(40) Gabriel, İst. Türk Kaleleri., s.

(41) Inciciyan, op. cit., s. 225.

Fotoğraf: 11 - Kalenin içindeki muhdes
demir merdiven ve
ahşap kat izleri.

Örtülüdür. Üst açıklığın üzerinin, muhtemel 15. yüzyılda, kurşun ile kaplanmış konik bir çatısı vardı. (Bak: Gravürler).

İç kale duvarı 2-3 metre kalınlığında, asıl kalenin kuzeybatı ile güneydoğu köşelerini birleştirir. Duvarlar gayrı muntazam bir beşkenar şeklindedir. Dördünün yanında yuvarlak kule-

ler vardır. Duvarların kalınlığı 2-3 m kadardır. Kalenin ilk yapıldığında köşe kulelerinde de külahlar olduğu sanılmaktadır. (Bak. Gravürler).

Asıl kaleye ulaşan yollar, kaleye saldıran bir düşmanın kuvvetini kırarak, yürürken zorluk çıkaracak bir şekilde hazırlanmıştır ⁴².

Dış kale duvarları birçok kemerleri bulunan sur halindedir. Kuzeydoğu ve güneydoğu yönlerinden asıl kaleye bağlıdır. Dış kale surlarının üzerinde üç tane kule yükselir. Surları korumak için yapılan bu kulelerin her biri ayrı ayrı yüksekliktedir.

V.1.3. Kalenin Günümüzdeki Durumu

1391 yılında Yıldırım Beyazıd tarafından yaptırılan kale 1452 den sonra yavaş yavaş önemini kaybetmeye başlamıştır.

(42) Koçu, op. cit., s. 811.

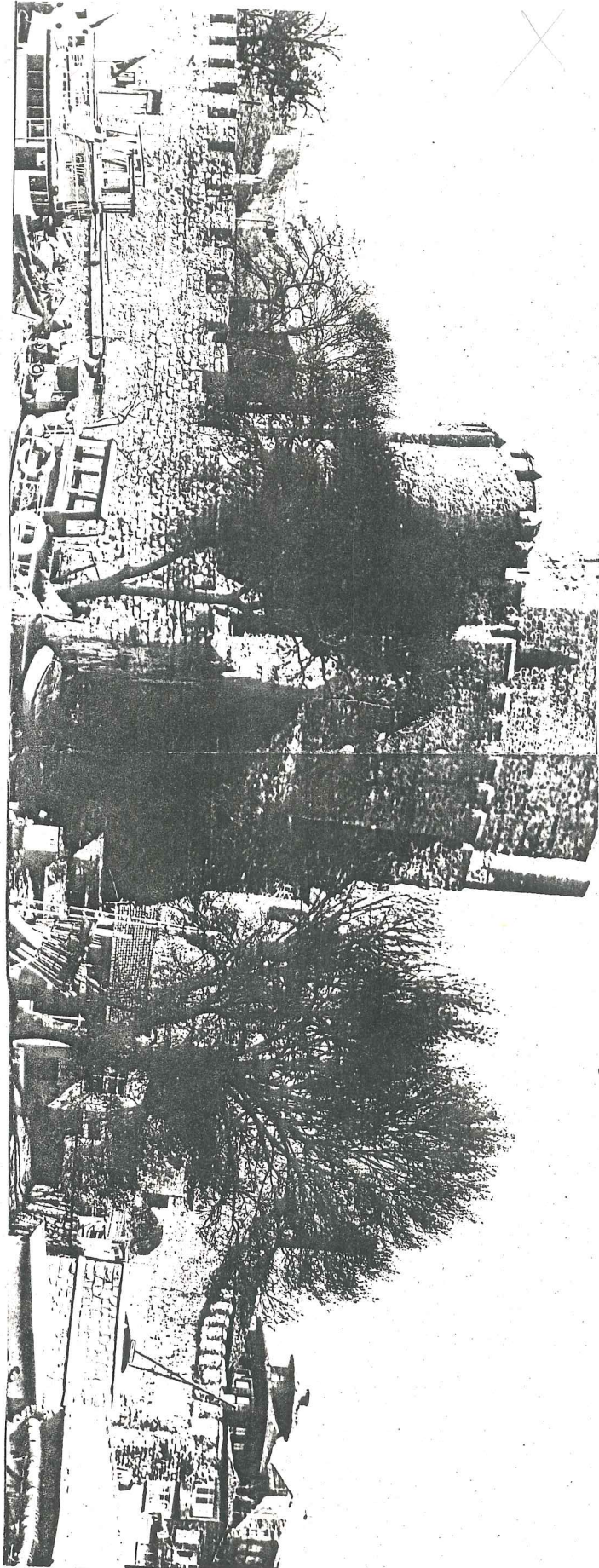
Kalenin civarı yüzyıllar boyunca manzarasını değiştirmiştir. Kalenin çok kenarlı dış duvarlarının evvelden daha kıyıda bulunduğunu gösteren belirtiler vardır ⁴³ .

Güneydeki meydan Göksu deresinden gelen killi çamur tabakası üzerine dolma topraktan meydana gelmiştir.

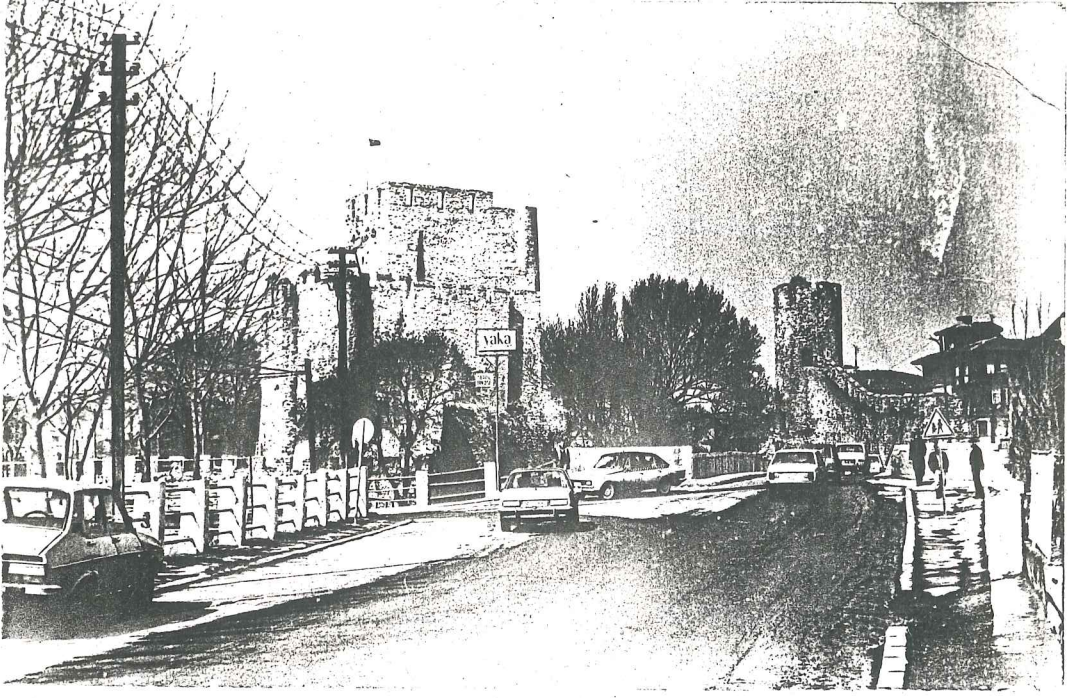
İstanbul Belediyesinin 1928 yılında ilk olarak giriştiği tamir faaliyeti sırasında kalenin iki kapısı kırılarak genişletilmiş ve Üsküdar - Beykoz yolu buradan geçirilerek kalenin bütünlüğü bozulmuştur. (Bak. Fot: 13). Ayrıca surların içinde yapılmış olan evler de halka açık bir bahçe yapılmak üzere yıkılmıştır. İskeleye giden yol genişletilmiş, ırmak üzerindeki ahşap köprünün yerine beton bir köprü konmuştur ⁴⁴ .

(43) Gabriel, op. cit., s. 20.

(44) Ibid.

Fotoğraf: 12 - Anadoluhisar Kalesinin
Gökusu deresinden görünüşü.

Fotoğraf: 13 - Kale ve Üsküdar -

Beykoz yolu.

Kalenin içine de ikinci kattan üst kata ulaşmak için bir demir merdiven konmuştur (Bak. Fot: 11).

1928 yılında yapılan tahribattan sonra kale hiçbir onarım görmemiş, iyice kendi haline terk edilmiştir. Kalenin mülkiyeti bugün Kültür ve Turizm Bakanlığındadır. Bakanlığın kaleler için ayırdığı tahsisatla ufak tefek onarımlar yapılmıştır.

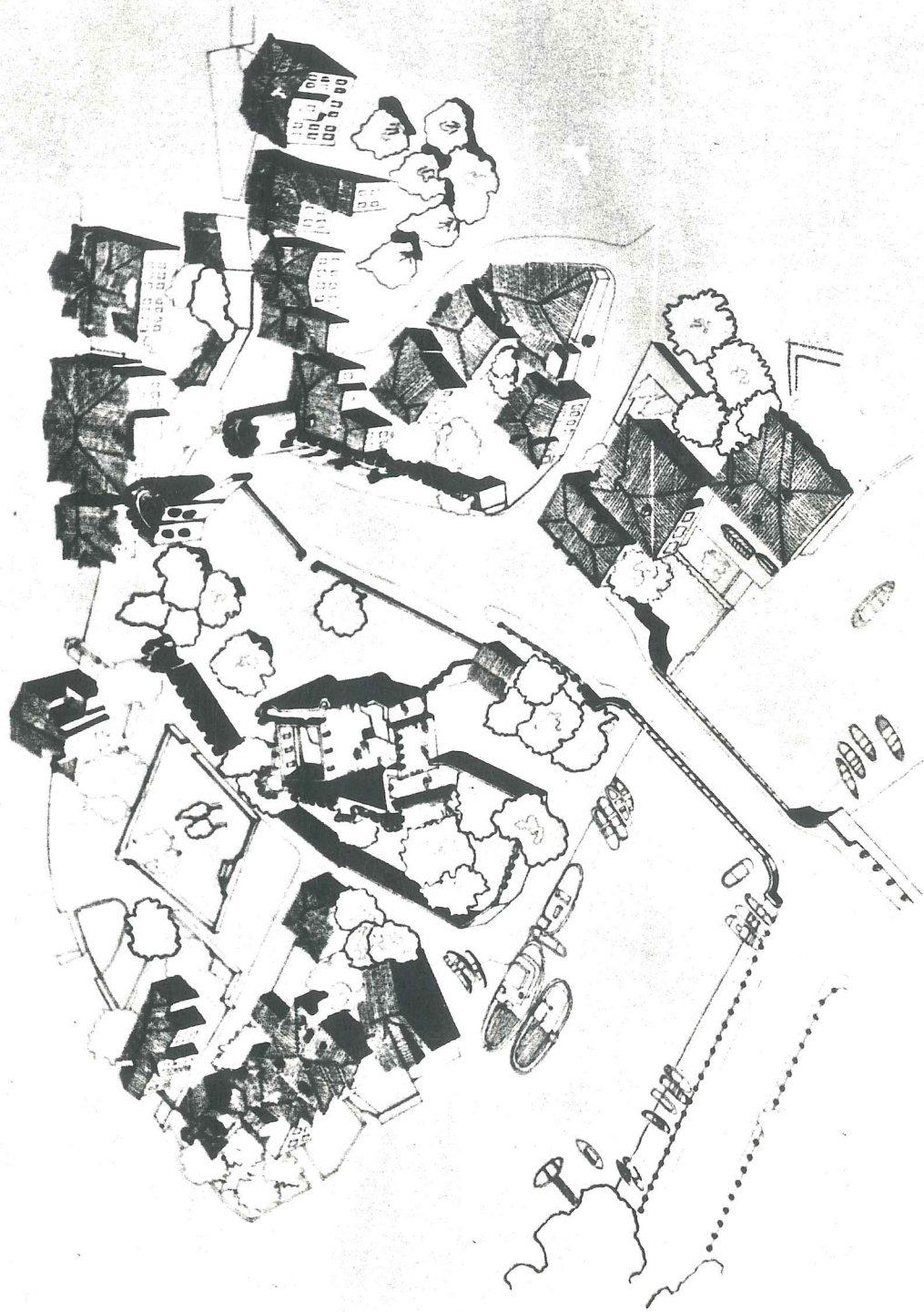
V.1.4. Kaleyle İlgili Çalışmalar

Anadoluhisarı Kalesi imkânsızlıklardan ve de ihmalkârlıktan dolayı bugüne kadar gereken önemi görememiş ve kendi haline terk edilmiştir. Kaleyle ilgili ilk araştırma 1928 yılında Prof. Albert Gabriel tarafından yapılmıştır.

Daha sonraki yıllarda Türkiye'de birkaç kişi ve kuruluş Albert Gabriel'in yayınlarından yayınlanarak birtakım çalışmalarda bulunmuşlardır. M.Sidney Toy ve M.Hans Högg'ün kaleyle ilgili birtakım yayınları vardır.

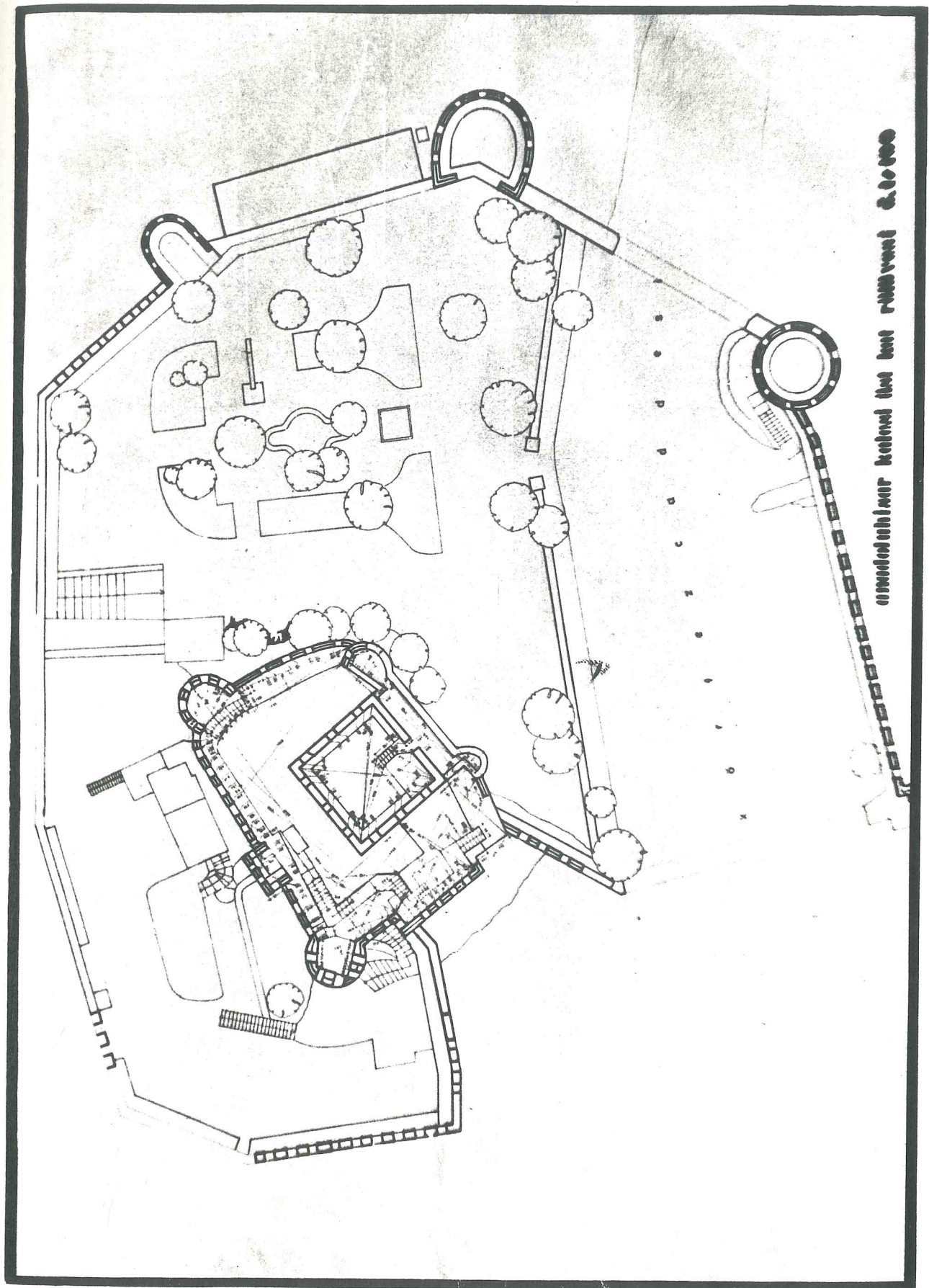
1977 yılında da Kanada'dan gelen bir grup öğrencinin Hisar'la ilgili (Bak. Şekil:) çalışmaları vardır.

1982-83 yılında ben de Restorasyon Kürsüsünde diploma projesi konusu olarak Anadoluhisarı kalesinin rölöve çalışmalarını yaptım ve (Bak. Fotoğraflar)Kaleye bir fonksiyon vererek restorasyon projesi hazırladım (Bak. Fotoğraflar).

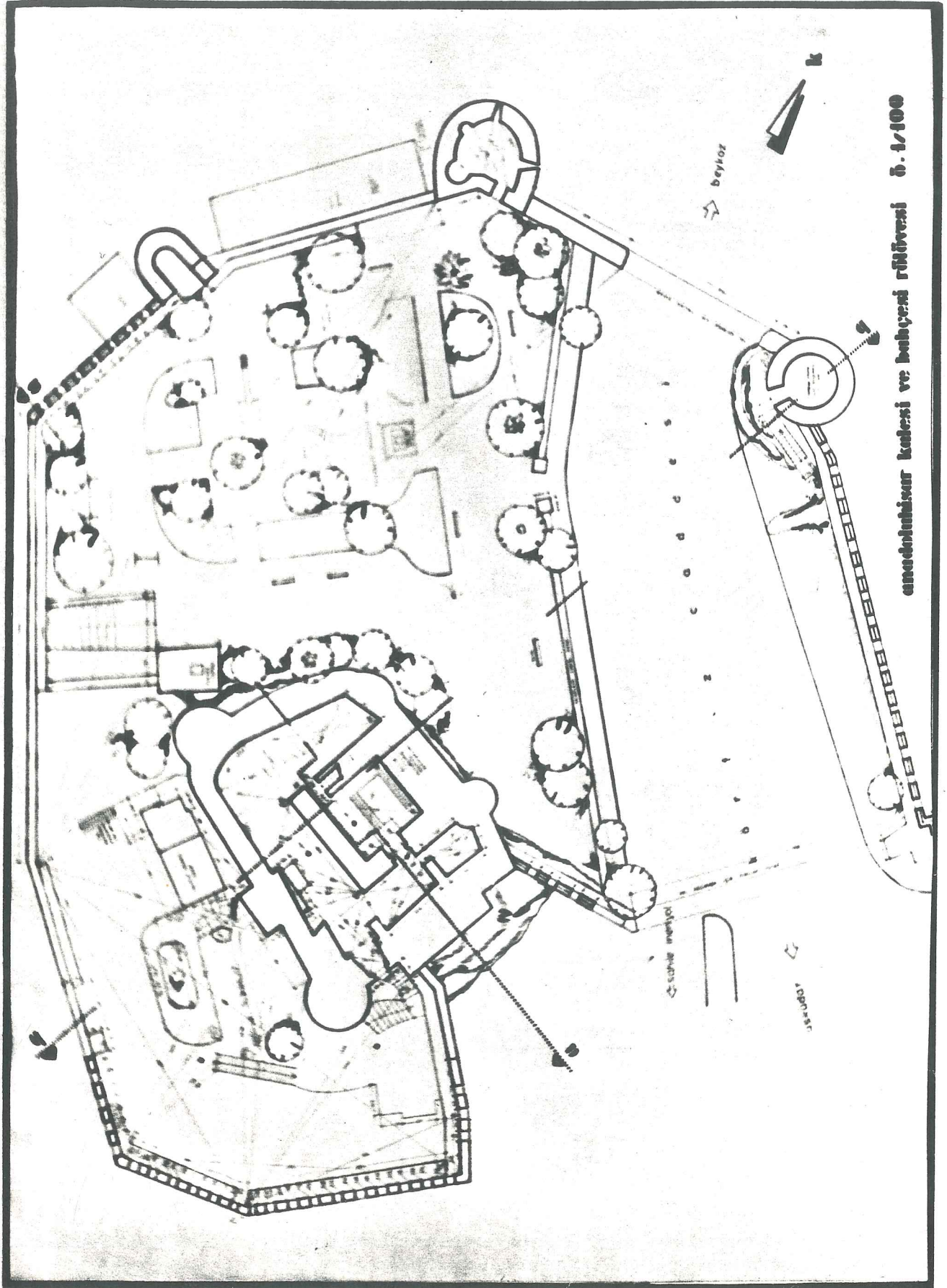

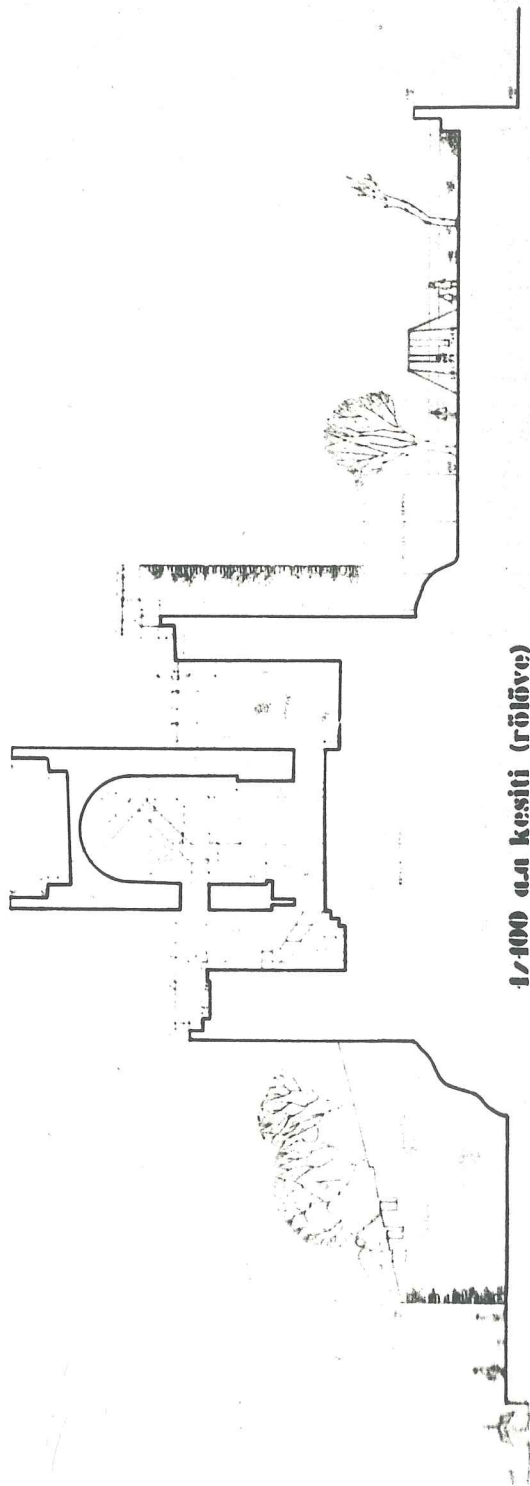
STREET VIEW

modular movement

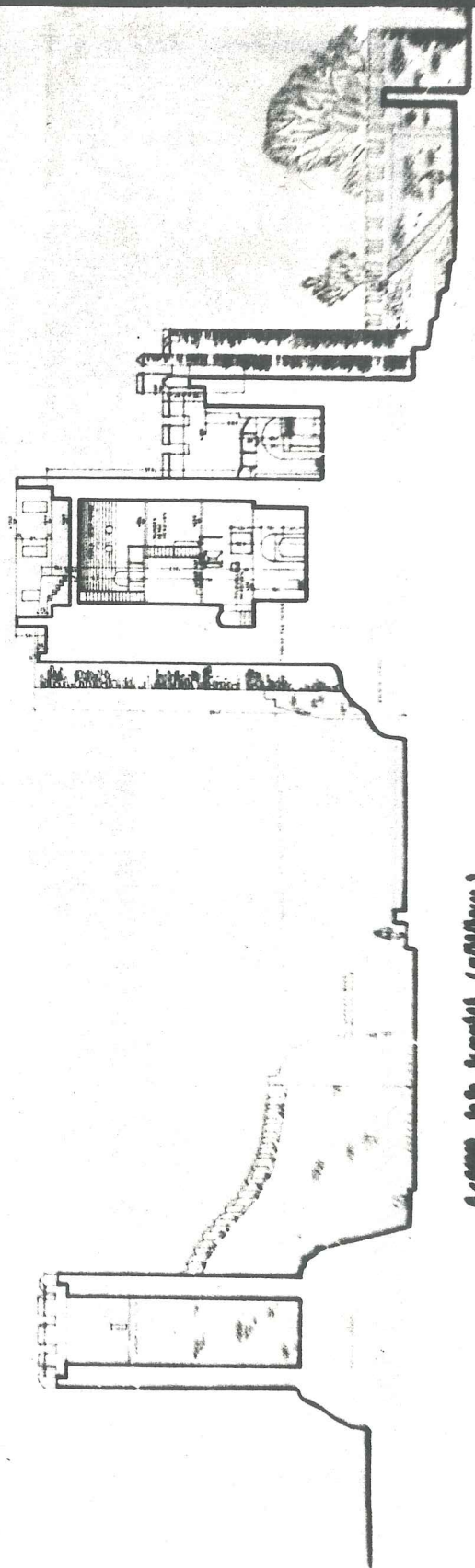

omitted in later editions that have remained & to 1900

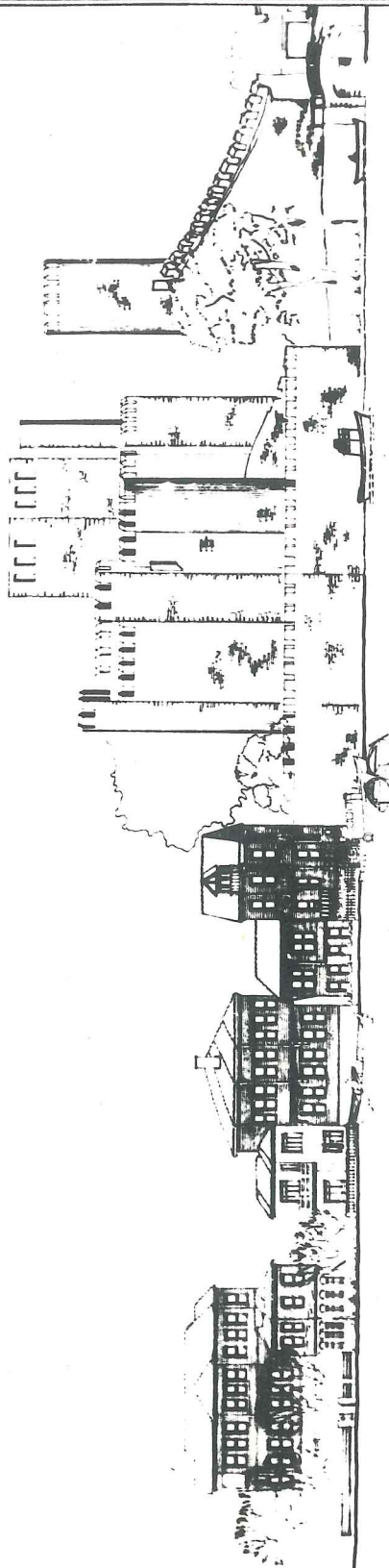

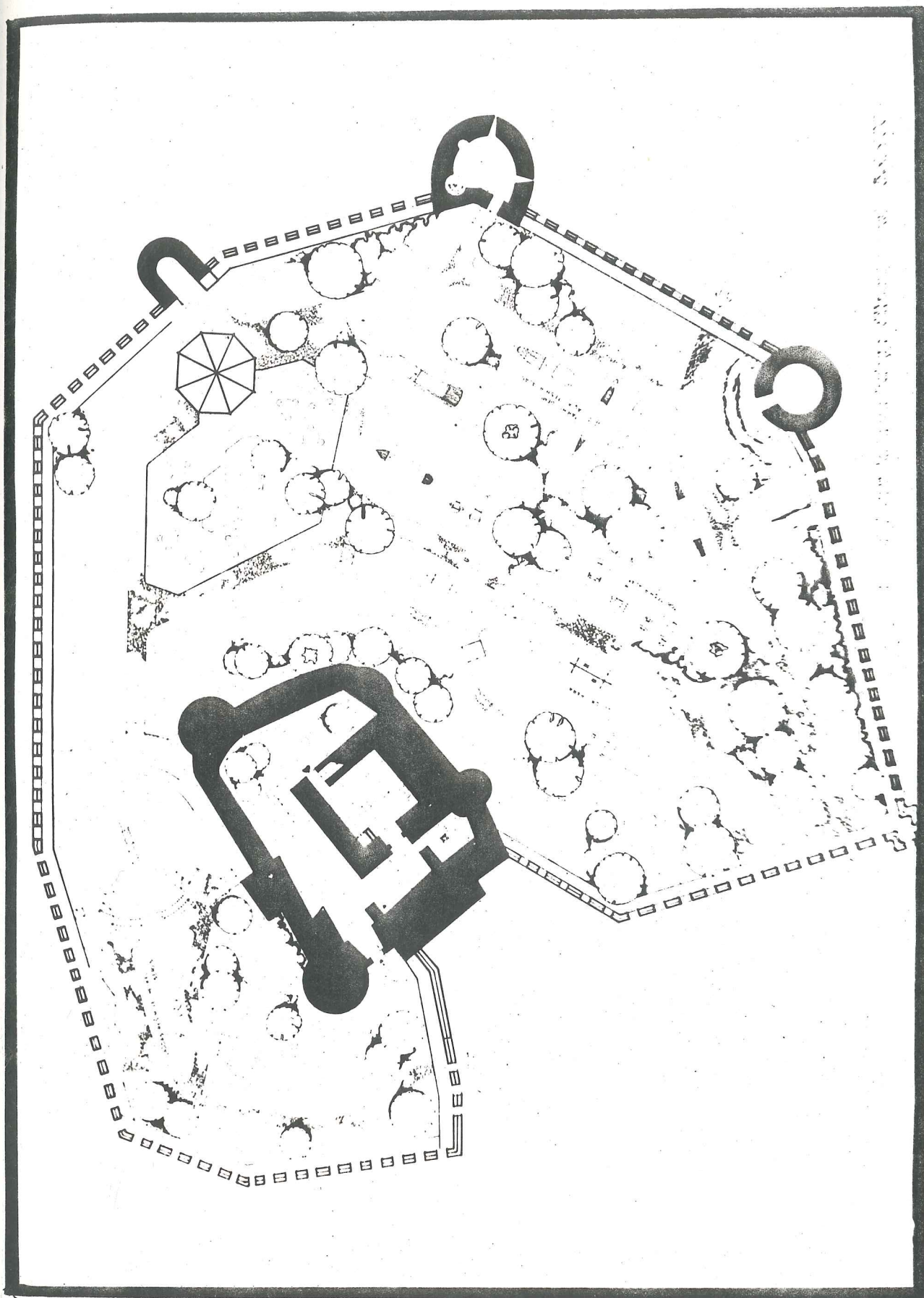

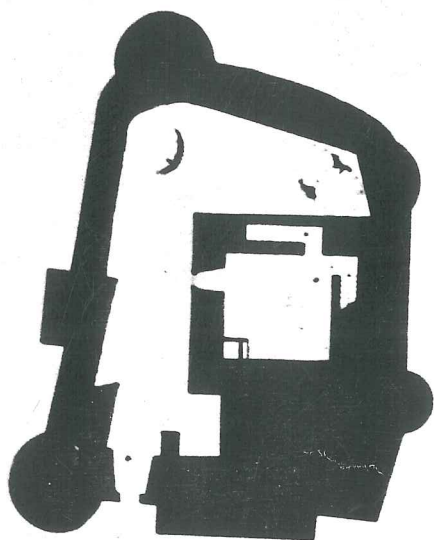
1/400 a.m kesiti (rõõve)

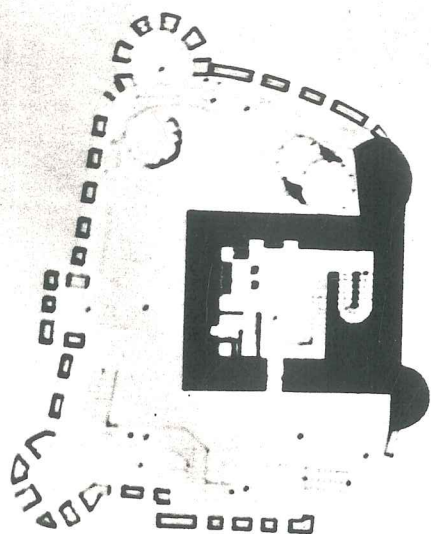
1/1000 a.m kesiti (rõõve)

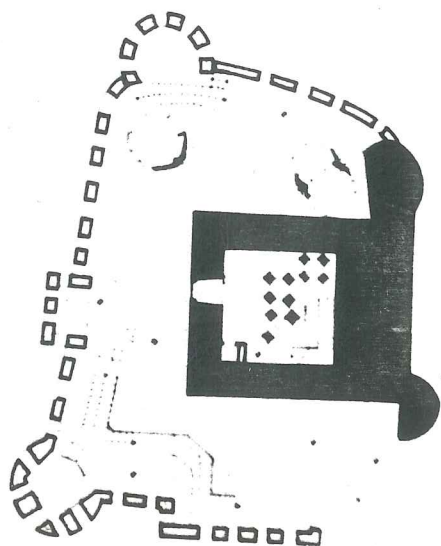

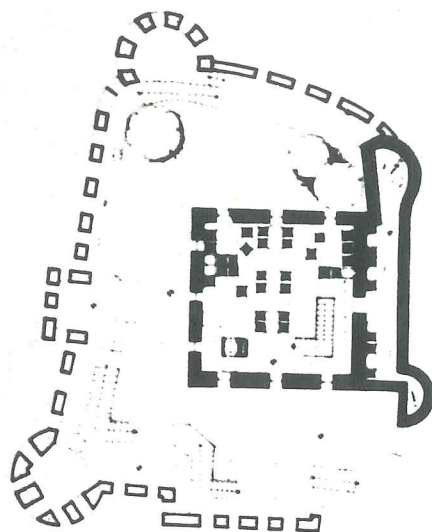
1. kat restoracyon plan

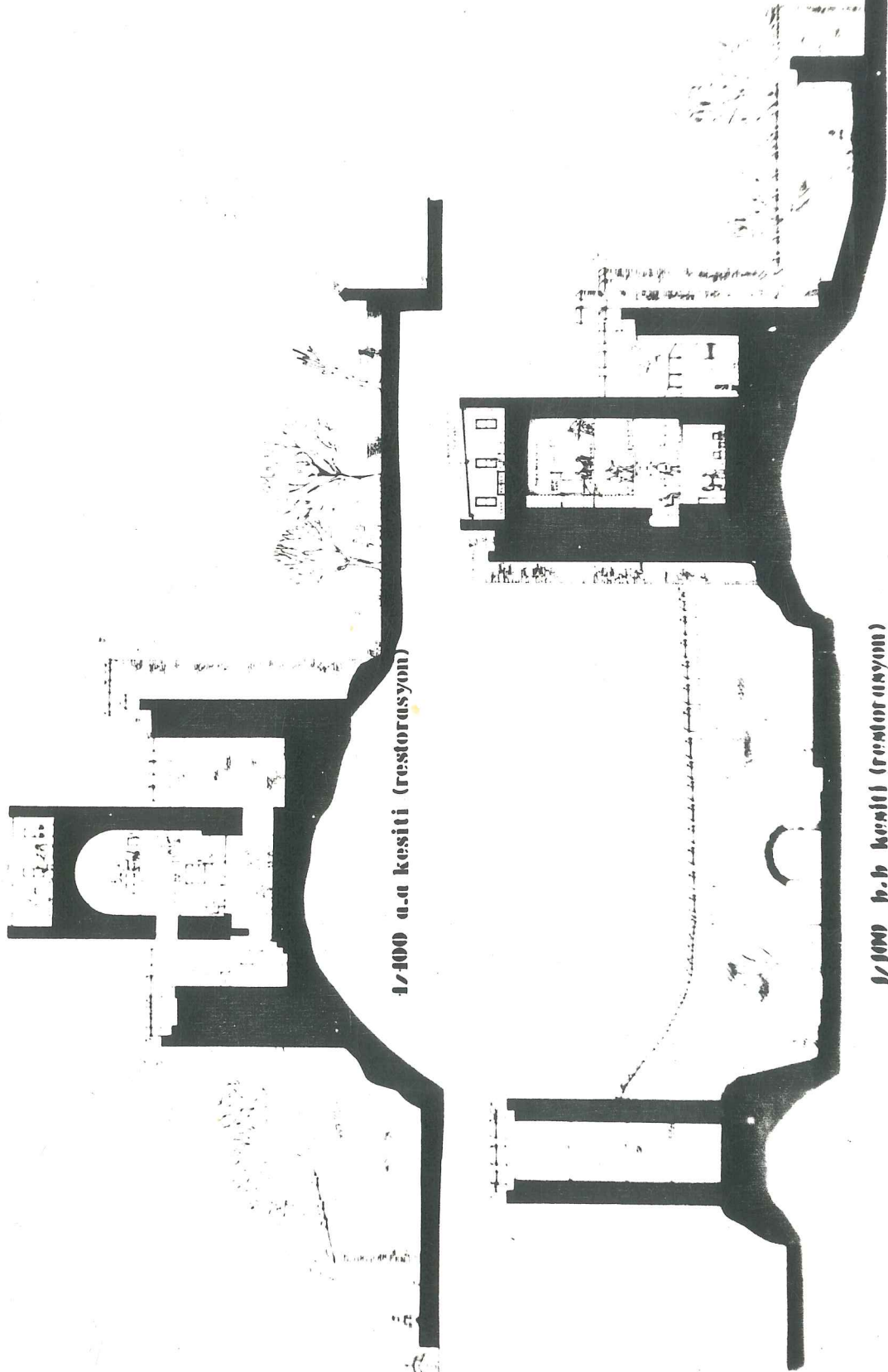
2. kat restoracyon plan

3. kat restoracyon plan

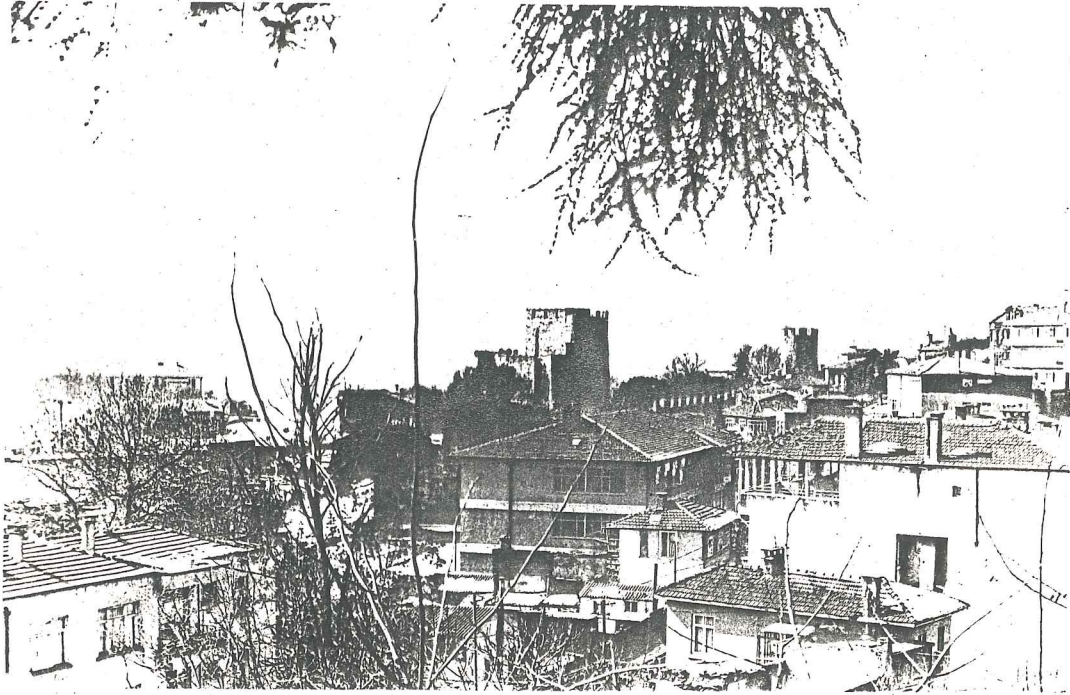

4. kat restoracyon plan

V.2. ANADOLUHİSARINDA SİVİL MİMARLIK ÖRNEKLERİ

Anadoluhisar'ı yüzyıllar boyu değişik uygarlıkların yaşadığı, t rihsel ve doğal güzelliklerle dolu bir kentimiz olan İstanbul'un bir parçasıdır. İstanbul genelinde olduğu gibi araştırmalarını yaptığım Anadoluhisar'ında da kentsel bozulmalar yer yer görülmektedir (Bak. Fot: 14).

Fotoğraf: 14 - Anadoluhisarı'nda
kötü yapılaşma.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun bildirilerine göre Anadoluhisarı 1. derecede korunması gerekli tarihi sit alanı olarak tesbit edilmiş, Boğaziçinin çok fazla bozulmamış bir mahallesidir.

Anadoluhisarının en önemli tarihi eseri kalesidir. İlk Türk yerleşimleri kale içindeki ve kalın dış duvarlarına yapılan evlerdir.

XVIII. yy. 2. yarısından sonra Anadoluhisarında bütün Boğaziçinde olduğu gibi yalılar sahil boyunca sıralanmışlardır.

1928 yılındaki Belediyenin onarımı sırasında kalenin içindeki evler yıkılmış ve burası halka açık bir park haline getirilmiştir.

Anadoluhisar'daki konutların gelişimini 3 grupta inceleyebiliriz:

- 1- Kaleden Boğaziçi sahilince uzanan yalılar.

2- Kalenin topografik durumundan dolayı yukarıya doğru olan yerli halkın oturduğu yerleşim grubu.

3- Göksu deresi boyunca uzanan konutlar.

II. Mahmud devrinde düzenlenmiş bir Bostancıbaşı defterlerindeki kayıtlara göre Anadoluhisarının Kanlıca Körfezine kadar Boğaziçi sahilindeki yalıları şöylece sıralayabiliriz:

1. Bahaf Körfezi (Kanlıca)
2. Kanlıca iskelesi
3. Tahtıravancıbaşı Seyyid Mehmet Ağanın Yalısı
4. Derviş Efendizâde Tahir Efendinin Yalısı
5. Salihzade Kethüdası Emin Efendinin Yalısı
6. Çınarlı Çeşme
7. Ve iskelesi
8. Köstendilli Tahir Efendizâde Yalısı
kiracısı Arpa Emimi Salihağa.

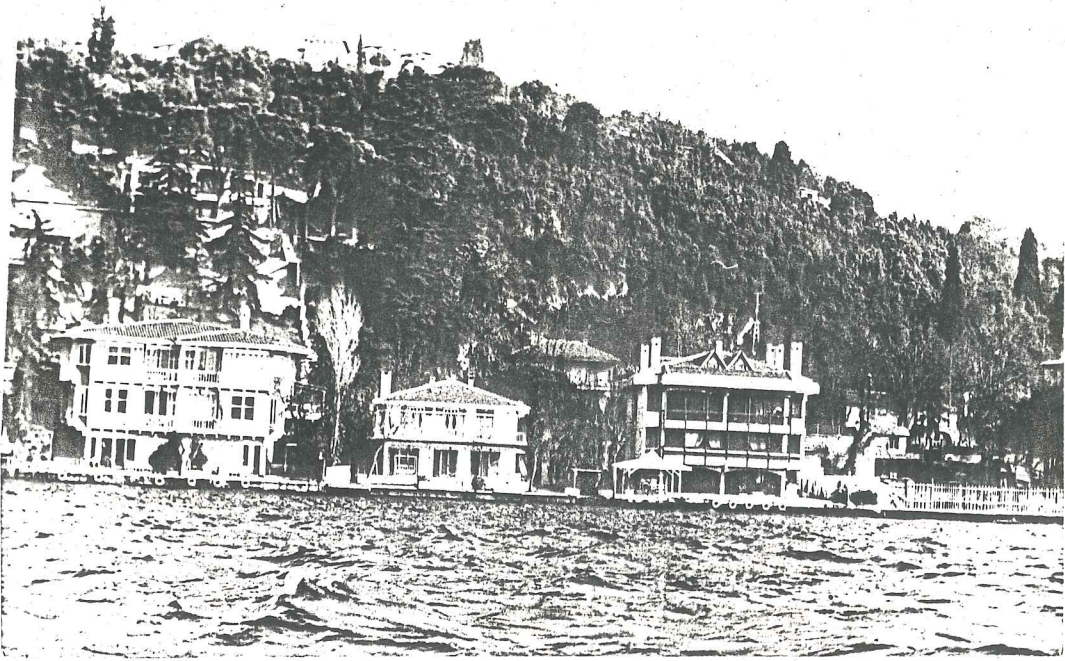
9. Kirli İbrahim Efendi Kerimesinin
Yalısı
10. Lâleli câbisi Abdülkerim Efendi
Yalısı
11. Yağcıoğlu Emin Ağanın yalısı
12. Mütevelli meşrutası
13. Sâbık Berberbaşı Mustafa Ağazade
Beyin yalısı
14. Rıfat Beyin yalısı
15. Hasan Paşazade oğlu Ahmet Bey'in
yalısı
16. Yâsinizade Efendi yalısı
17. Sâbık Çavuşbaşı Abdi Efendi yalısı
18. Hakkıpaşazade Beyin yalısı
19. Hamam iskelesi
20. Serâpâ kahve dükkânları
21. Valide Sultan Kethüdası Memi Efendi
yalısı
22. Kefeli iskelesi
23. Abdi Efendi mahdumlarının yalısı
24. Pembeci Mustafa Ağanın yalısı
25. Kuzattan Hüseyin Efendi yalısı
26. İbrahim Efendi Kerimesinin yalısı

27. Anadoluhisar sınırı
28. Fatih Sultan Mehmed Han Hazretleri'-
nin Cami-i Şerifi
29. Mekke Mollası Zâde Arif Efendinin
Yalısı
30. Said Efendinin yalısı
31. ANADOLUHİSARI KALESİ
32. Derun-ı Hisarda Silahşor Göksu Deresi
33. Şükürzâde Efendinin yalısı
34. Karbinde Göksu deresi
35. Ve Namazgâh
36. Sabık Kili Nazırı Mustafa Ağanın
yalısı
37. Kassam Kâtibi Mustafa Efendinin
yalısı
38. Hâcegân Divan-ı Hümayundan Mustafa
Efendinin yalısı
39. Şehremini Başhalifesizâde Arif
Efendi yalısı
40. Baştebdil-i Esbak İbiş Ağanın
kahvesi
41. GÖKSU KASR-I HÜMAYUNU
42. Bostaniyan Ocağı

43. GÖKSU CAMİ-İ ŞERİFİ

44. Göksu Sağır Deresi

Anadoluhisarı'ndaki Osmanlı dönemi yalılarının bazıları günümüze kadar el değiştirerek gelmiştir. Bazı yalılarda arsa spekülasyonu yüzünden yıkılarak ortadan kaldırılmış, yerine beton evler yapılmıştır (Bak. Fot: 15).

Fotoğraf: 15 - Ahşap yalıların yerine
yapılan betonarme binalar

Plân tipleriyle, tezyinatlarıyla Türk sivil mimarimizin çok güzel örnekleri olan Amucazade Hüseyin Paşa yalısı, Yasincizade yalısı da Anadoluhisarı'ndadır.

Kaleden yukarıya doğru olan konutlar son devirdeki örneklerdendir.

Sokak ölçeğinde çeşmesiyle, arnavut kaldırımını yolları, bahçe duvarları ve alaturka kiremit kaplamalarıyla hiç bozulmamış dokular vardır.

Günümüzde hızla artan nüfus karşısında Anadoluhisarı'nda da kentleşme hareketleri yüzünden çevreye uyumsuz betonarme binalar yapılmaktadır.

Anadoluhisarı'nın eski evleri genellikle ahşaptan olduğu halde bir kısımda temelinde yahut birinci katında taş, ikinci ve üçüncü katı da ahşap olarak inşa edilmiştir. Ekserisi iki katlı olan evlerin fazla olan pencereleri güney, batı ve doğu duvarları üzerinde açılmış olup, kuzey

duvarları penceresizdir.

Evlerin üst katları genellikle cumbalıdır. Üçgen ve köşeli cumbalı evlerde Anadoluhisarı'nda gördüklerimizdendir.

Anadoluhisarı'nda halen dokusu bozulmamış sokaklar bulabiliriz (Bak. Fot: 16-17).

Fotoğraf: 16

Fotoğraf: 17

Anadoluhisarı'nda dokusu bozulmamış bir sokak. (Otağtepe aralığı).

Bu sokakların en kısa zamanda gerekli tedbirlerle birlikte korumaya alınarak kurtarılması gerekir. Bunların en önemlileri, İbrahimbey Sokak, Setüstü Sokak ve Otağ Sokağıdır.

Anadoluhisar'da 1974 yılında tesbit-tescil çalışmaları yapılmıştır. (Bak. Tespit edilmiş yapılar levhası).

2. derece uygulamayla restore edilen uygulamalar vardır. (Setüstü Sokak, Rizaiyeci Sokak).

Bütün Boğaziçi'nde olduğu gibi Anadoluhisarı'nda da birtakım geleneksel ahşap Türk evleri yavaş yavaş doğanın ve insan gücünün tahribiyle yıkıma terk edilmiştir. Yıkılan evlerin yerine yapılanlar çevrenin tarihi özelliğini ve Boğaziçi silüetini bozucu nitelikte yapılardır (Bak. Fot: 18).

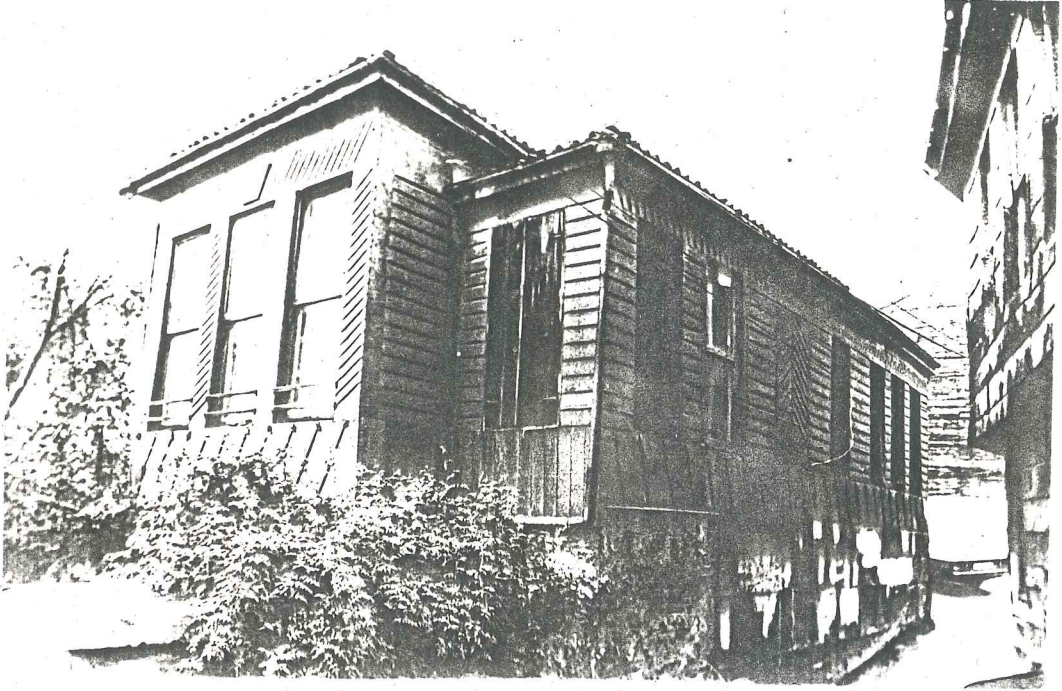
Anadoluhisarı'nda ikinci grup uygulama esaslarıyla restore edilmiş örnekler olduğu gibi bozulan ahşabın üzerinin çinko kaplanması gibi

Fotoğraf: 18 - Ahşap evlerin yerine
yapılan betonarme
bir konut.

çözümlere de rastlıyoruz (Bak. Fot: 19-20).

Göksu deresinde günümüze kadar gelebilmiş
en önemli yapı Arappaşa yalısıdır. Bugün metruk
bir halde olan yalı yıkıma terk edilmiştir.
Göksu alemlerinin yapıldığı Göksu deresinin önem-
li bir yapısıdır.

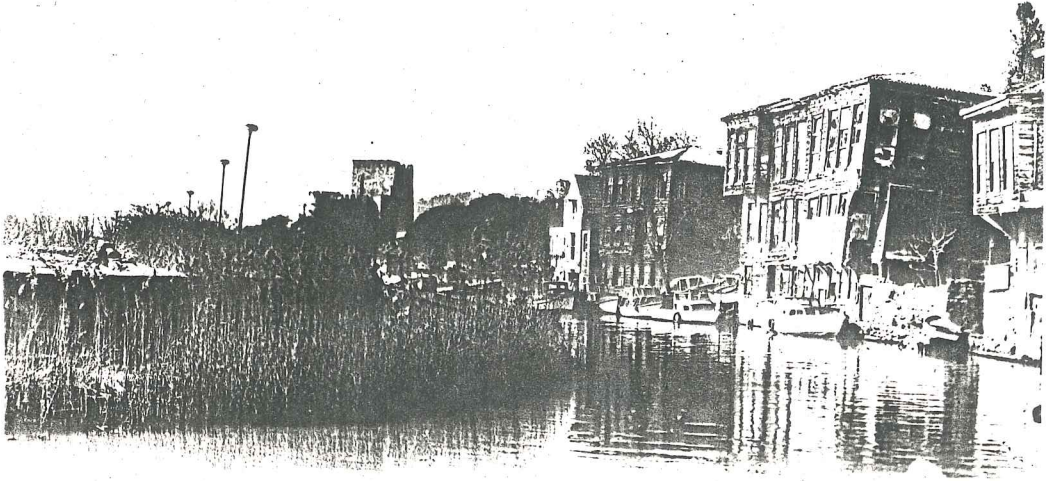

Fotoğraf: 19 - Üzeri teneke kaplanmış
bir ahşap ev.

Fotoğraf: 20 - Üzeri teneke kaplanmış
başka bir ahşap ev.

Arappaşa yalısının haricindeki yalıların
cepheleri veya plan tipleri bozulmuştur (Bak.
Fot: 21).

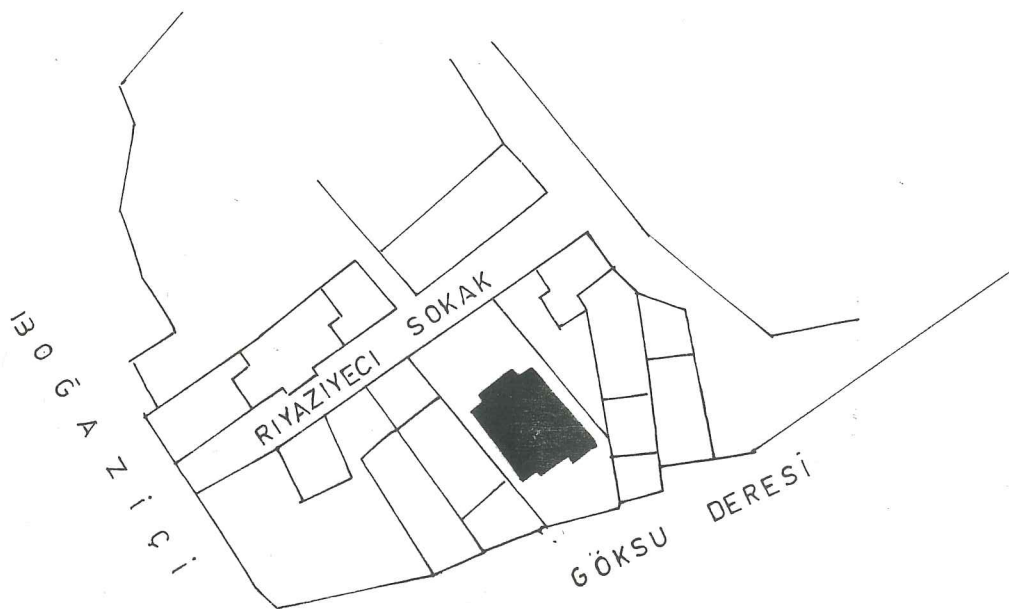
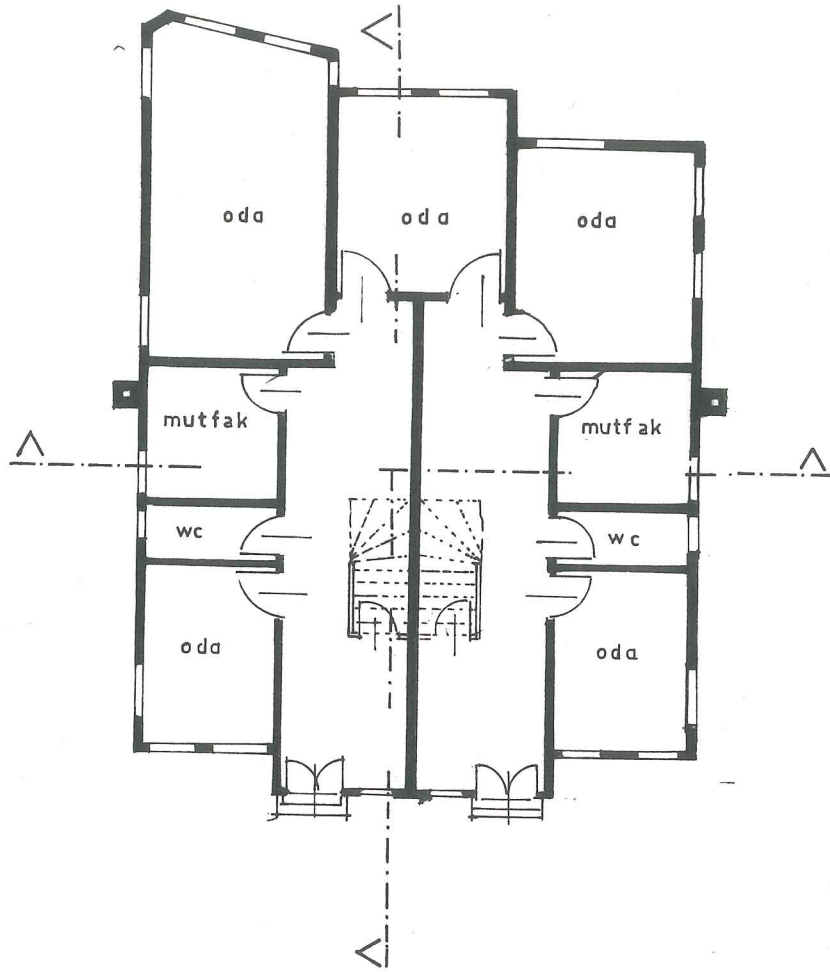

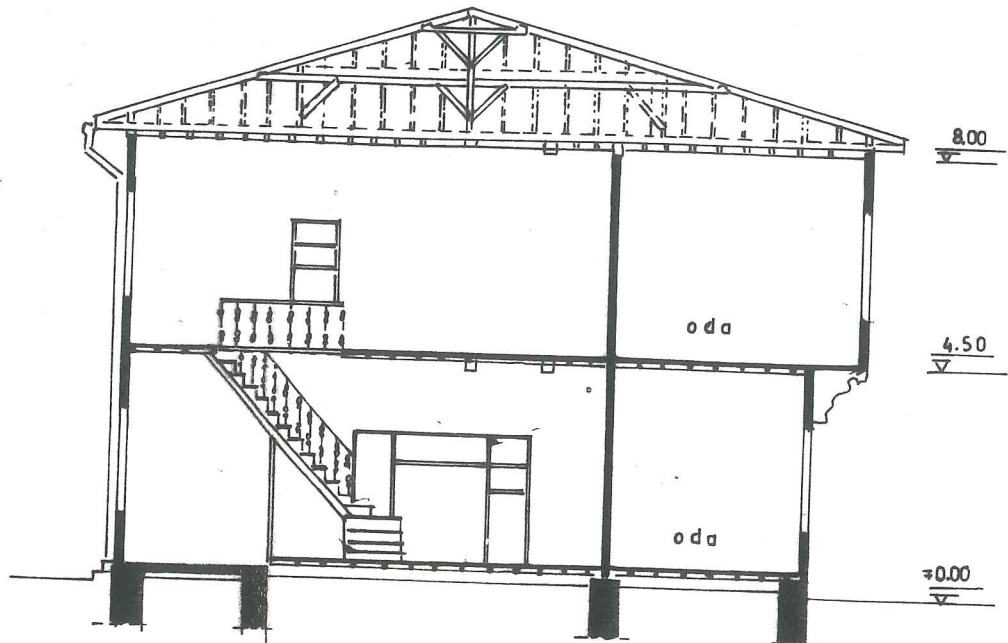
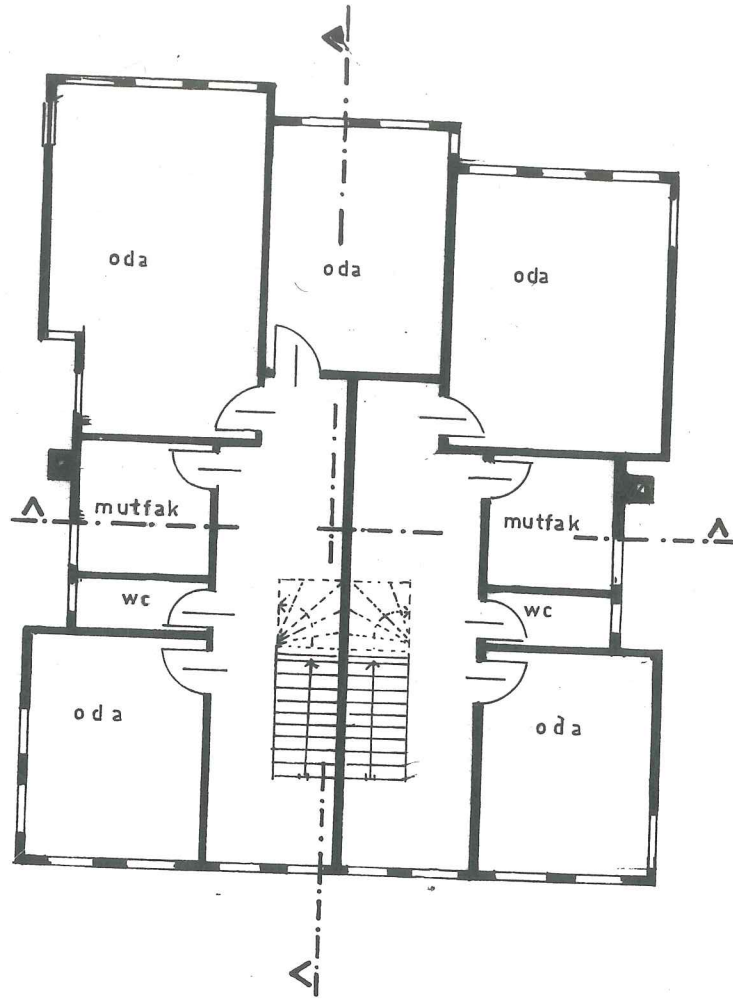
Fotoğraf: 21 - Göksu Deresi ve
Arappaşa yalısı

Derenin hemen arkasındaki Kızılserçe so-
kak betonlanarak çok kötü bir görünüm almıştır.

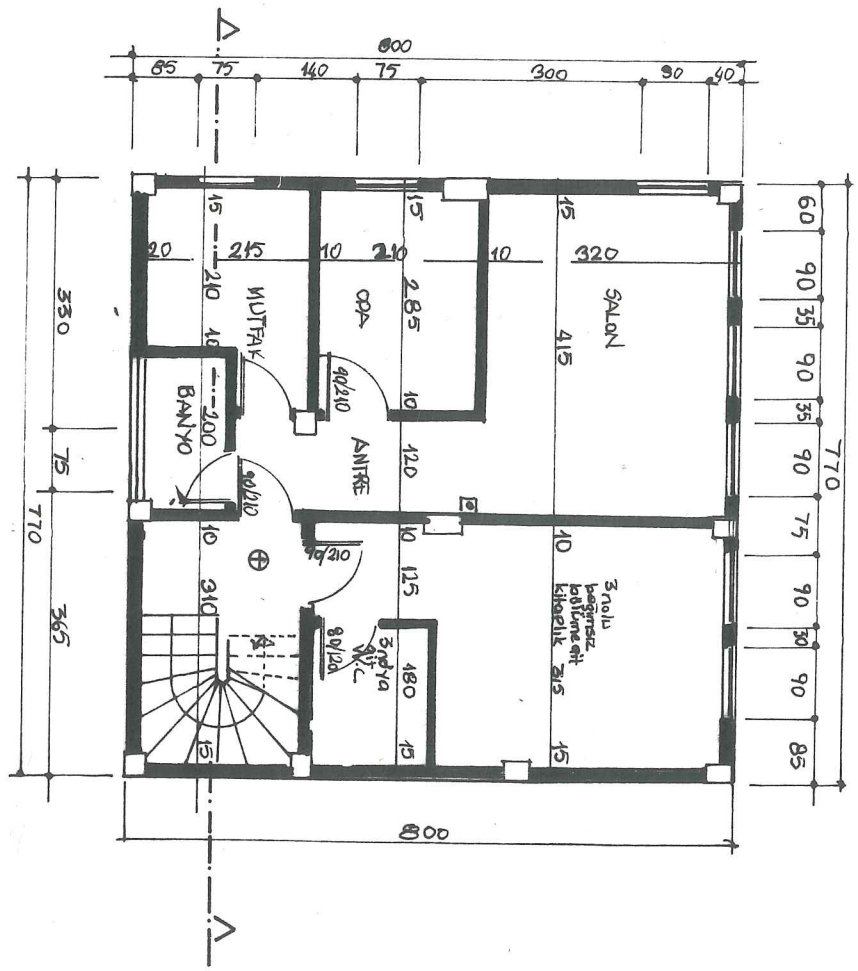
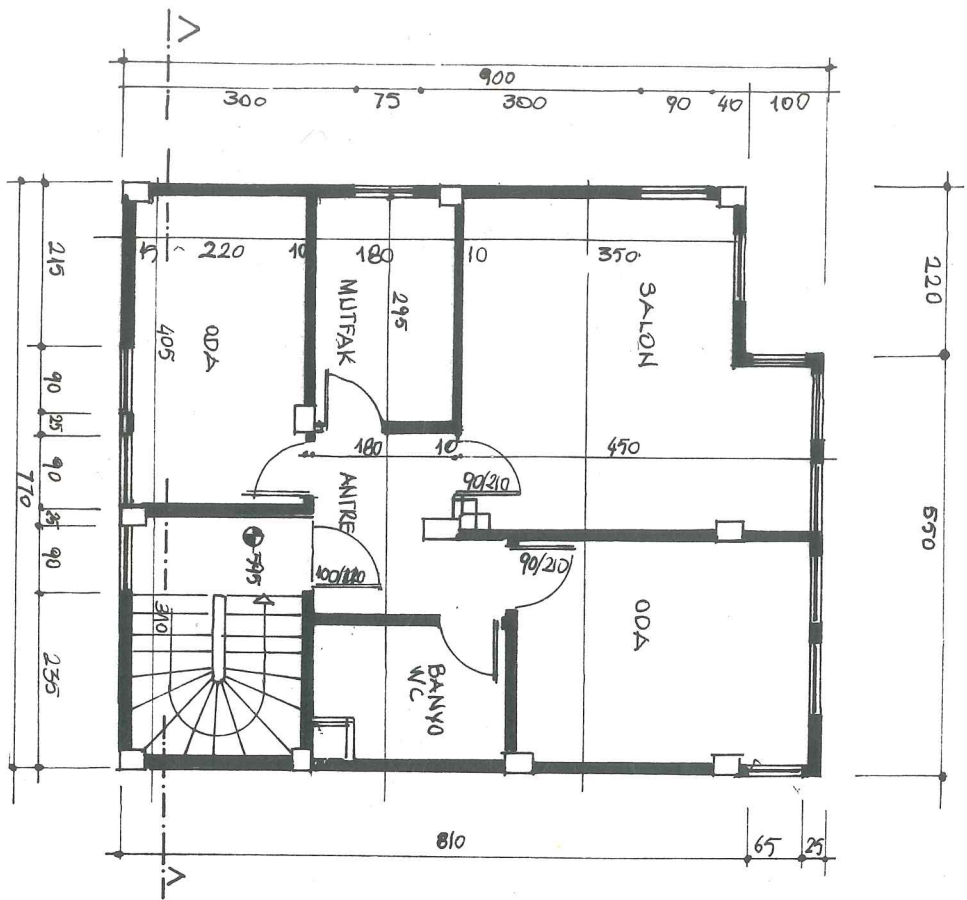
ANADOLUHİSAR'DA
YAPILAN
TESBİT ÇALIŞMALARI VE
ANALİZLER

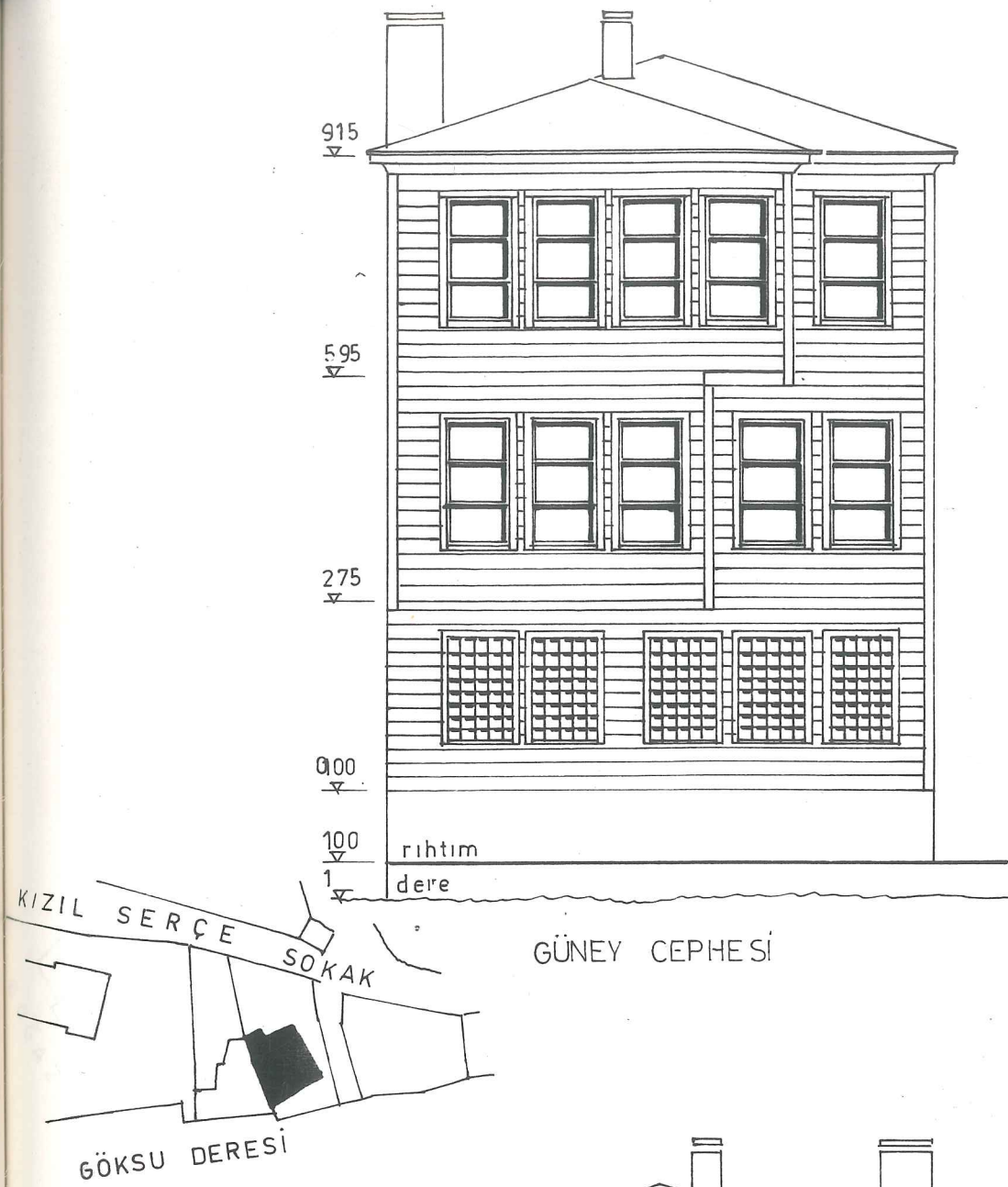
ANADOLU HİSARİ'NDA
RÖLÖVELERİ
YAPILAN EVLERİN
PAFTALARI

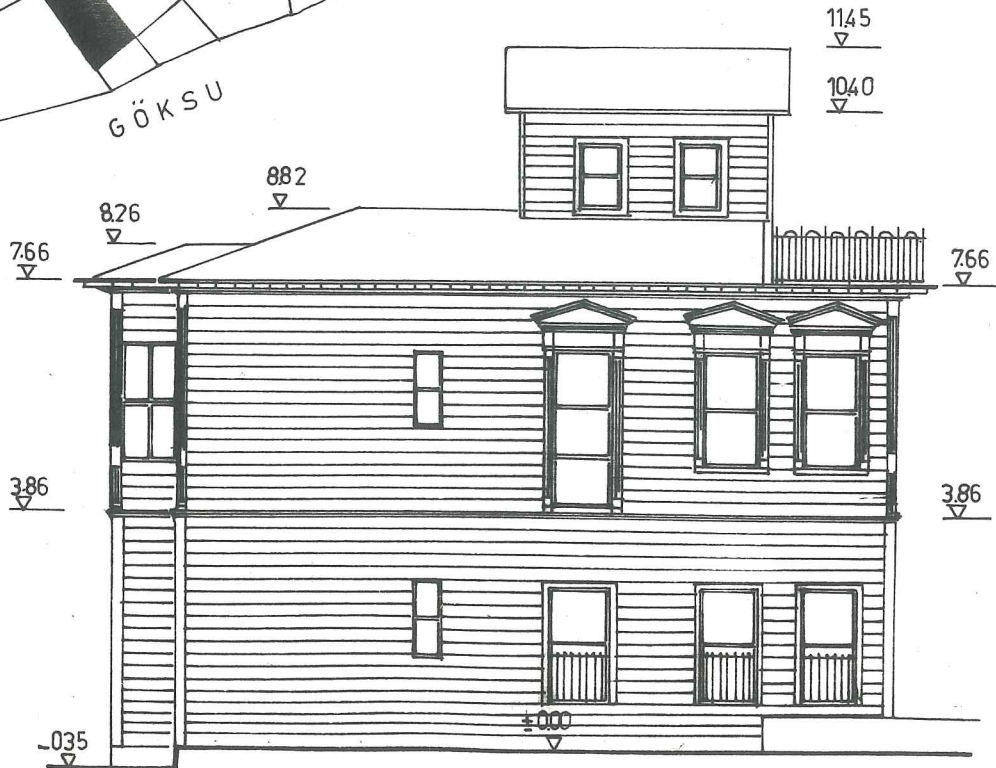
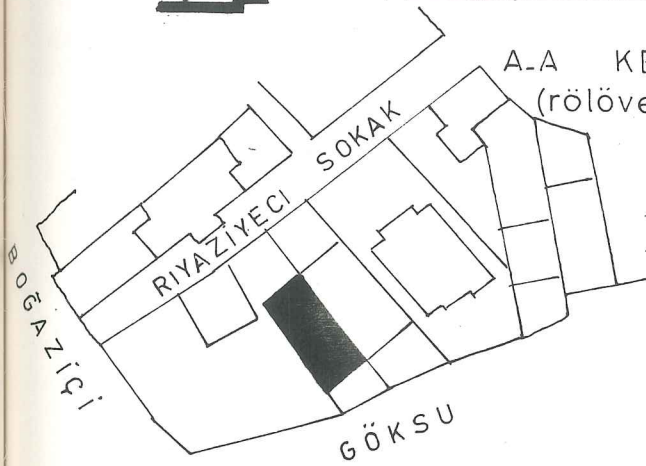

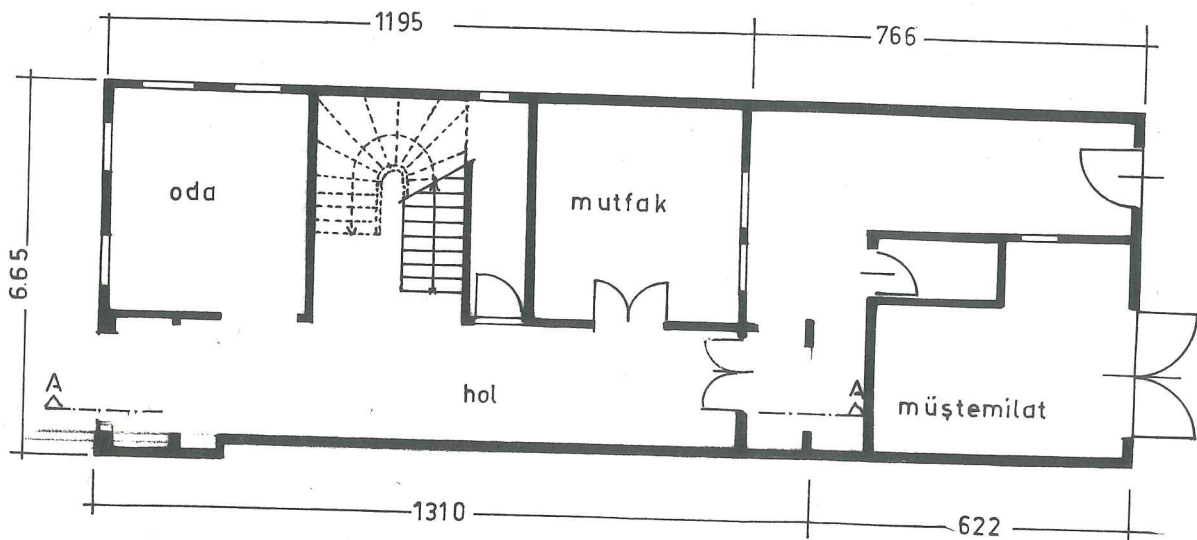
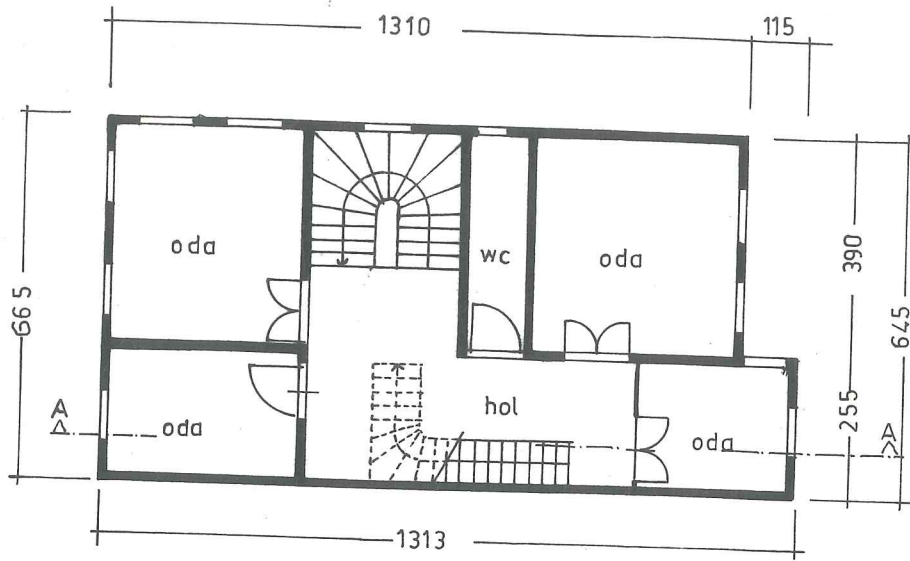

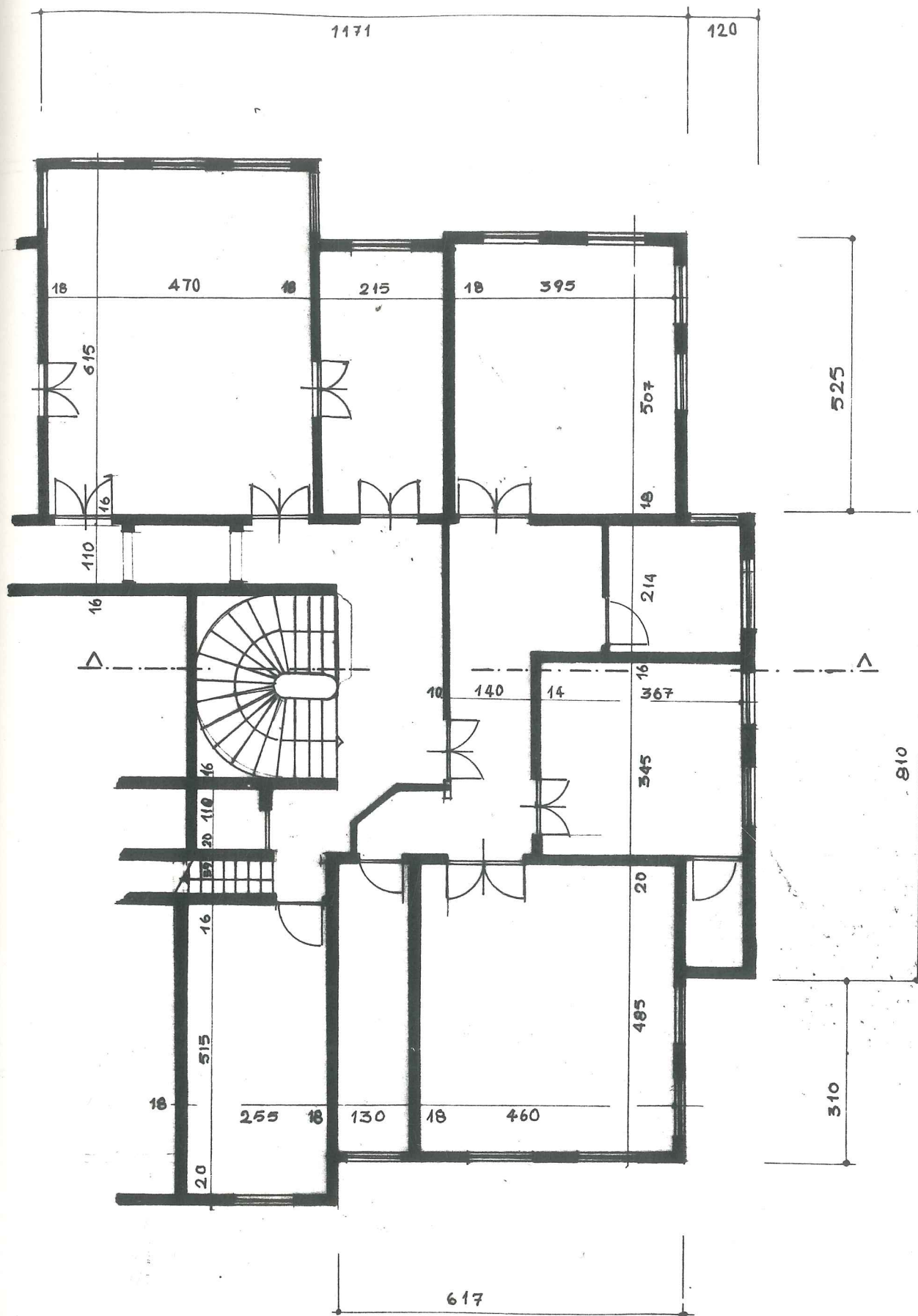

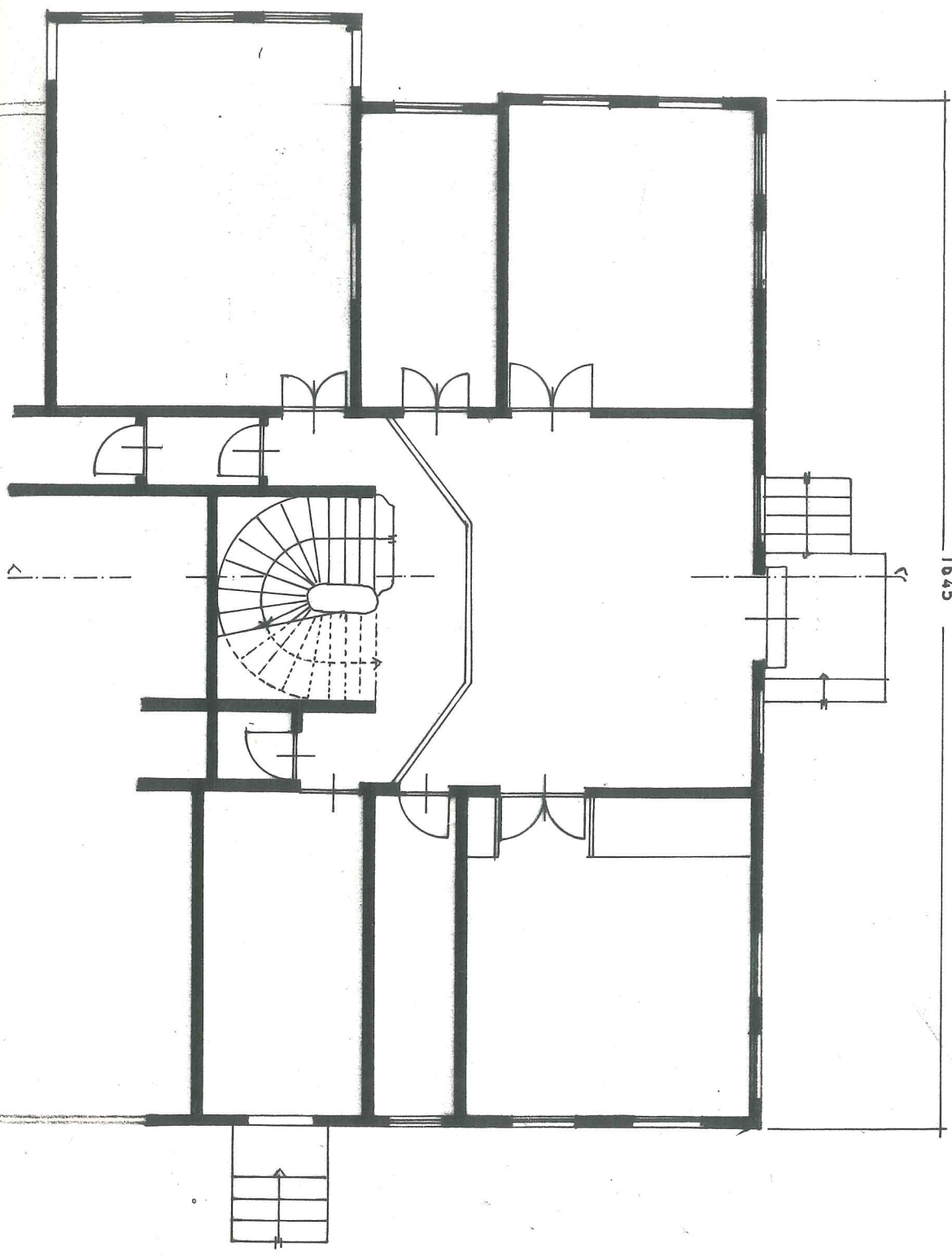
A-A KESİTİ
(rölöve)

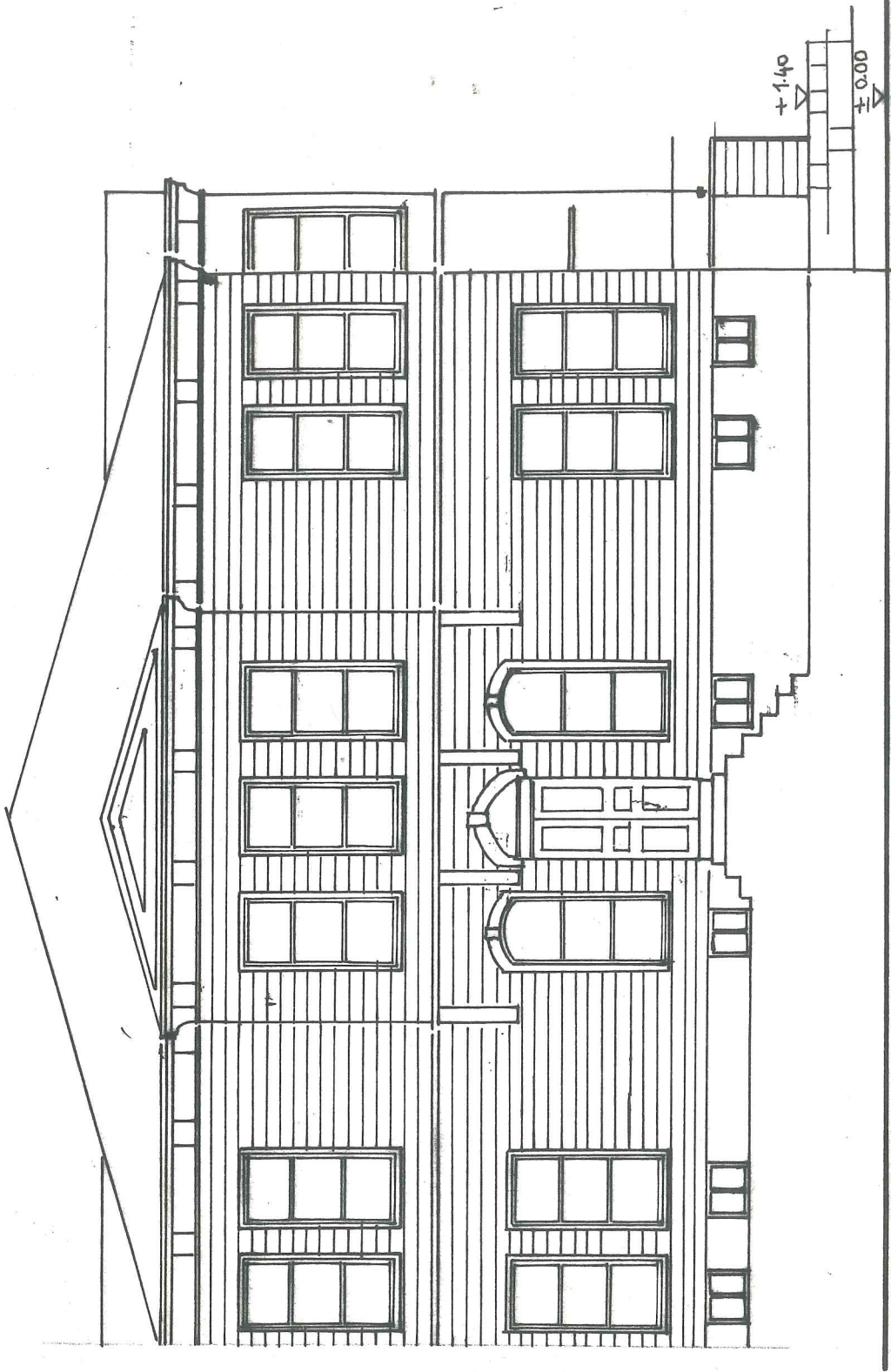
YAN CEPHE

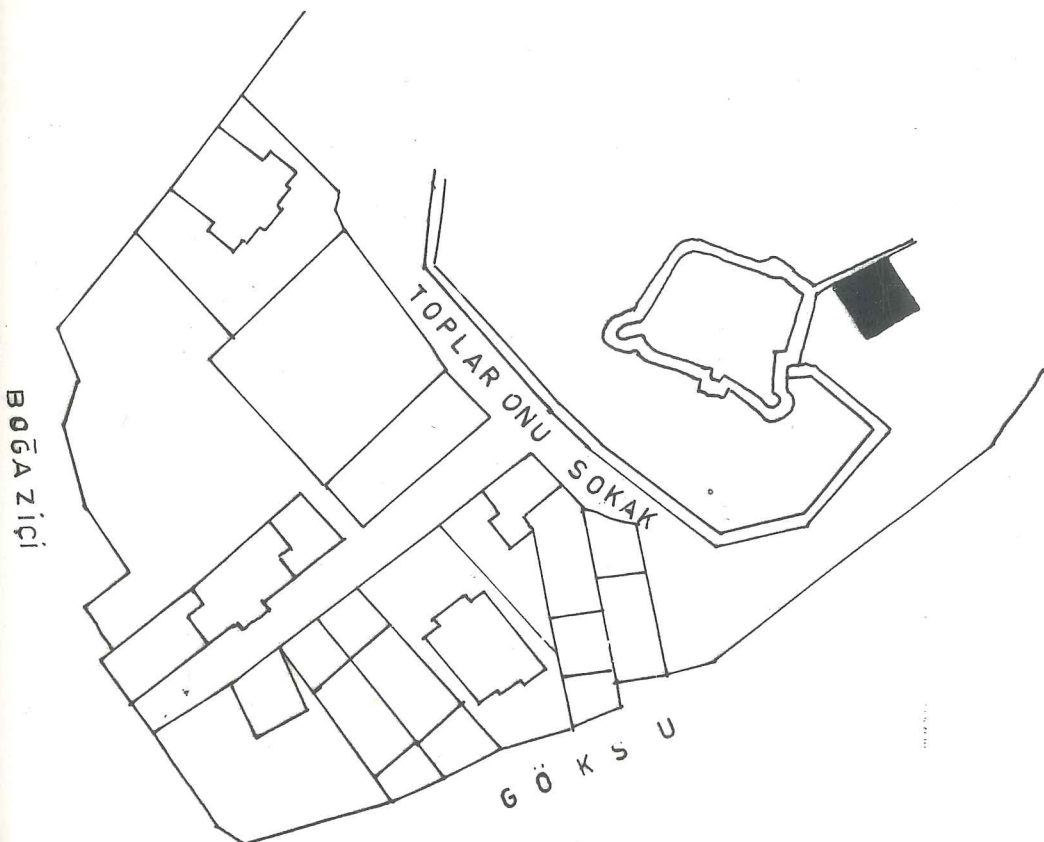

1645

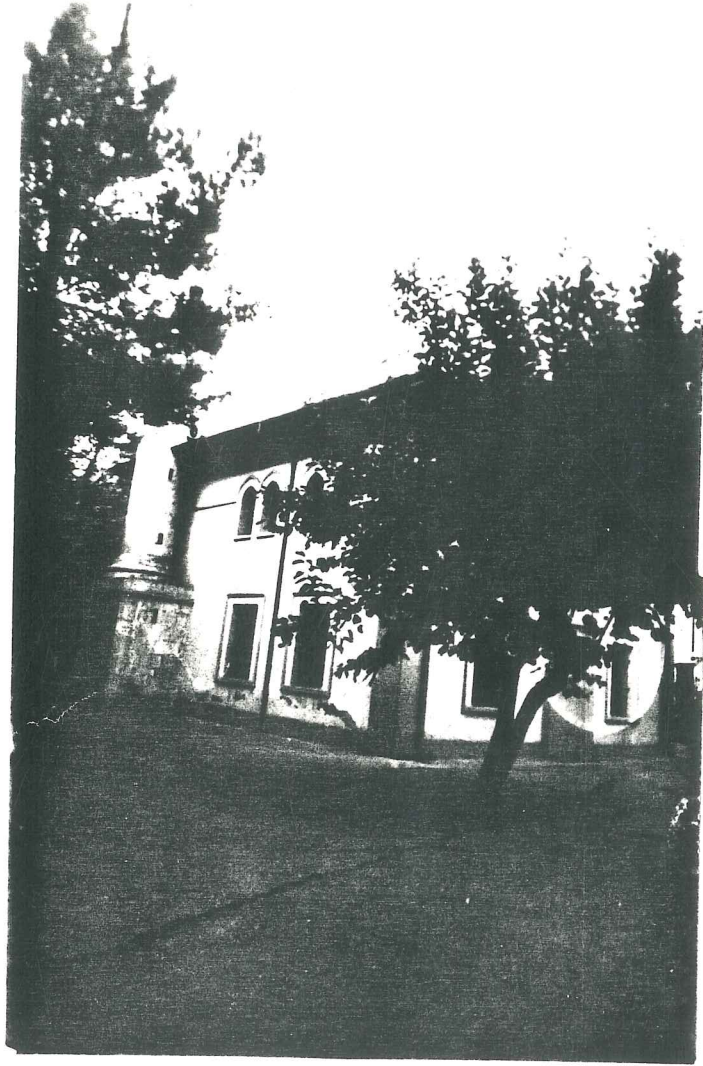

V.3. ANADOLUHİSARI'NDA ÖNEMLİ OSMANLI DEVRİ ESERLERİ

Birinci Sultan Bayezid (Yıldırım Beyazıd) tarafından 1391 senesinde yaptırılan kaleden ötürü o devirde evvela Güzelce Hisar (Akçahisar), sonra da Fatih Sultan Mehmed'in Rumelihisarı'nı yaptırması üzerine ANADOLUHİSARI adını alan mevki Türklerin Boğaziçiindeki en eski yerleşme yeridir.

1. ANADOLUHİSARI CAMİİ

Cami, ikinci Sultan Mehmed (Fatih) tarafından yaptırılmıştır. İskele meydanında vapur iskelesinin hemen karşısında fevkani bir mabet idi; kale kapıları ve kale duvarlarının bir kısmı 1926 yılında Üsküdar - Beykoz sahilyolu yapılırken yıkıldığı gibi camide yola gitmiştir. Onun yerine Körfez caddesindeki şimdiki cami yaptırılmıştır (1934) (Bak. Fot: 22). Camiin karşısında Yasemin Hatun adında hayır sahibi bir kadının sübyan

Fotoğraf: 22 - Körfez caddesindeki cami
(1934)

mektebi bulunduğunu, caminin yeri değiştirilirken bu mektebin de yıkıldığını görüyoruz⁴⁵.

2. SİNAN EFENDİ MESCİDİ

(Muaşsina Camisi)

XVI. yüzyılda Haşiyeci Sinaeddin Yusuf Efendi tarafından yaptırılmıştır. Bugün mevcuttur. İbrahim Bey ve Setüstü Sokaklarının kesiştiği meydandadır (Bak. Fot. 23).

3. KÜÇÜKSU MESCİDİ

Buradaki Bostancı ocağı için yapılmış bir mescid idi. Uzun seneler kadro dışı kalan mescid 1936'da yıktırılmıştır⁴⁶.

(45) Koçu, İstanbul Ansiklopedisi, Cilt. 1, s.819.

(46) Zarif Beyin notlarından.

Fotoğraf: 23 - Muaşsina Camisi

4. ANADOLUHİSARI HAMAMI

Anadoluhisarında Hamamönü denilen yerde idi, yıkılmıştır. Ne zaman kapandığı, ne zaman yıkıldığı tesbit edilemedi. Hadikat-ül Cevamiin kaydında bir çift hamam olduğunu öğreniyoruz. Yine bu eserin verdiği malûmata göre Anadoluhisarı hamamı, Kanlıca hamamı ile beraber Hisar ca-

misinin karşısındaki Yasemin Hatun sübyan mektebinin evkafı imiş⁴⁷.

5. ANADOLUHİSARI'NDA AMUCAZADE

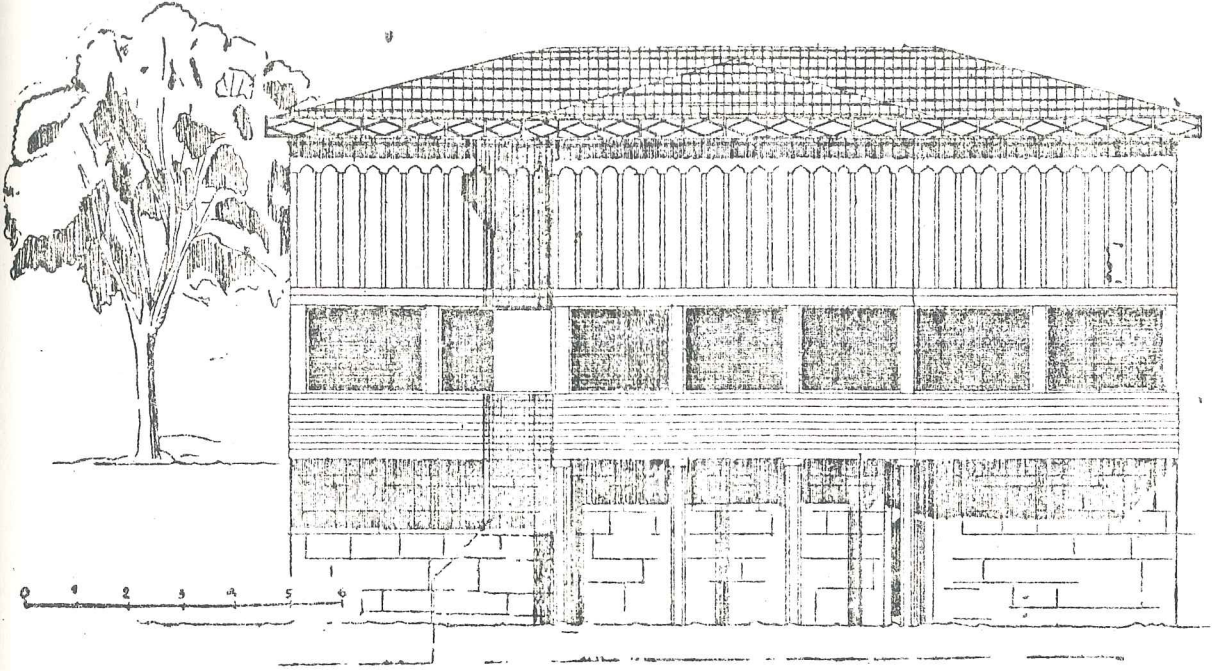
HÜSEYİN PAŞA YALISI

Sivil mimarimizin günümüze kadar gelebilmiş nadir örneklerinden biri olan bu yapı, 17. yüzyılın sonlarında sadarete getirilmiş bulunan Köprülü ailesinden Amucazade Hüseyin Paşa'ya aittir. Binanın vakfiyesi H-1112 (M. 1700) tarihlidir.

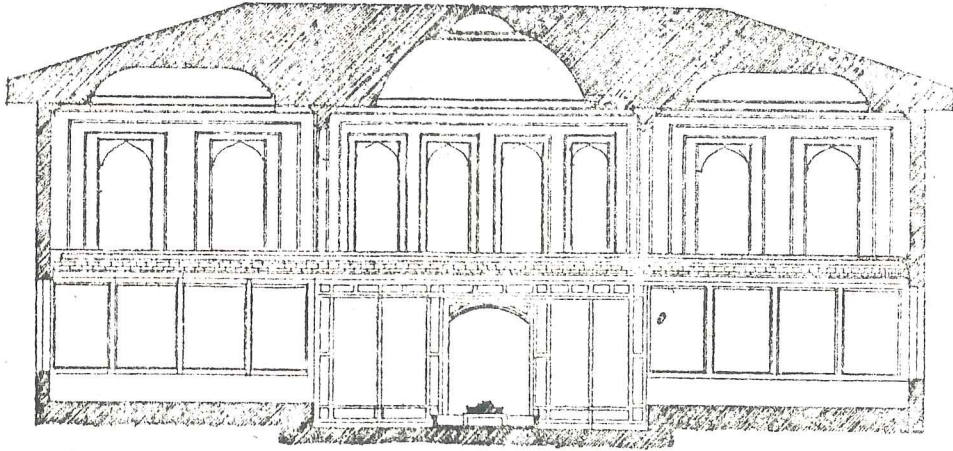
Senelerdir devam eden ihmal bu nadide eserin tahrip olmasına neden olmuştur. Asıl yalı ve harem kısmı H. 1293 (M. 1874) Rumeli bozgunundan çok kısa bir süre sonra tahrip olmuş ve sonra tamamen ortadan kalkmıştır⁴⁸.

(47) İstanbul Ansiklopedisi, op. cit., s. 820.

(48) İbid., s. 824.

Anadoluhisarında Meşruta Yalı
(Resim: Reşad Sevinçsoy)

Amucuzade Hüseyin Paşa Yalısı

Divanhanesinin Kesiti.

6. ANADOLUHISARI MEZARLIĞI

Anadoluhisarı köyünün Nefsi Hisar mahallesinin eteğinde, Göksu deresi kenarındadır. 1934 Belediye şehir rehberine göre Halat Fabrikasına, çömlekçilere ve Göztepe suyu kaynağına giden Kızılserçe Sokağı, Mezarlıkla dere arasından geçer.

7. DOÇE PAŞANIN BAHÇESİ

17. yüzyılın ilk yarısında Sultan IV. Murad'ın gayet mahrem ve sadık adamı Bostancıbaşı Doçe Mehmed Paşa'nın bahçesi Anadoluhisarı'ndadır(49).

(49) İbid., C. 9., s. 4639.

8. ANADOLUHİSARI İDMAN YURDU

1913 yılı Mayıs ayında kurulmuştur. Göksu deresinin sol kıyısında, derenin Boğaza karıştığı ağza yakın, 1946'da postane binası yapılması düşünülen bina yurdun ilk binası olarak seçildi.

Anadoluhisarı İdman Yurdu, yalnız Hisar gençlerine değil, Yenimahalle, Kandilli, Vaniköy ile Hisar'dan Beykoz'a kadar yukarı Boğaz'ın Anadolu yakası gençliğini içine aldı. Faaliyetleri arasında Hokey, kürekçilik, yüzücülük v.s. bulunmaktadır.

VI. BÖLÜM

BOĞAZİÇİ DOĞAL VE TARİHİ SİT
DEĞERLERİNİ İÇEREN 1/5000
ÖLÇEKLİ NAZIM PLANI AÇIKLAMA
VE UYGULAMA RAPORU

PLANIN ANA KARARLARI

İstanbul Metropoliteni genel planlama kararları yönünden Boğaziçinin, öncelikle, ülkesel ve uluslararası düzeyde önemli olan doğal ve tarihi değer varlığının korunması ve bunun meydana getirdiği iç ve dış turizm çekim potansiyelinin değerlendirilmesi halkın hafta sonu ve mevsimlik rekreasyon (eğlenme-dinlenme) ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayabilecek imkânlarla sahip olması

gözönüne alınarak Boğaziçi bölgesi bu nazım plan-
da Rekreasyon, Turizm ve Konut alanı olarak de-
ğerlendirilmiştir.

Bu plan içinde kalan alan aynı zamanda
Doğal ve Tarihi Sit değerlerini de içermektedir.

Boğazda bulunduğu çevreye hizmet götüren
kamu tesisleri (okul, hastahane, sağlık ocağı,
hükümet konağı, karakol v.b.) ile iktifa edilir.
Nüfus yoğunluğunu arttıracak kent bütününe hiz-
met götüren yapılara müsaade edilmez.

Konu ve konuya katılacak alanlarda hiçbir
inşaat yapılamaz.

Eski eser varsa kamuya açılır.

Mesire alanlarında ise TAKS en fazla % 1
ile inşaat alanı en fazla 40 m² olan (bekçi ku-
lübesi, büfe, tuvalet gibi) tesisler yapılabi-
lir.

Boğaziçi, Metropoliten alanın merkezi bir yöresinde ve kentin bütününe hizmet edecek büyük bir park ve rekreasyon alanı olarak kabul edilmekte ve bu nedenle topluma ve çevreye zararlı etkileri olan faaliyetlerden arındırılması amaçlanmaktadır.

İstanbul Metropoliten alanında Boğaziçi, doğal ve tarihi değerlerinin ayrı ayrı korunmalarının yanısıra, bunların çevreleri ile birlikte oluşturdukları bütünlüğünde titizlikle ve kullanılarak korunması gerekli en önemli bölgelerden biridir.

Bu nedenle bu nazım planda arazi kullanış türleri ve yapılanma ölçülerinin, Boğaziçi morfolojisine ve koruma amaçlarına uyumlu nitelikte olmaları öngörülmektedir.

Planlama kararlarında tercihli kullanışlara ayrılan Boğaziçi bölgesinde bütünlüğü zedelemeyecek önemlikli ulaşım sisteminin Boğaziçi tabii su yolu olduğu ve toplu ulaşım amaçlı seyahatlere

dönük ulaşım sisteminin oluşturulması bakımından gerekli önem verilmesi kabul edilen prensipler arasındadır. Bunun paralelinde trafiğin sahil kesiminden geri plandaki bölgelere doğru yönlendirilmesi amaçlanmaktadır.

1974 YILINDA ANADOLUHISARINDA TESBİT EDİLMİŞ YAPILAR LİSTESİ

Boğaziçinin bütünüyle korunması gerekli çok önemli bir sit sahası olduğuna, bu karakteri yaratan köy yerleşmelerinin en az bozulanlarından biri olan Anadoluhisarının, halen uygulanmakta olan imar nizamının, karakteri bozucu nitelikte olduğuna, yeni inşa edilen yapıların gerek ölçü, gerek mimari düzeyleri bakımından çevreye aykırı bulunduklarına, o nedenle, 1710 sayılı Kanunun 13. maddesi mucibince Anadoluhisarında mer'i imar mevzuatı uygulamalarının durdurularak, bölge karakterine uygun bir sit planının yapılmasına ve onaylanmak üzere Kurulumuza gönderilmesine, plan çalışmalarının evvelce Boğaziçi sahil şeridi imar planında olduğu gibi, Büyük İstanbul Nazım Plan Bürosu organizasyonunda, İstanbul Belediyesi

yetkililerinin ve Kurulumuzca seçilecek bir komisyonun çalışmasıyla aşağıda belirtilmiş dini, askeri, resmi ve sivil mimarlık örnekleri ile 10.X.1970 tarih 5595 sayılı kararımız ile tescil edilen yalıların korunmasına ve bu binalara yapılacak inşai müdahalelerin şartlarının tayin edilmesine, 1710 sayılı E.E.K. ve 1605 sayılı kanunun Ek 6. maddesi mucibince karar verildi.

SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİ

<u>Eser Sıra No:</u>	<u>Ada :</u>	<u>P a r s e l :</u>
1	82	1
2	82	2
3	82	3
4	82	4
5	58	3-6
6	57	4-5
7	82	15-13
8	79	1
9	78	5
10	82	39
11	78	1

<u>Eser Sıra No:</u>	<u>Ada :</u>	<u>P a r s e l :</u>
12	72	9
13	73	4-5
14	78	2-3
15	73	11
16	68	46-44
17	86	6
18	68	50-51-5-57
19	73	1-3
20	72	6-3-1
21	71	3-10-11
22	81	6-8
23	69	7-8-23
24	59	5
25	54	16
26	70	2-3
27	77	1
28	54	34
29	54	25-26
30	75	9-12
31	68	9-10
32	87	2
33	68	20-28-29-40-31

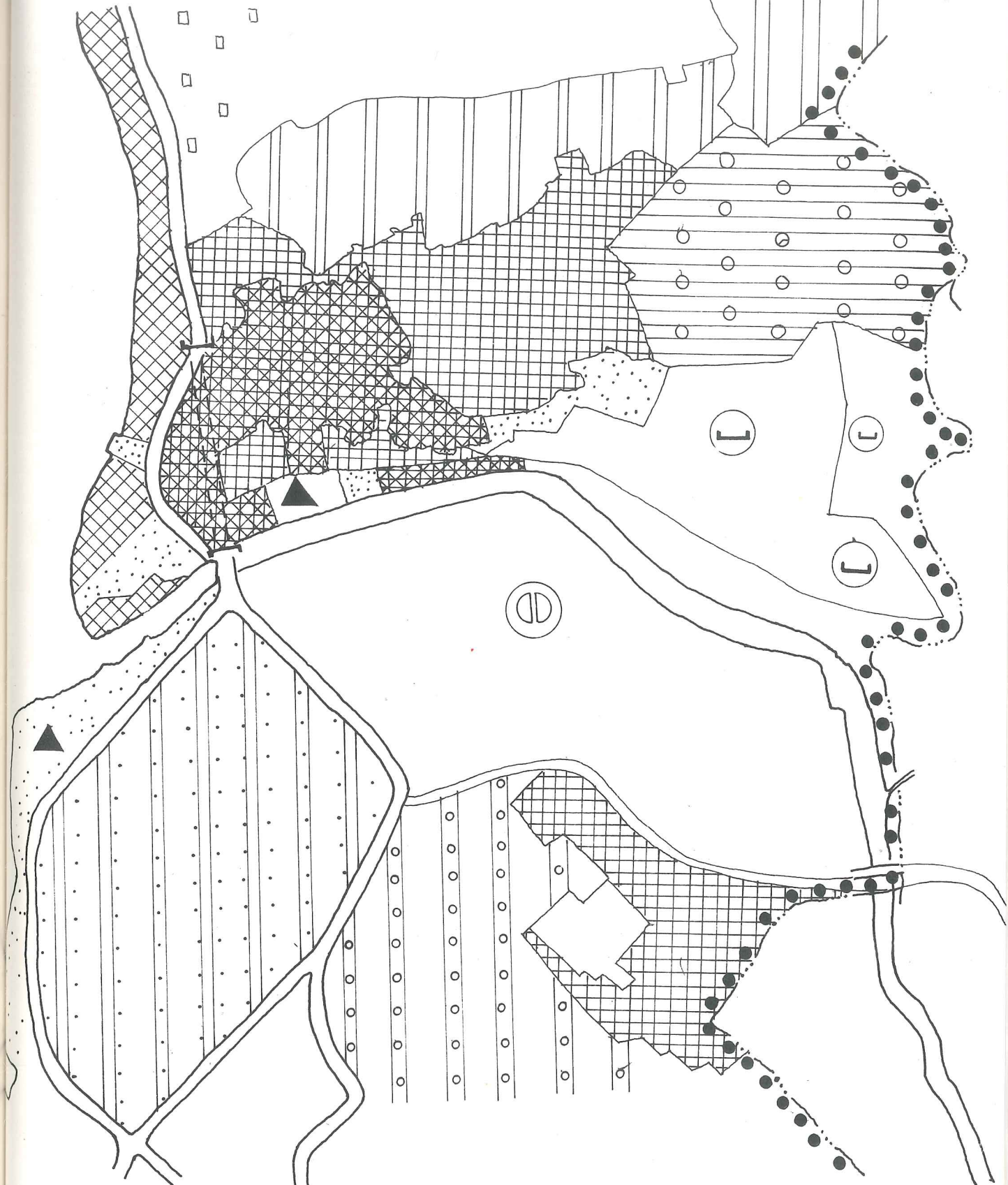
<u>Eser Sıra No:</u>	<u>Ada :</u>	<u>P a r s e l :</u>
34	83	2-1
35	56	12
36	55	1-2
37	57	1
38	71	1

RESMÎ VE DİNÎ MÎMARÎ ÖRNEKLERİ

<u>Eser C i n s i :</u>	<u>Ada :</u>	<u>P a r s e l :</u>
Anadoluhisarı	59	2-3-6-7-8
	58	2
1a Çeşme	59	8 parselin önünde sura bitişik
2 Namazgah	61	2
3 Dibektaş	61	2 önünde yolda
4 Taş sütun	61	1 arasında
	62	5 meydanda
5 Çeşme	82	1-2 arasında
	62	2 yolda
6 Çeşme	82	34

	<u>Eser C i n s i :</u>	<u>Ada :</u>	<u>P a r s e l :</u>
7	Su terazisi (Setüstü sokak)	69	23 parsel önünde
8	Çeşme	69	9
9	Çeşme	71	8
10	Eski Mektep Sinan Mektebi	81	7
11	Sinan Camii	80	1
11a	Çeşme (Sinan çeşmesi)	80	2
11b	Su terazisi	80	2
12	Kavacık Dede Mezarı	56	7
13	Müslüman Mezarlığı	83	11
14	Çeşme	83	12
15	Müslüman Mezarlığı	54	71
16	Kuyu	54	24
17	Çeşme	75	11
18	Çeşme	89	4
19	Çeşme Yeri	77	6 arasında
		68	22 yolda

	<u>Eser C i n s i :</u>	<u>Ada :</u>	<u>P a r s e l :</u>
20	Hisar Camii	68	--
21	Tonoz Yapı	72	8
22	Çeşme	68	32

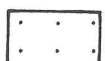
MEVCUT OKUL

SPOR ALANI

REKREASYON ALANLARI

KORUNACAK VADI ALANI

MEVCUT MEZARLIK

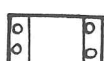
TARİHİ VE DOĞAL DEĞERLERİ İTİBARIYLA
1.DERECE ÖNEMLİ KÖYÜÇİ ALANLARI

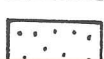
KÖY İÇİ ALANLARI

BOĞAZIÇI SAHİL ŞERİDİ ALANI

İSKAN ALANI

YEŞİL ALANLAR

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
G.E.E VE ANITLAR Y.K. BAŞKANLIĞI

K A R A R

Toplantı No: 355 Tarih: 23.6.1983

İstanbul Belediye Başkanlığının 15.6.1983 gün ve 465 sayılı yazısı ekinde Kurulumuza intikal eden ve Belediye Meclisi yetkisine haiz Belediye Encümeninin 20.5.1983 gün ve 107 sayılı uygun görülmüş olan Boğaziçi sit alanının tümünü kapsayan 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım İmar Planı ve Boğaziçi öngörüm bölgesi 1/1000 ölçekli tatbikat imar planlarından, 1/5000 nazım imar planı ve Belediye Başkanlığının yazısı incelendi, Belediye yetkililerinin açıklamaları ışığında yapılan müzakeresi sonunda;

- 1- Hazırlanmış olan 1/5000 ölçekli, koruma amaçlı Nazım Planının tümünün uygun olduğuna,
- 2- Boğaziçi Öngörüm bölgesi koru ve yeşil alanlarının kamulaştırılması sırasında dokuya zarar vermedikleri kurulumuzun kararı ile ileride saptanacak olan (koru ve yeşil alanlar içindeki) mevcut yapıların korunarak kamulaştırma dışında bırakılabileceğine,
- 3- Belediye Başkanlığınca öneri eski eser olarak belirtilen münferit binaların eski eser olarak tescilinin uygun olduğuna,
- 4- Boğaziçi sit alanı içinde olup, herhangi bir şekilde plana işlenmemiş bulunan daha önceden tescilli eski eserler varsa onlarında geçerliliğini aynen korumakta olduğuna,

- 5- 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım Plan paftalarında Ortaköy vadisine ait getirilen düzenleme ve yapılanma koşullarının uygun bulunduğuna,
- 6- 1/5000 nazım plan raporunda yapılmış olan değişikliklerin de tümüyle uygun olduğuna,
- 7- Merkeze bağımlı etkilenme bölgesinde, 1/1000 ölçekli uygulama planları yapılmıncaya kadar, onanlı mevzii veya tatabikat planı olan 1/5000 ölçekli Boğaziçi Koruma amaçlı nazım planlarda farklı hüküm getirilmemiş yerlerde bu plan hükümlerine uygun olarak yapı yapılmasına izin verilmesine,
- 8- Bebek koyunda yapılması uygun bulunan marinanın o karar şartları ile koruma amaçlı nazım planına işlenmesine,

- 9- Boğaziçi Öngörünüm bölgesine ait Belediyece hazırlanan 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı uygulama imar planlarının; 1/5000 ölçekli nazım imar planı için alınmış olan Kurulumuzun işbu kararları doğrultusunda İmar ve İskan Bakanlığınca teknik açıdan incelenerek, Kurulumuza ayrıca getirilmeden sonuçlandırılmasının uygunluğuna,
- 10- Boğaziçi geri görünüm bölgesi için Belediyece hazırlanacak ve Belediye Meclisi yetkisine haiz Belediye Encümenince kabul edilecek olan 1/1000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planlarında; 1/5000 ölçekli nazım planda 1/1000 ölçekli uygulama planının getirilebileceği ayrıntılar dışında değişiklik yapılmadığı takdirde işbu kararları doğrultusunda imar ve iskan bakanlığınca teknik açıdan incelenerek Kurulumuza ayrıca getirilmeden sonuçlandırılmasının uygun olduğuna,

11- Kurulumuz eski eserleri sınıflandırmış, sadece eski esere yapılacak inşai müdahaleleri gruplaştırmış olduğundan gerek planlar üzerinde, gerekse raporda 1. veya 2. sınıf eski eser gibi deyimlerin sadece "korunması gerekli eski eser" olarak düzeltilmesine 1710, 5805 ve 1605 sayılı yasalar uyarınca karar verildi.

VII. BÖLÜM

S O N U Ç

Araştırmalarını yaptığım Anadoluhisarı İstanbul'un özelliğini kaybetmemiş ve Anıtlar Yüksek Kurulunca korunması 1. derecede gerekli tarihi sit alanı kapsamı içine alınmıştır.

Başta Kale olmak üzere, gerek yakın çevresindeki, gerekse boğaziçi sahilince dizilen yalılar ve yamaçlardaki sokak ölçeğindeki yapılar Türk mimarimizin çok değerli belgeleridir. Sözüm ona batılılaşma sayılan apartmanlaşma hisarüstü mahallesine henüz tam anlamıyla girmemiştir. Tarihi önemi çok büyük olan bu bölgemizin kurtarılması ve turizme açılması için gereken çalışmaları

rın en kısa zamanda yapılması gerçekleştirilmelidir.

Anadoluhisar'da ilk aşamada kurtarılması gereken tarihi eser 1391 yapım yıllı Kale'dir. Tarihi devirlerde çok büyük önemi olan kale bugün metruk bir durumda ve gün geçtikçe bakımsızlıktan tahrip olmaktadır. 1928 yılında belediyenin yaptığı yol genişletmesiyle de kalenin bütünlüğü bozularak Üsküdar - Beykoz yolu (Körfez Caddesi) Kalenin içinden geçirilerek çok kötü bir uygulama yapılmıştır. Bir burç ve dendanlı duvar yolun (Körfez Caddesinin) öbür tarafında kalarak Kalenin bütünlüğü de bozulmuştur.

Kalenin bütünlüğü açısından yolun bir başka yerden geçirilerek kemerli kapıların (restitüsyon yapılarak) kapatılması gerekmektedir.

Anadoluhisar'ın en önemli yapısı olan Kaleye bir fonksiyonda verilmelidir.

Kale'ye bir öneri getirilirken de olay yakın çevresiyle birlikte ele alınmalıdır.

Vapur iskelesinden inen bir gruba Kaleye gelene kadar geçeceği yollardaki dokununda tarihi özelliklerimizi yansıtmayı gereklidir. Aynı şekilde Göksu deresinde sonradan yapılan çok kötü binalar ortadan kaldırılmalı ve burası halkın mesire yeri olarak kullanmasına imkân tanıyacak bir şekilde düzenlenmelidir. Göksu boyunca bulunan ahşap evler korunmaya alınmalı (gerekirse birer fonksiyon verilmeli), dere boyunca motor gezinti imkânı tanıyacak tesisler kurulmalıdır.

Kalenin önünde, Boğaziçi sahilinde ve Göksu deresi boyunca inci gibi dizilmiş yalılar gün geçtikçe bir bir ortadan kaybolmakta ve yerlerini çok kötü uygulamalı, sağlıksız ve Boğaziçinin güzelliğini, tarihi önemini hiçe sayan yapılara, betonarme yığınlarına bırakmaktadır.

Kalenin arka yamaçlarında kalan Hisarüstü mahallesinde ise genelde dokunun yukarılara doğru

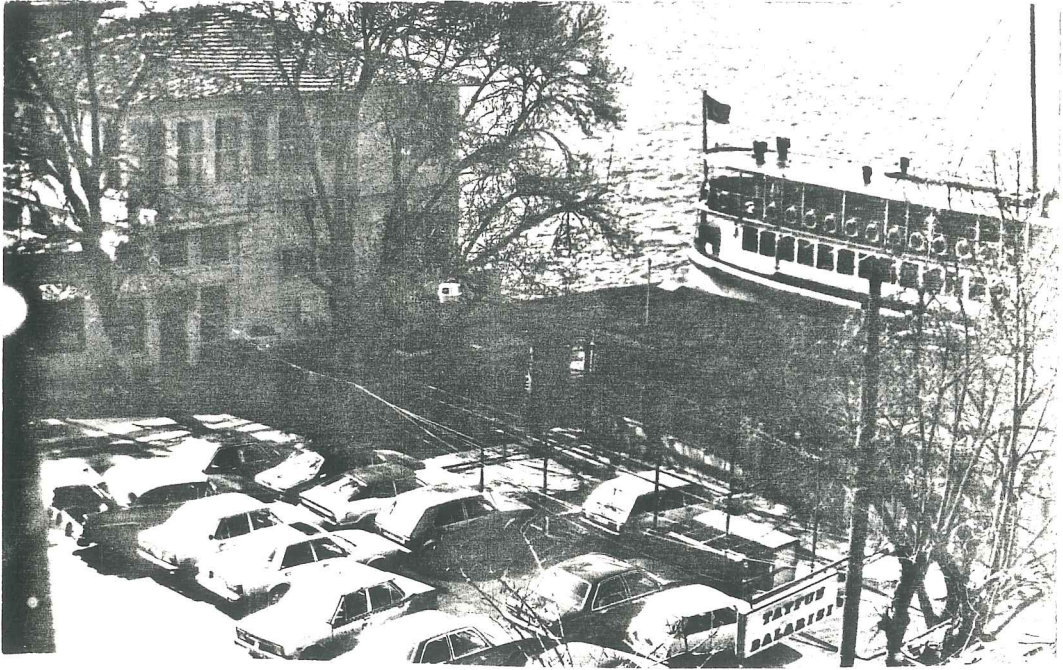
gittikçe hiç bozulmadığı görülüyor. Arnavut kaldırımları, çıkmalı, cumbalı evler, bahçe duvarları, pencereler aynen korunmuş.

Bozulan kısımlar ise yukarılarda genellikle mahalle yada sokak ölçeğinde değilde tek yapı ölçeğindedir.

Anadoluhisar iskelesinin arkasındaki (Körfez Caddesinin öbür yakasındaki) yapılaşmada bozulmanın çok yoğun olduğunu görüyoruz. Çok kötü, sağlıksız betonarme yapılar tarihi çevrenin özelliğini nitelikte. Deniz yoluyla Anadoluhisar kalesine gelen bir turist grubunun iskeleden çıktığı vakit göreceği manzaranın tarihi çevre dokusuna çok daha uygun olması gerekmektedir (Bak. Fot: 24).

Şu anda hafta sonlarında Anadoluhisar iskelesine 2 kere uğrayan vapur seferinden başka şehir hatları vapurunun hiç uğramaması hisar mahallesinin bir diğer sorunu. Cumartesi - Pazar günleri sadece bu 2 seferin haricinde Anadoluhi-

sarına kara yoluyla gitmek zorundasınız. Turizm için çok uygun bir ortam olan Anadoluhisarında

Fotoğraf: 24 - Anadoluhisari iskele meydanı

deniz ulaşımına da gereken önem verilmelidir.

Kara ve deniz yoluyla gelen turistlerin ilgilerini çekecek planlamalarla (turistik eşya satış yerleri, arnavut kaldırımlı yaya yolları, Göksu kıyısında lokantalar, pansiyonlar, kıyı gezinti yolları v.s.) Boğaziçinin bu çok güzel köşesi değerlendirilmelidir.

1. derece tarihi önemi olan Hisarüstü mahallesi için nazım planda yapılmış olan koruma imar planları geliştirilmeli, sokak ölçeğinden tek yapı ölçeğine uygulama planları hazırlanmalıdır. Turistlerin en fazla ilgisini çekecek bölgeler pilot alan olarak seçilmeli, merkez burası olmak kaydıyla çevre etüdları yapılmalı, bu tarihi özelliğini yitirmemiş bölgeler değerlendirilerek yabancı kişilere uygarlığımızın bir parçası olan mimari kültürümüzü tanıtmalıyız.

Eski evlerin korunması için her şeyden önce evlerin sahiplerine sahip oldukları mülkün bir tarihi miras olduğunu öğretmenin yollarına gidilmeli ve ilk korumayı onlardan beklemeliyiz. Buna karşılık devlet eski eser evi olanlara birtakım yardımlarda bulunarak özendirmelidir. (Vergi indirimi, onarım kredisi gibi).

Günümüz koşullarına göre eski yapıların hepsinden ilk yapıldıkları fonksiyonlarla kullanılmasını beklemek yanlış bir yaklaşım olur. Aynı fonksiyonu kullansalar bile bugünün imkânlarından

faydalanmak istemeleri onların en doğal haklarıdır. 2. grup uygulamalar desteklenmeli, bir ufak çıkma, cepheyi çok fazla bozmayacak ufak bir değişiklik yapılması hoş karşılanmalıdır. Bunlar eski eser ev sahiplerinin arsa spekülasyonu yüzünden evlerini ortadan kaldırmalarından çok daha iyi çözümlerdir.

Dokusu bozulmamış bir mahalle bize eski kültürümüzden bir mirastır (Bak. Fot: 25). Tek

Fotoğraf: 25 - Günümüze bozulmadan gelmiş bir sokak.

yapı korumasından çok sit alanı olarak korumaya bakmalı ve mahalle ölçeğinde turistlerin ilgilerini çekebilecek Türk evleri, Türk sokakları hakkında bilgi verebilecek uygulamalara gitmeliyiz. Geceleyin sokakları fenerlerle aydınlatmak, ahşap cumbalı evlerin bulunduğu, arnavut kaldırımı yollarda gezdirmek, bir Türk kahvesinde oturtmak pek çok turistin ilgisini çekecek uygulamalardır.

1973 yılında 1710 sayılı Eski Eser Yasası ile ülkemize getirilen SİT kavramı, koruma ile görevli kuruluşları, eski mahalle ve kentleri bir bütün olarak korumaya yöneltmiştir.

Günümüz kent yaşamının pek çok sorunlarında bu yönelişle çözüm bulmak görevlileri düşmektedir. Bizim gibi gelişmekte olan bir ülke için arsa spekülasyonunu çözmek, üstesinden gelinmesi gerekli olan bir sorundur. Eski ev ve mahalle arsalarının spekülasyon metaı haline gelmesine meydan verilmemelidir. Mevcut eski yükseklikler dondurulmalıdır. Eski bir mahalle yeni yapılaşmayla yoğunluk arttırıldığı takdirde mevcut alt

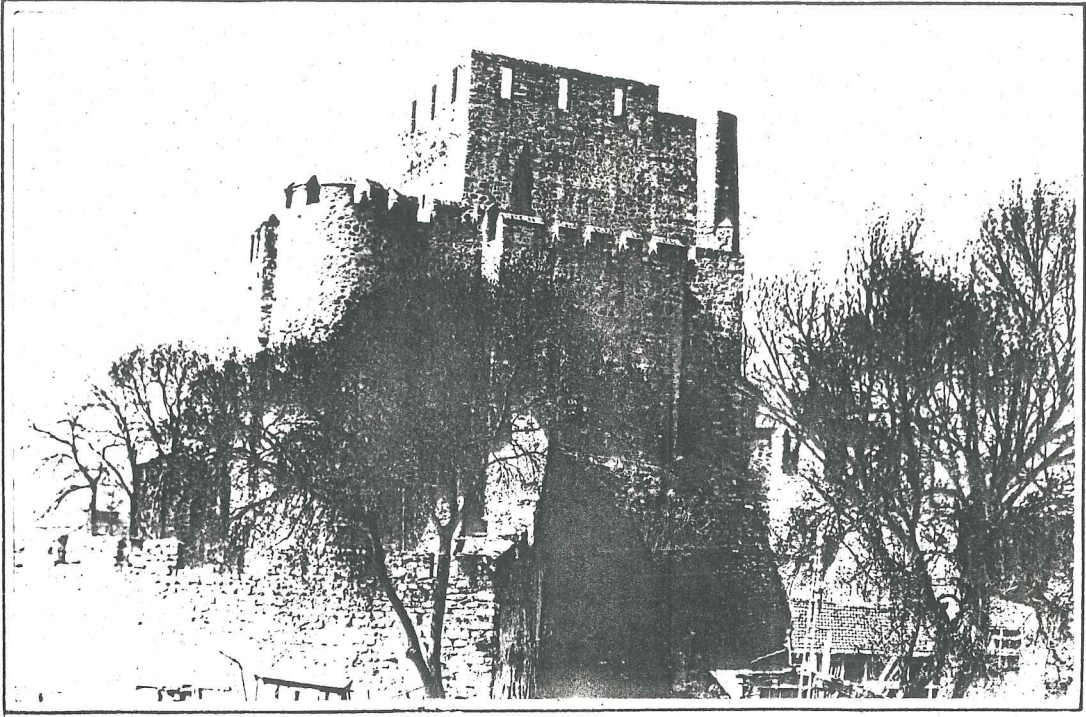
yapıda yetersiz olmakta ve gereksiz harcamalar yapılmak zorunda kalınmaktadır.

İsteyen eski eser sahiplerinin evleri tapu değeri yerinden olmak şartıyla devlet kuruluşları tarafından alınarak olumlu fonksiyonlarla birlikte işletmeye konulmalıdır. (Pansiyon, müze, lokanta, misafirhane).

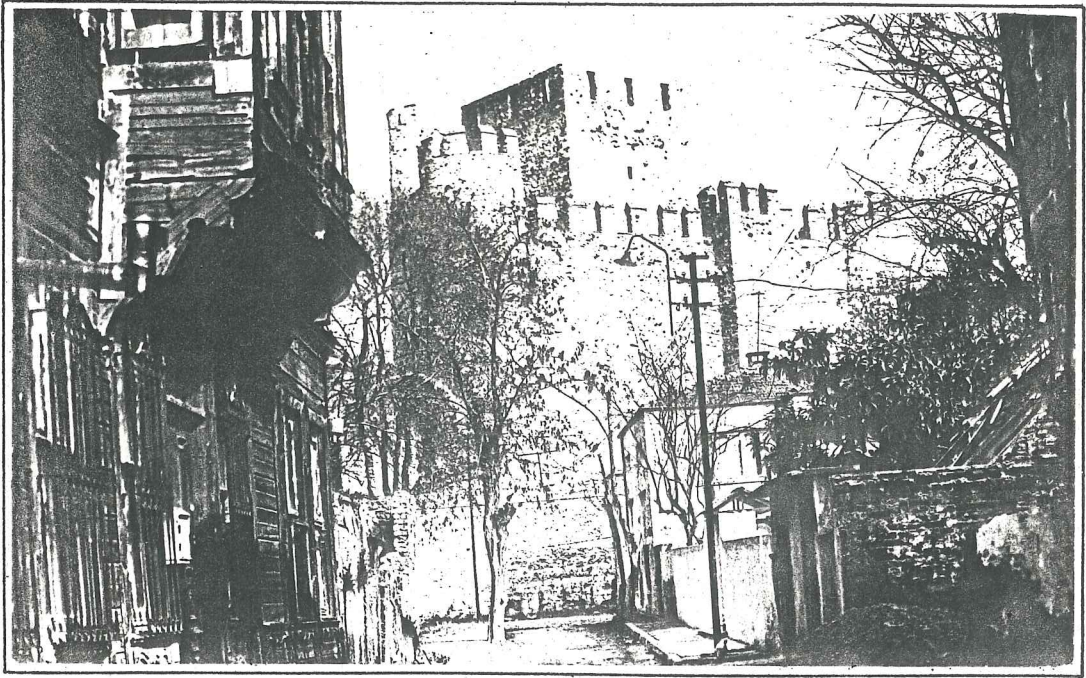
Sonuç olarak, Anadoluhisarında (ve İstanbul genelinde) tarihten günümüze kalan eşsiz bir çevre mirası hızla tahrip olmaktadır. Geçmişteki uygar bir toplumun yaşantısını yansıtan mimari mirasımızı bir kültür anıtı olarak halkımız ve gelecek kuşaklar için bir eğitim aracı olarak korumamız gerekir.

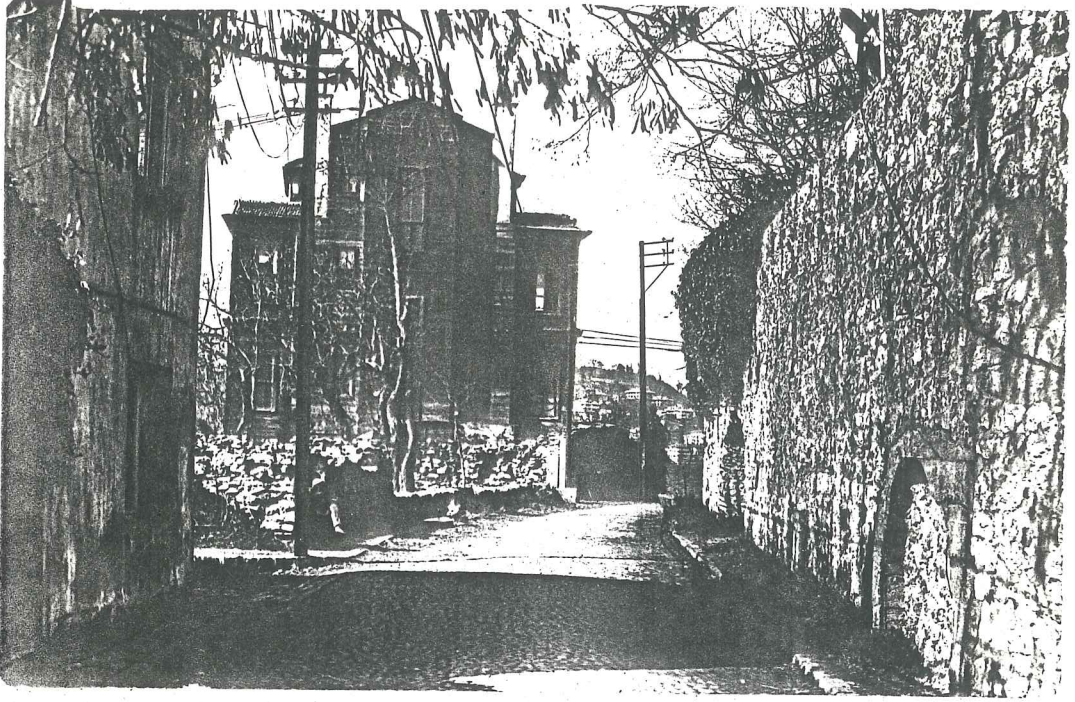
FOTOĞRAFLAR

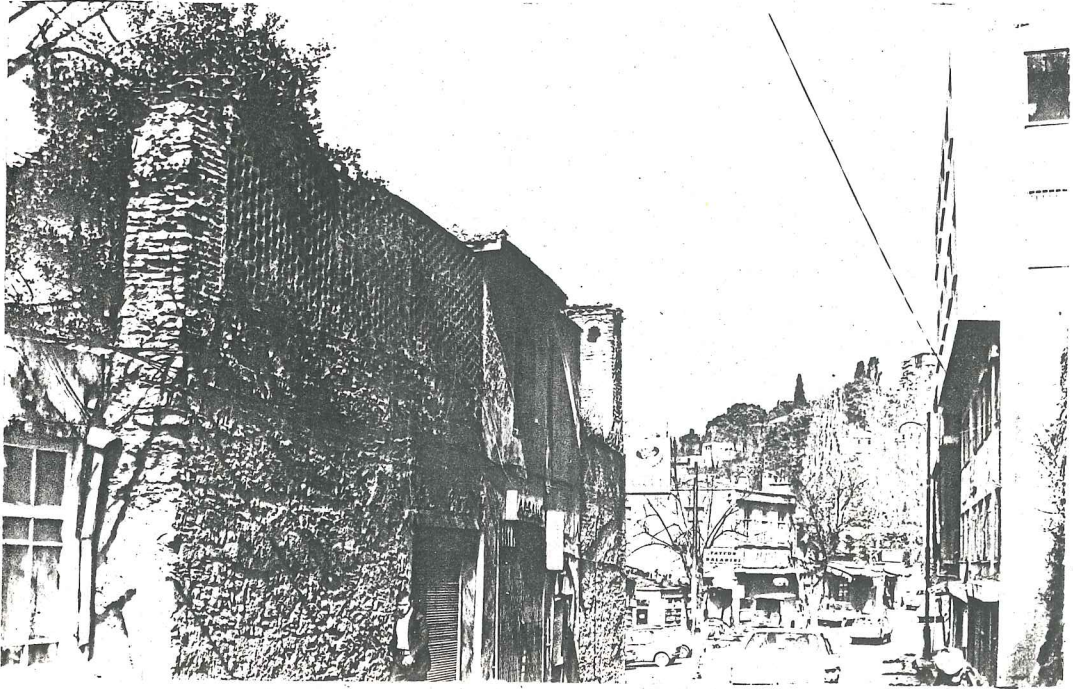
Fotoğraf: 1 - Anadoluhisar kalesi

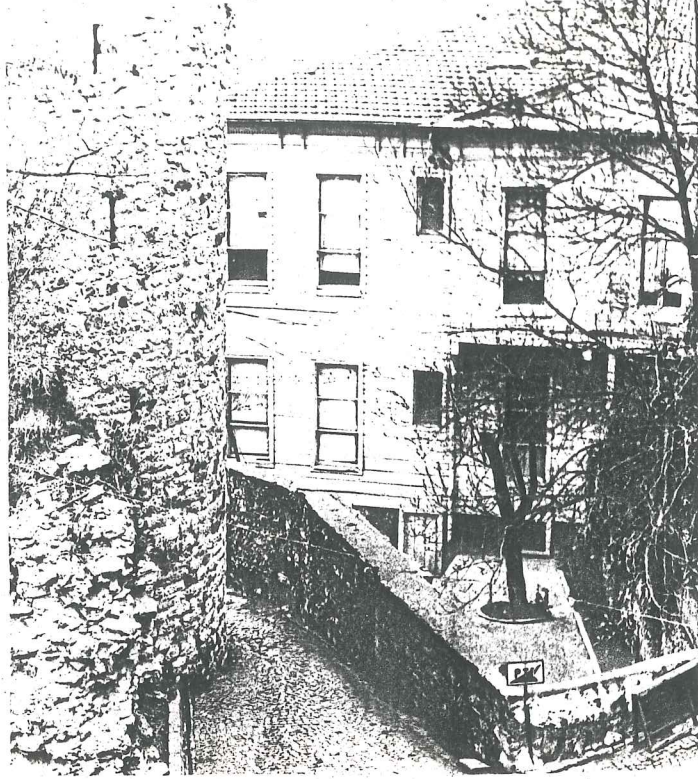
Fotoğraf: 2 - Riyaziyeci Sokaktan kale

Fotoğraf: 3 - Kale duvarı ve
Toplarönü Sokak

Fotoğraf: 4 - İskele meydanına bakış

Fotoğraf: 5 - Kale burcu ve Toplarönü

Sokağa giriş

Fotoğraf: 6 - Toplarönü sokakta

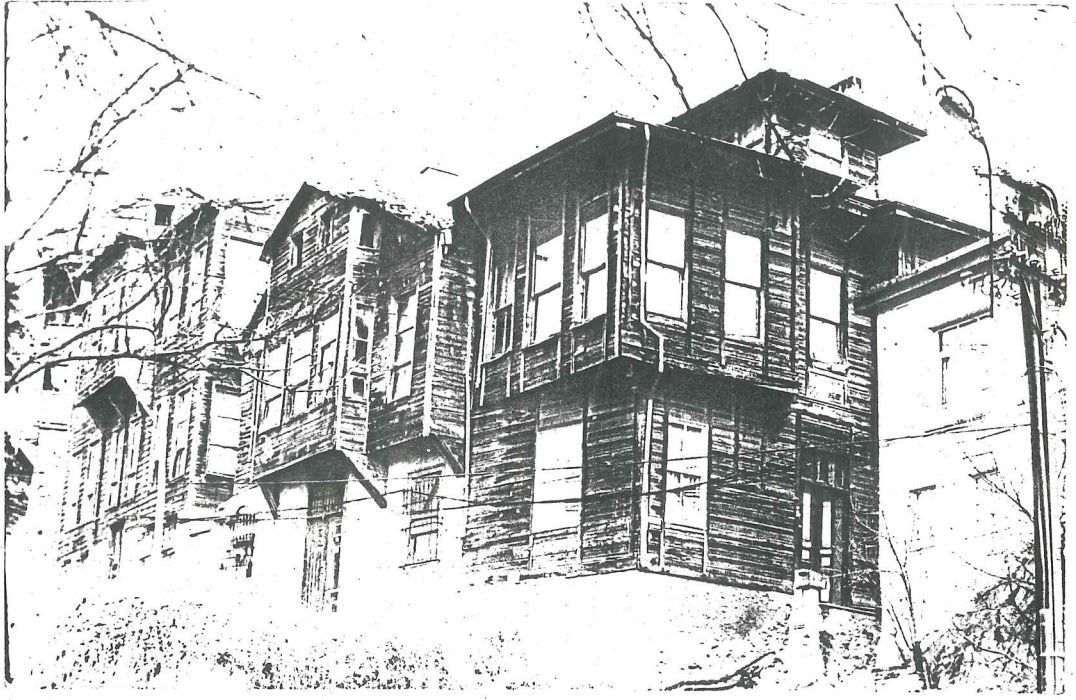
iyi durumda bir yalı

Fotoğraf: 7 - Kaleden eski ve yeni
dokunun görünüşü

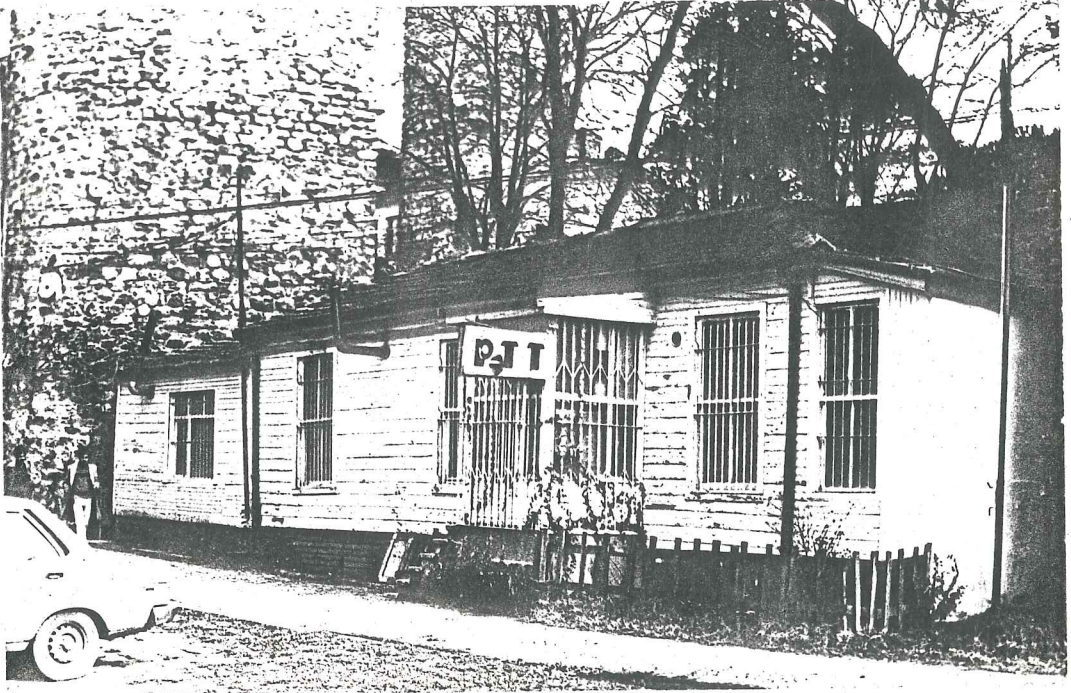
Fotoğraf: 8 - Kale duvarına dayanmış ahşap
evler grubu ve Kızılserçe Sokak

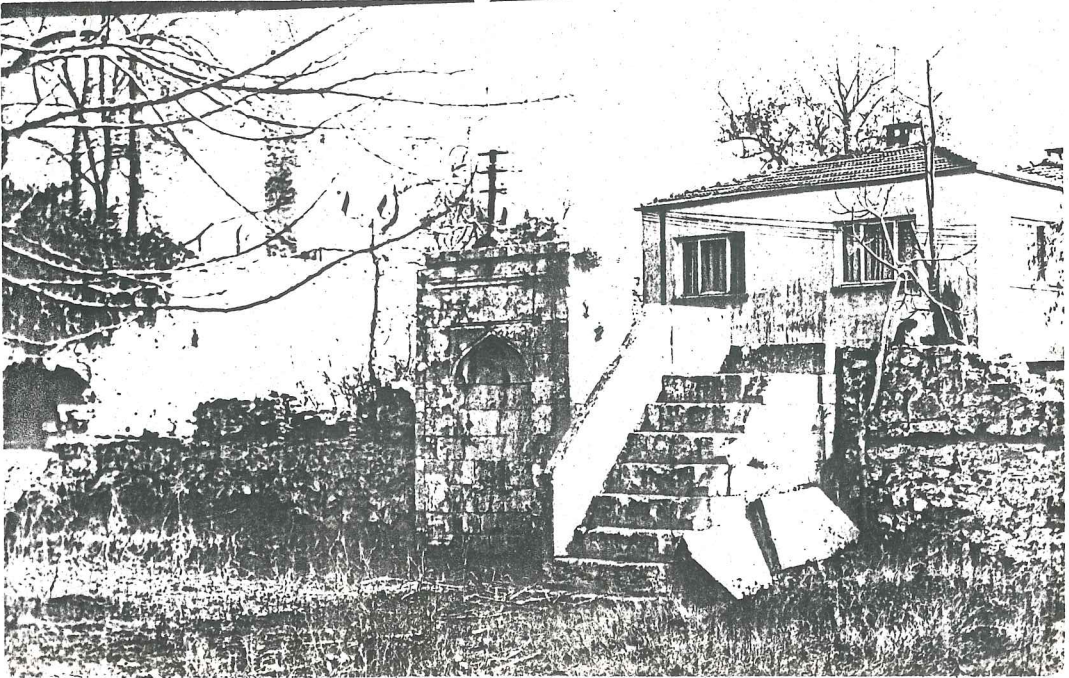
Fotoğraf: 9 - Kalenin burcunun yanındaki
cumbalı evler

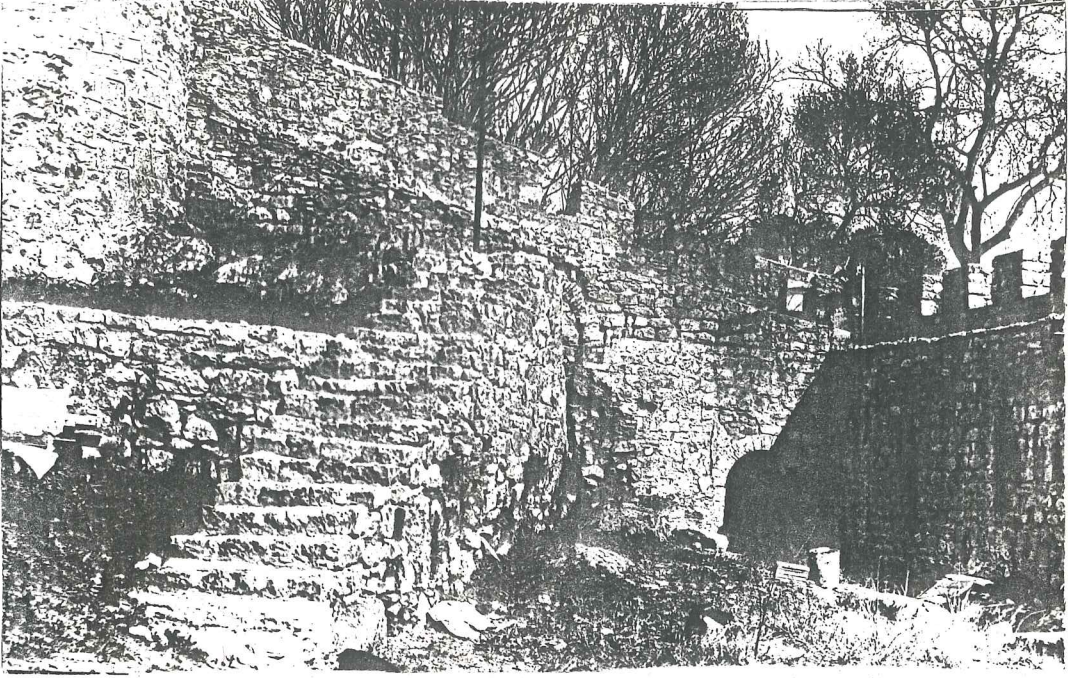
Fotoğraf: 10 - İbrahimbey Sokakta eski ve
yeni yapılaşma yanyana

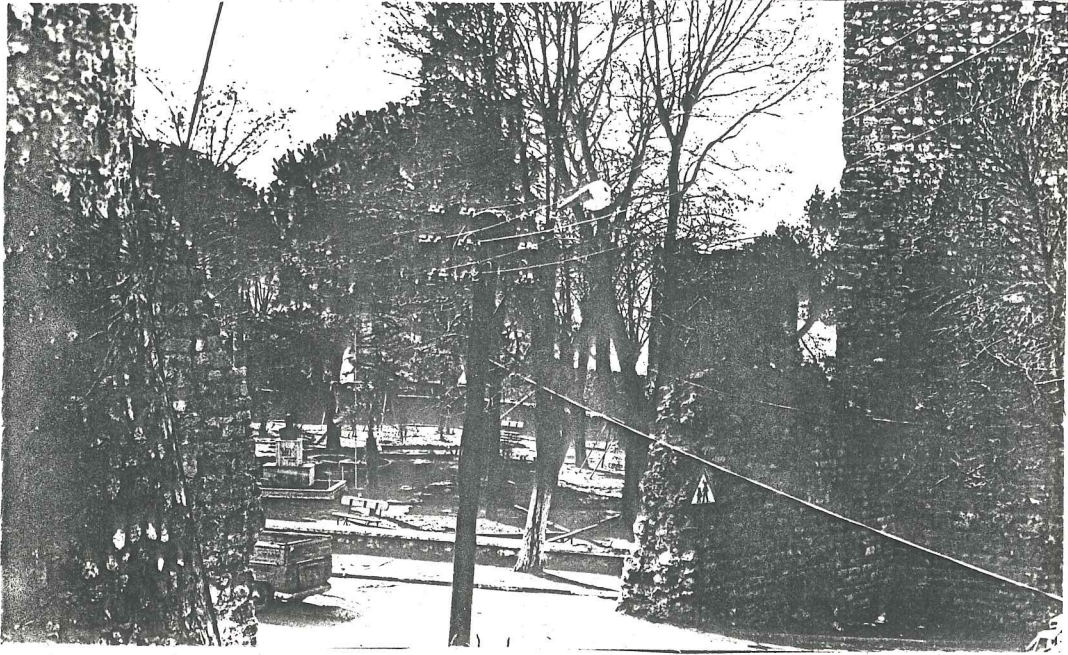
Fotoğraf: 11 - Hisar'ın duvarına dayanmış
PTT binası

Fotoğraf: 12 - Hisar'ın önünde namazgahta
bulunan mihrap

Fotoğraf: 13 - Kalenin bahçesinin iinin
bugünkü durumu

Fotoğraf: 14 - Kalenin bahçesinin Belediyece
düzenlenmiş bölümü ve kalenin
içinden geçen Körfez Caddesi

Fotoğraf: 15 - Kızılserçe Sokaktan
kösedeki çeşmenin görünüşü

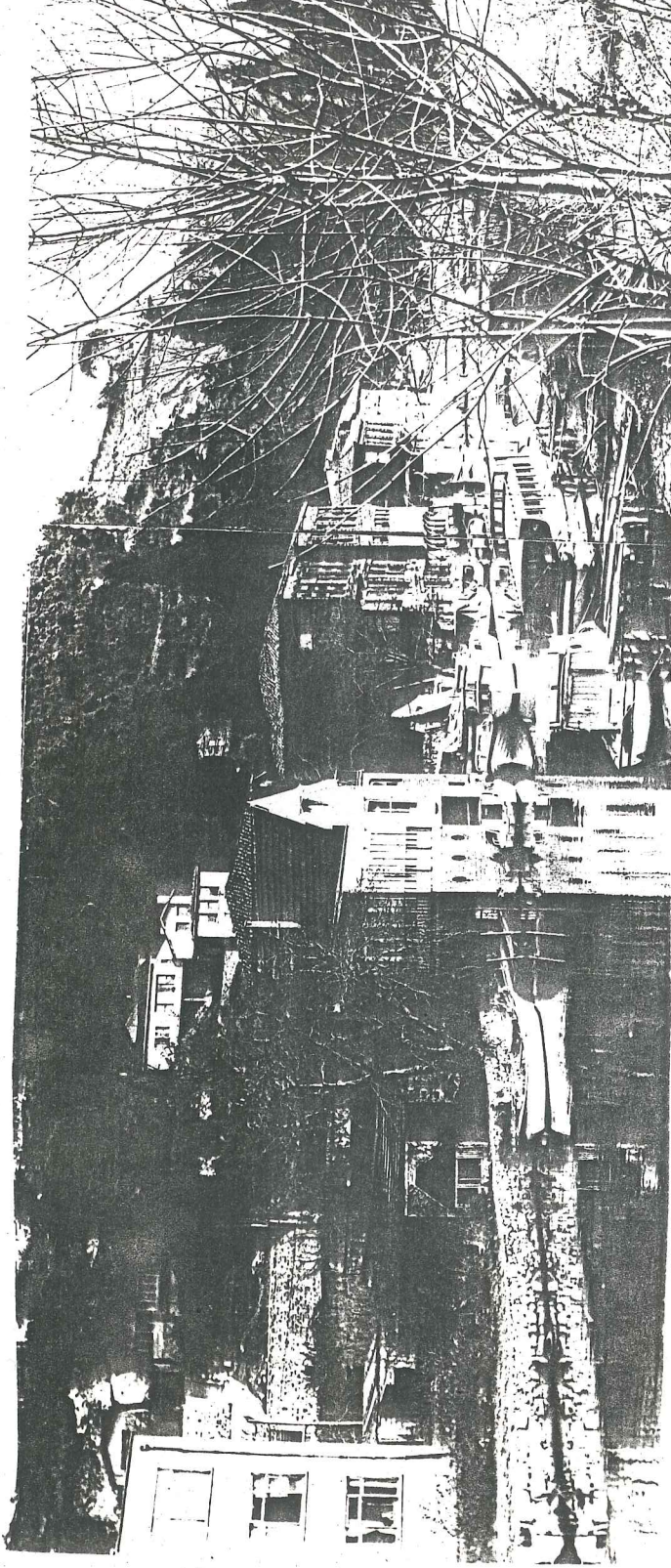
Fotoğraf: 16 - Kızılserçe Sokak

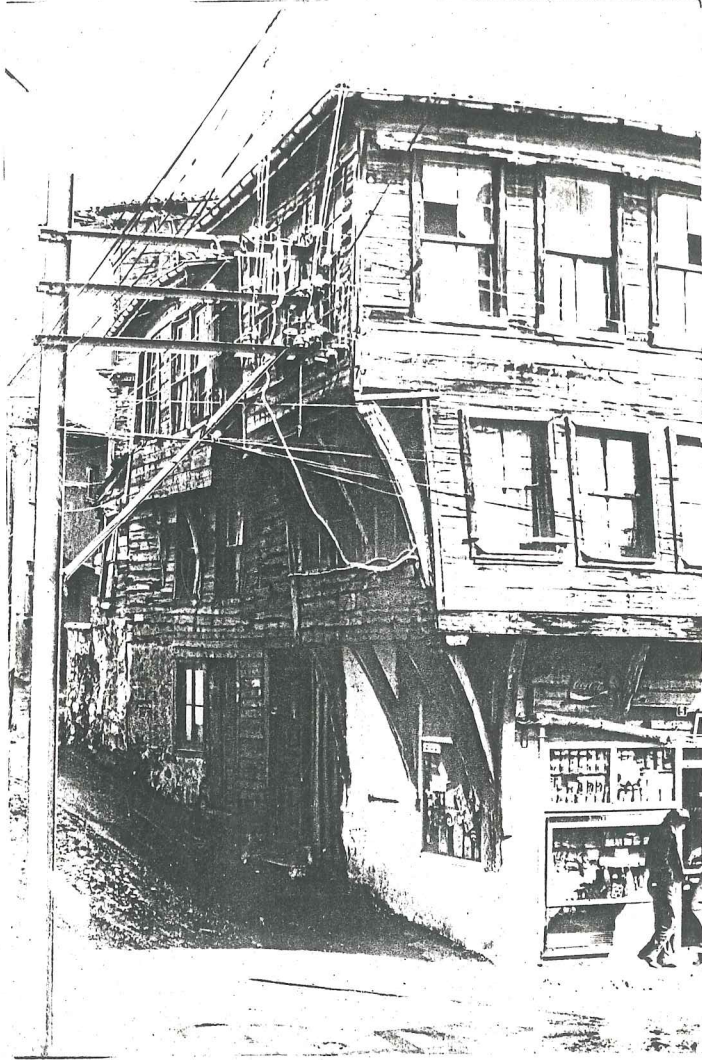
Fotoğraf: 17 - Kızılserçe Sokaktaki
kötü yapılaşma

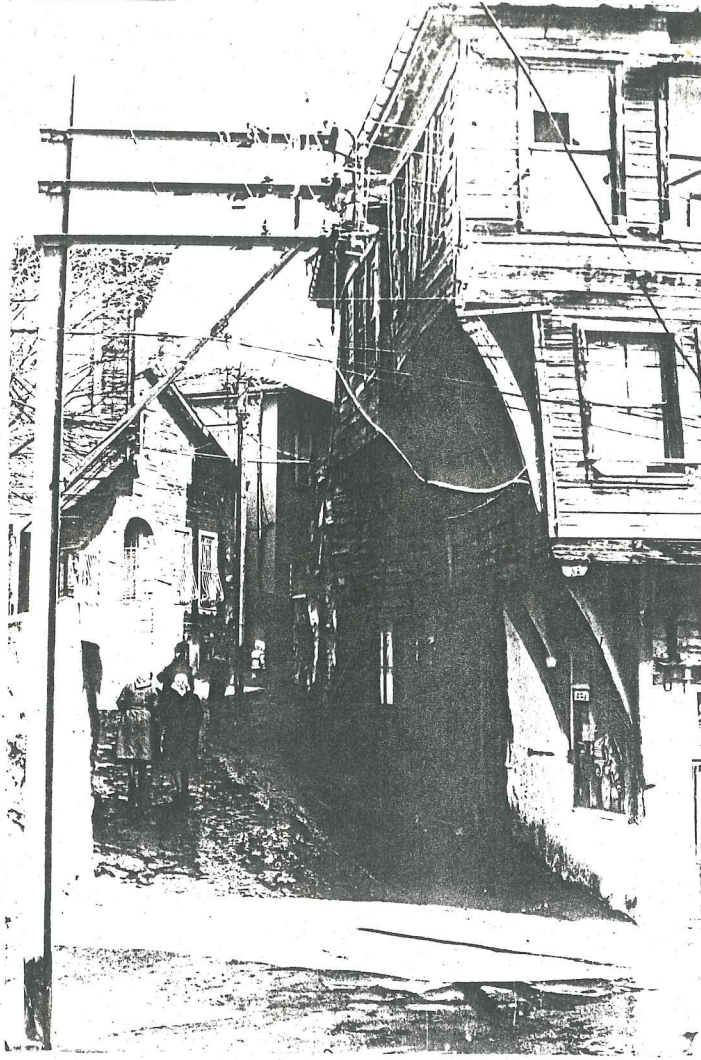
Fotoğraf: 18 - Kızılserçe Sokak ve
hızla bozulan doku.

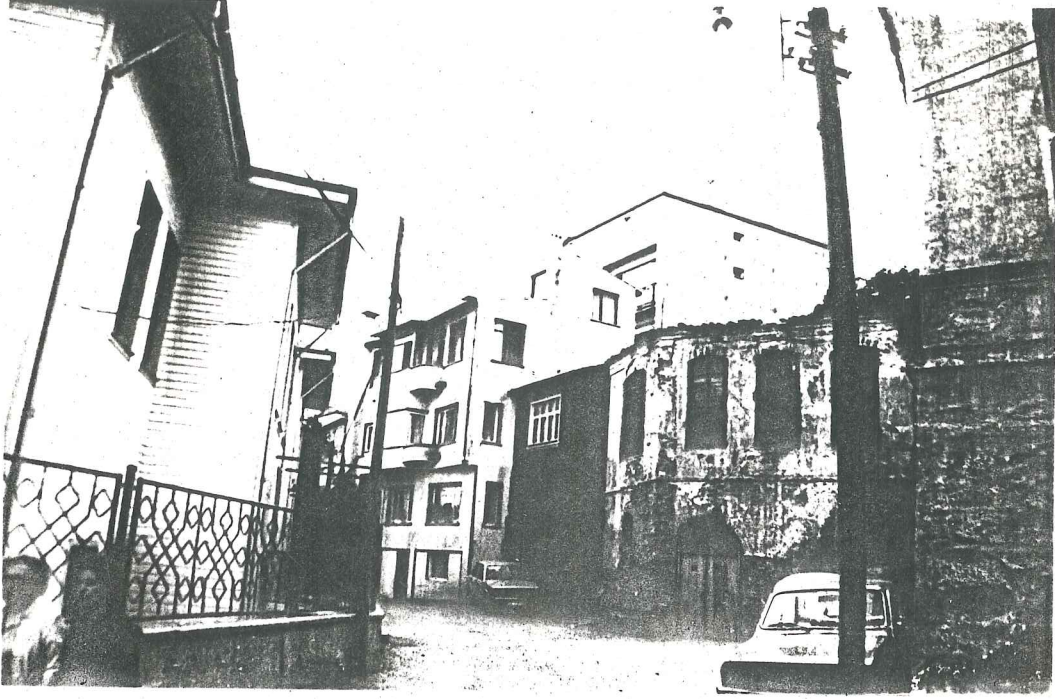
Fotoğraf: 19 - Göksu Deresi ve Arappaşa Yalısı

Fotoğraf: 20 - Otağ Sokağı köşesindeki ev

Fotoğraf: 21 - Bozulmamış bir
sokak örneği

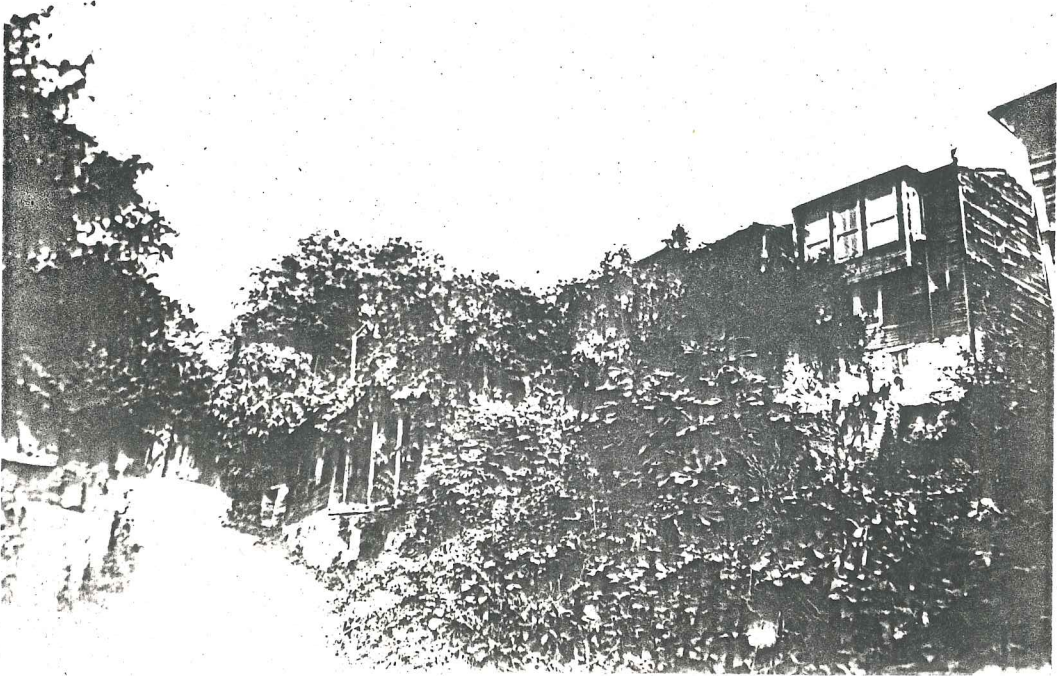
Fotoğraf: 22 - Muassina Camisi Meydanı

Fotoğraf: 23 - Otağ Sokağı.

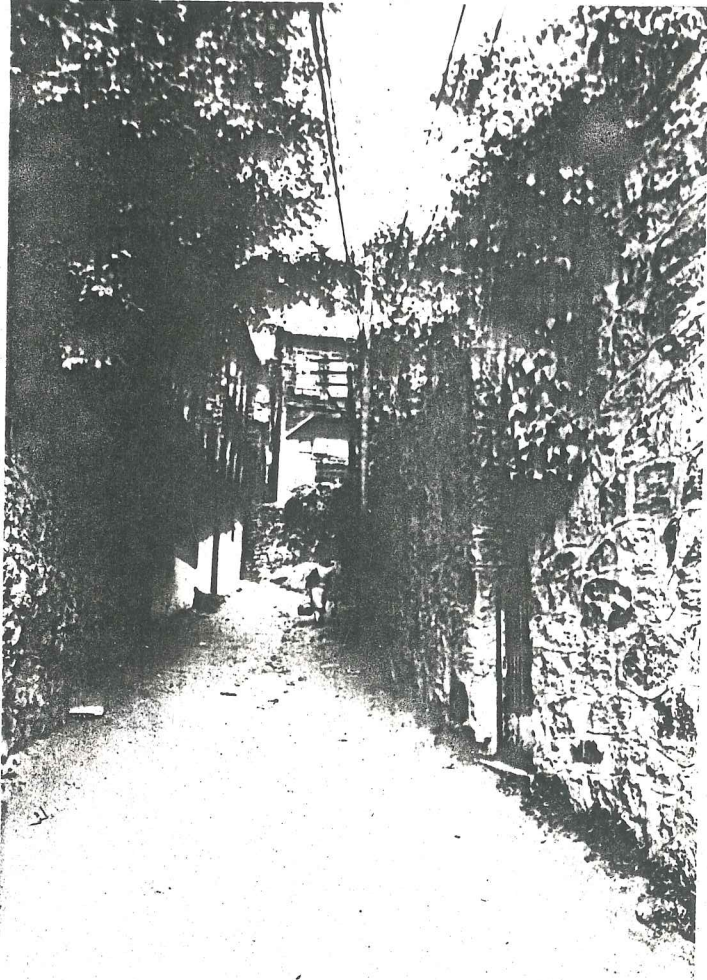
Fotoğraf: 24 - Otağ Sokağında

Fotoğraf: 25 - Kentleşmemiş bir doku.

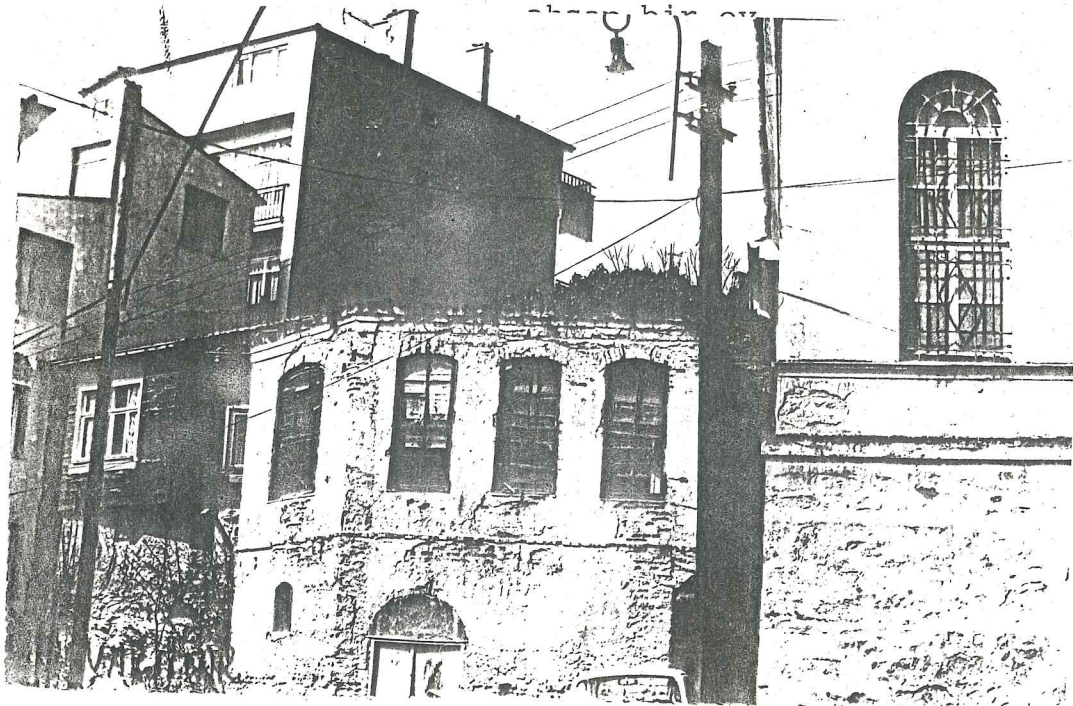
Fotoğraf: 26 - Otağ Sokağından bir görünüş.

Fotoğraf: 26a - Otağ sokağından
başka bir görünüş.

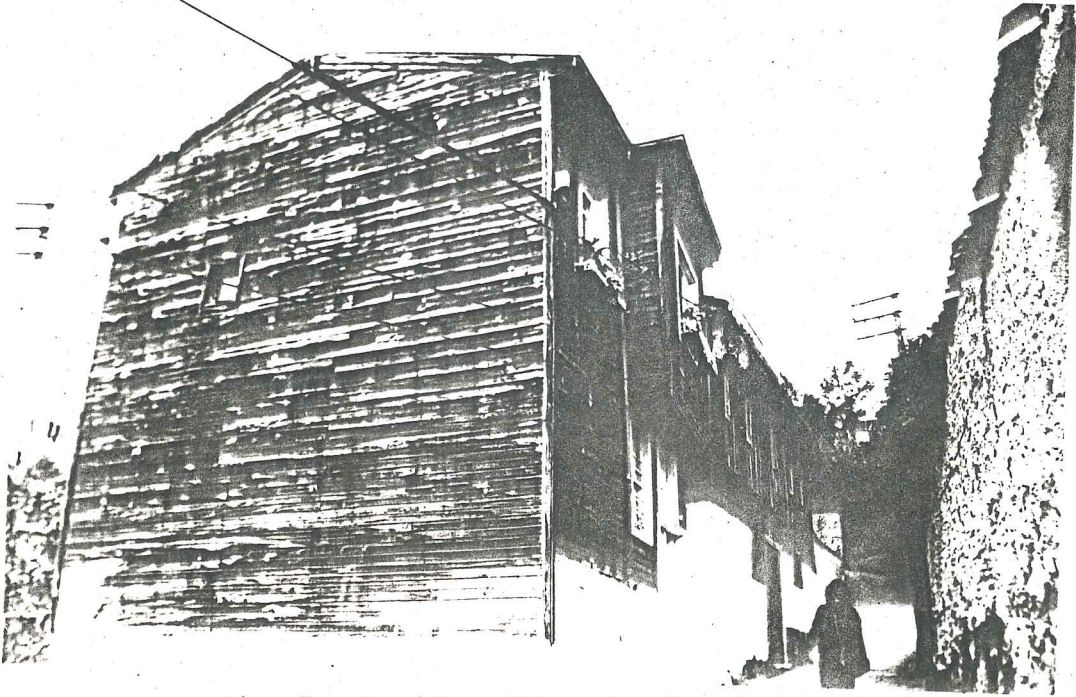
Fotoğraf: 27 - 2. grup uygulama yapılan

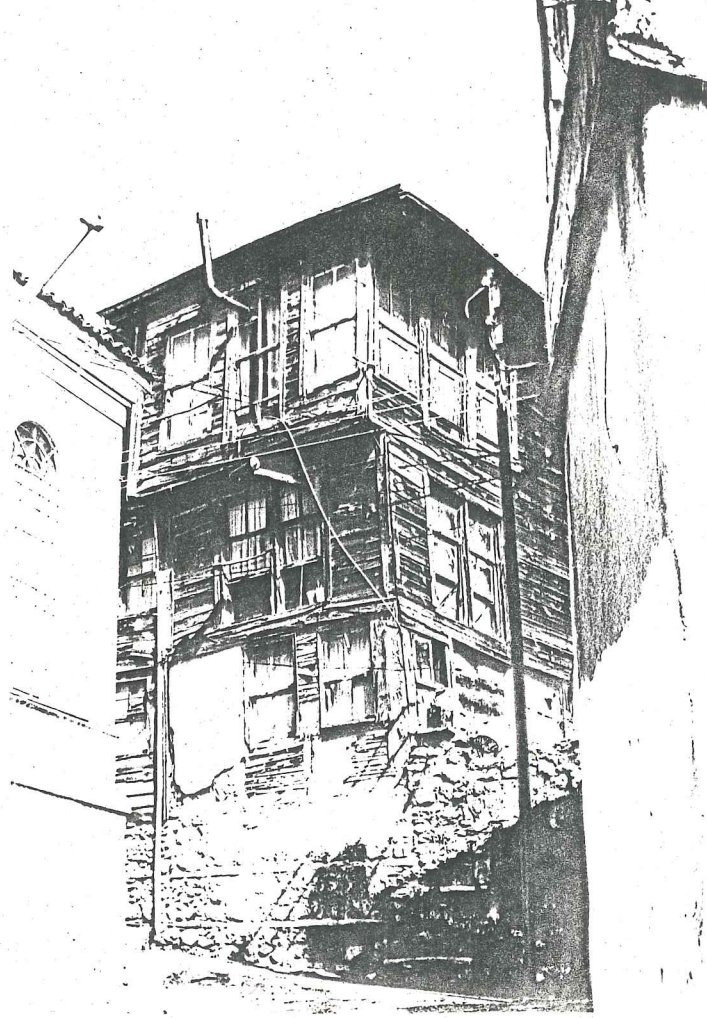
Fotoğraf: 28 - Muassina Camisi müstemilâtı

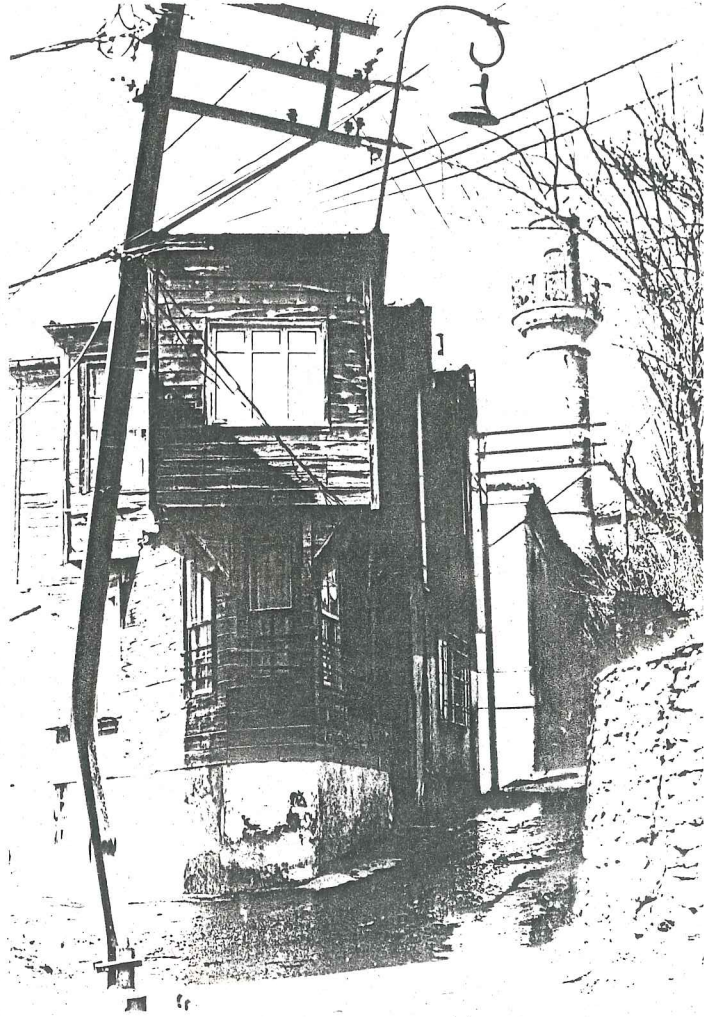
Fotoğraf: 29 - Günümüze bozulmadan gele-
bilmiş iki sokağın kesiş-

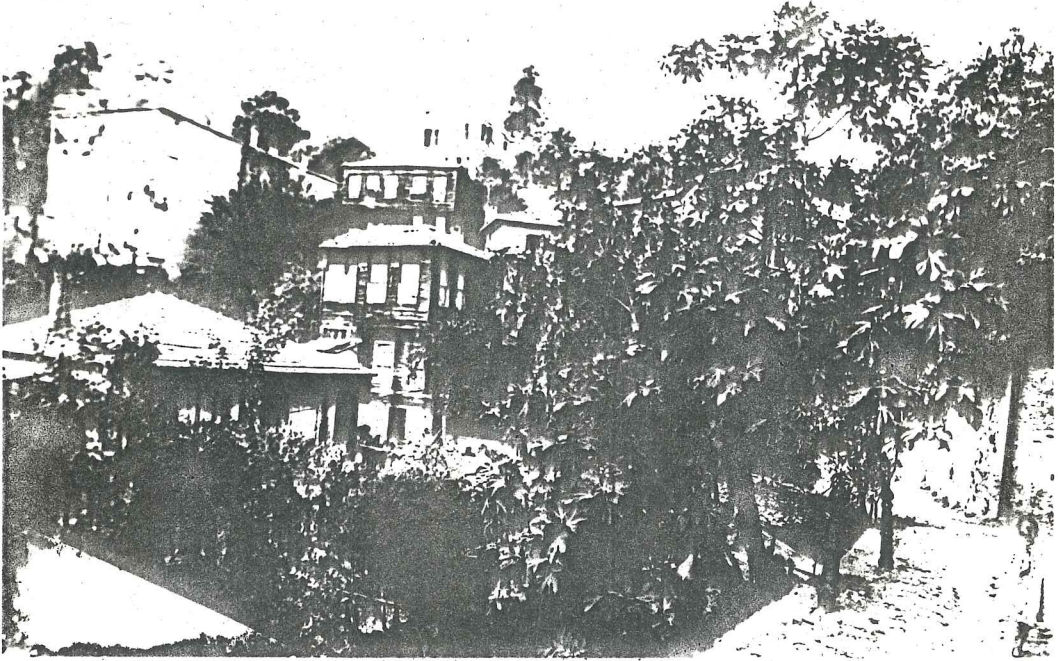
Fotoğraf: 30 - Hisarüstü mahallesinde
dar bir sokak.

Fotoğraf: 31 - Anadoluhisarında özelliğini kaybetmemiş bir ev.

Fotoğraf: 32 - Anadoluhisarında özelliğini
kaybetmemiş başka bir ev.

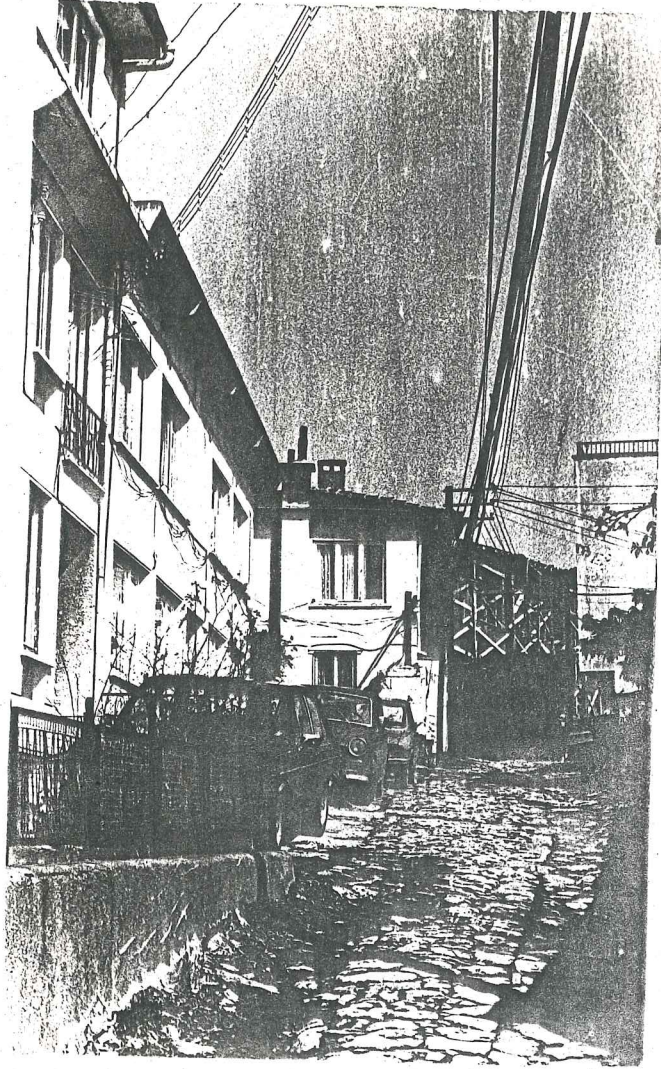
Fotoğraf: 33 - Günümüze kadar gelebilmiş

Fotoğraf: 34 - İbrahimbey Sokakta restore edilen bir ev.

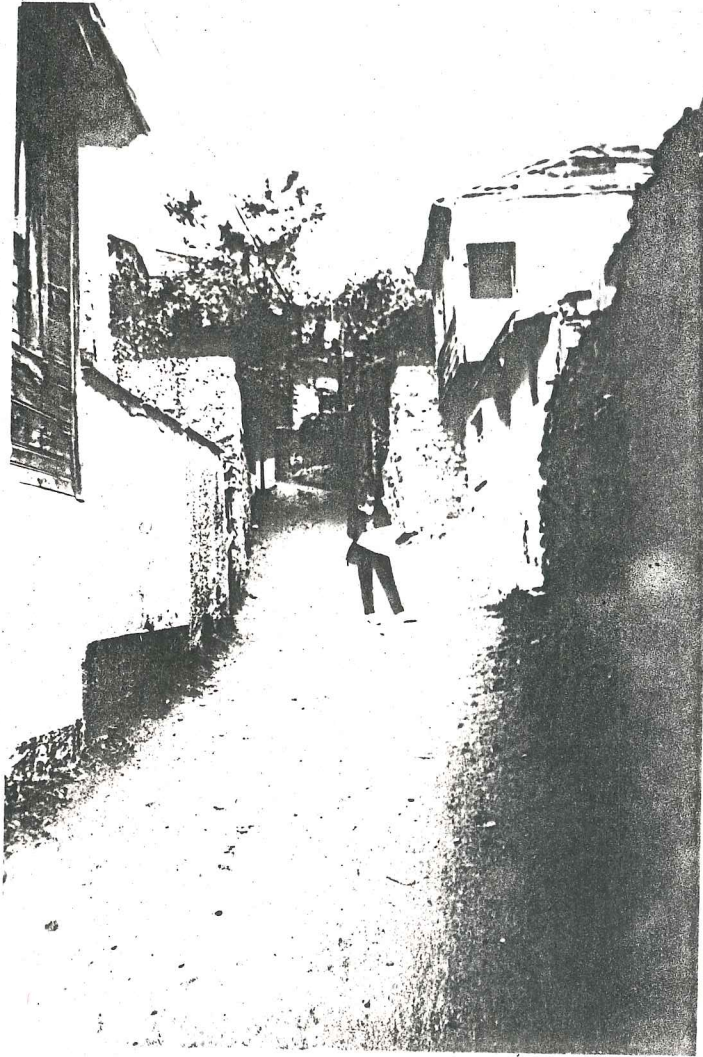
Fotoğraf: 35 - İbrahimbey Sokak.

Fotoğraf: 36 - Arnavut kaldırımı yol.

Fotoğraf: 37 - Korunması gerekli
eski bir ev.

Fotoğraf: 38 - Pazar Sokağı.